

30
+ Polem. 309.

gft. 50 f.

In
Libris
Joan. Nep. Krager
Sae. Aug.
A^o. 1760. 12. Mart.

C.

S. IV.

~~76.~~

75.

Handwritten text, possibly a signature or date, located in the upper center of the page. The text is faint and difficult to decipher, but appears to include the word "March" and the year "1860".

MATTHÆI BASILE

OLIM MINISTRI GENERALIS
Universi Ordinis Minorum S. Francisci

ARCHIEPISCOPI PANORMITANI DE VINDICIIS DIVI PETRI

DISSERTATIONES

Critico-Dogmaticæ

ADVERSUS MAGDEBURGENSES,
ALIOSQUE HETERODOXOS.

Accedit

DISSERTATIO UNICA
ELEUTHERI VINDICIAS

Complectens

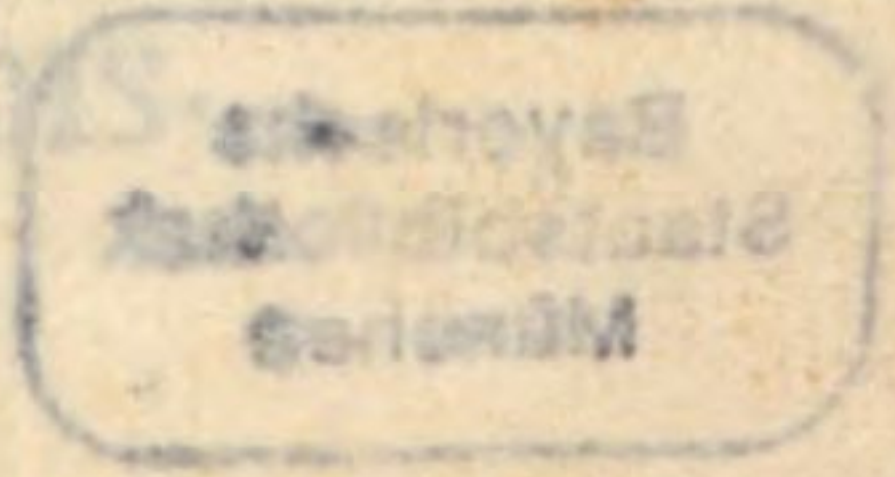
OPUS POSTHUMUM.

Ant. *Krager.*

PANORMI, MDCCXXXVI.

Apud Antoninum Gramignani.

Impr. Stella V.G.C.S.V.)(Impr. Loredano P.

MATTHEI

BASSE

OLIM MINISTRI GENERALIS

Universi Ordinis Minorum S. Francisci

ARCHIEPISCOPI PANORMITANI

DE VINDICIIS

DIVI

DISSER

Critico-Dogmatica

ADVERSUS MAGDEBURGENSES,

ALIOQUE HETERODOXOS.

Accedit

DISSERTATIO UNICA

ELEUTHERI VINDICIAS

Complectens

OPUS POSTHUMUM.

Grat. * * * * *

PANORMI, MDCCXXVI.

Apud Antonium Gramignani.

Imp. Stelle N. G. 2. N. (Imp. Lorenzano P.

EDITIONIS CURATOR

LECTORI.

INter cæteras, & quidem magni ponderis, Dissertationes Critico-Dogmaticas, quas Cl. vir Matthæus Basile Archiepiscopus Panormitanus prælo parare curaverat, eæ proculdubio sunt, quibus Divi Petri fidem, ejusque Successorum Christi Domini oraculo firmatam, & ab impiis Magdeburgensibus, aliisque Heterodoxis exturbatam, ab eorum calumniis vindicare proposuerat: morte autem præventus, quod animo semel conceperat haud absolvere potuit. Peracta enim Divi Petri defensione, Eleutheri vindicias inchoaverat, easque ad exitum minime perduxit. Opus profecto solidissimis innixum rationibus, & selectiori Sanctorum Patrum doctrina refertum; idque veluti speculum illius sublimis ingenii imaginem præfert, quam luculentiùs exhibebunt alia doctissimi viri monumenta n lucem quantociùs proferenda. Vale.

LECTORA.

I Nec ceteras, & quidem magni pon-
 deris, Dissertationes Critico-Dog-
 maticas, quas Cl. vir Mathias Ballo
 Archiepiscopus Pannonianus p[re]lo pa-
 rare curaverat, ex proculdubio sunt,
 quibus Divi Petri fidem, ejusque suc-
 cessorum Christi Domini oraculo firma-
 tam, & ab impiis Magdeburgensibus,
 aliisque Heterodoxis extirpam, ab
 eorum calumniis vindicare proposuit:
 morte autem præventus, quod animo
 semel conceperat, haud absolute po-
 tuit. Peracta enim Divi Petri defunctio-
 ne, Eleutherii vindicta inchoaverat,
 eaque ad exitum minime perduxit.
 Opus profecto solidissimis innoxium ra-
 tionibus, & selectiori sanctorum Pa-
 trum doctrina refertum; idque veluti
 speculum illius sublimis ingenii magi-
 nem præferebat, quam luculentius exhi-
 bebant alia doctissimi viri monumenta
 a lucem quanticis proferenda. Vale.

DISSERTATIONUM;

AC CAPITUM

ELENCHUS.

DISSERTATIO PRIMA:

CAP. I. **E***X Divi Petri lapsibus, seu veris, vel commentitiis supremam ejus in Ecclesia potestatem liquido demonstratur.* pag. 1.

CAP. II. *Sancti Patres Divi Petri in Ecclesia primatum ex ejus lapsibus recognoscunt.* pag. 8.

CAP. III. *Primatus Divi Petri in Ecclesia non honoris tantum ac dignitatis, sed auctoritatis, ac jurisdictionis est.* pag. 14.

CAP. IV. *Perperam Heterodoxi Divi Petri lapsus magnificiunt, quò ejus Primatum, ac in rebus fidei, morumque decernendis infallibilitatem oppugnent.* pag. 23.

DISSERTATIO SECUNDA.

E*Xpenduntur singillatim crimina Divi Petro ab impiis Magdeburgensibus attributa, ac primum infidelitatis, ac diffidentiae.* pag. 26.

CAP. II. *De Divo Petro Christam sua-
dente, ne se passioni dedat.* pag. 36.

CAP. III.

CAP. III. De Divo Petro cogitante, ac
petente, ut in memoriam Dominicae
transfigurationis Tabernacula in mon-
te extruerentur. pag. 44.

CAP. IV. A' Teterrimo ambitionis rea-
tu Divus Petrus defenditur. pag. 50.

CAP. V. Divus Petrus ab altera ca-
lumnia, quam ei Magdeburgenses af-
fingunt, quod Peccatorum remissionem
ad numerum septenarium restringere
voluerit, vindicatur. pag. 56.

CAP. VI. Divum Petrum Magdebur-
genses reum faciunt de mercedis postu-
latione. pag. 59.

CAP. VII. Magdeburgenses Divum Pe-
trum duplicis culpae reum faciunt,
quod Christi voluntati restiterit, quan-
do ei pedes lavare volebat, & quod
eamdem divinam voluntatem trans-
gressus fuerit. pag. 65.

CAP. VIII. Criminantur Divum Pet-
rum impii Magdeburgenses, propterea-
quod promptum se obtulit mortem op-
petere cum ejus Divino Magistro. pag. 73.

CAP. IX. Divus Petrus iussus in horto
vigilare, & una cum Christo orare, pro-
tinus somno se dedit. pag. 89.

CAP. X. Heterodoxi Divum Petrum
mutilationis, voluntariiue homicidii
reum arguunt. pag. 92.

CAP. XI.

CAP. XI. *Ad reatum Divum Petrum
revocant Magdeburgenses, quia Chri-
stum in manibus militum relique-
rit.* pag. 99.

CAP. XII. *De trina Divi Petri nega-
tione, quam fletibus planxit.* pag. 109.

CAP. XIII. *Reum arguunt Heterodoxi
Divum Petrum, quod Christi resurre-
ctionem sibi nunciatam non percepe-
rit.* pag. 122.

DISSERTATIO TERTIA.

Quare Divus Petrus reprehenditur
à Divo Paulo. pag. 132.

CAP. I. *An reprehensio Divo Petro facta
à Divo Paulo verè contigerit.* pag. 134.

CAP. II. *Divi Hieronymi super hujus-
modi Divi Petri reprehensione opinio
in medium adfertur.* pag. 139.

CAP. III. *Divi Augustini super laudato
argumento sententia uberius declara-
tur.* pag. 144.

CAP. IV. *Cuinam laudatarum opinio-
num subscribendum sit.* pag. 156.

CAP. V. *Cardinalis Baronii sententia
ad examen revocatur.* pag. 166.

CAP. VI. *Quantus assertus Divi Petri
lapsus fuerit, expenditur.* pag. 172.

CAP. VII. *Nunquam ex asserta repre-
hensione inferri licet, Divum Paulum
superiorem, vel parem Divo Petro
fuisse.* pag. 184.

DIS-

DISSERTATIO UNICA:

V *Indicias Eleutheri complectens :*

CAP. I. *Quisnam fuerit Romanus ille Pontifex, cujus Tertullianus meminit, expenditur.* pag. 190.

CAP. II. *De ortu, progressuque Montanismi.* pag. 201.

CAP. III. *A Montanismi adprobatione Eleutherus vindicatur.* pag. 205.

1.

DISSSERTATIO
PRIMA

In qua præmittuntur, ac breviter expenduntur aliqua ad Divi Petri Vindicias spectantia.

CAPUT I.

Petrus à Christo Domino Ecclesiæ Principatui destinatus, aliquando non incongruè labi permittitur.

Ummorum ergo Pontificum vindicias concinnaturus, exordiendum mihi est ab ipso Apostolorum Principe, primoque post Christum Pontifice Divo Petro. Mirum quid Orbi Catholico fortasse videbitur, Petri quoque fidem egere vindiciis; Petri inquam fidem, quâ scilicet Ecclesiæ nunquam collapsuræ,
A vel

vel nutaturæ stabilitas nititur : Sed in omnes cæca irrumpit impietas , nullaque est tam excellens aut sanctitas , vel auctoritas , in quam insultare non auit . Sancivit quidem immutabili Decreto Deus , Petri fidem stabilem , inconcussamque mansuram , *Ego pro te rogavi , ut non deficiat fides tua* , atque totam inferni rabiem adversus eam frustra bellaturam . *Et portæ inferi non prævalent adversus eam* : At Veritatis decretis vale dixit humana præsumptio ; cui id verum , probatumque , quod placitum ; nec horret Deum mendacii coarguere ; modò sui sit juris , propriæque libidini faciat satis .

Ergo plura Divi Petri peccata Magdeburgenses , aliique hæretici operosiùs exquisita recensent , eo equidem consilio , ut inde ex exploratis veluti præmissis , eum Apostolis cæteris , ac toti Ecclesiæ præpositum nequaquam fuisse inferant . Postquam enim culparum Petri catalogum concinnarunt , hujusce laboris scopum his verbis aperiere : *Hi navi , & lapsus Petri non sine consilio Spiritus Sancti memoria sunt in sacris libris traditi ; fuitque non postrema causa proculdubio , ne Petro nimium attribueretur ; id quod posterioribus sæculis futurum esse Deus prævidit* . Si sat mihi otii esset , idque concepti operis permetteret institutum , longam hîc sæculorum omnium Patrum seriem attexerem , Petri primatum , supremamque auctori-

3
toritatem disertissime proferentium ; quo
quidem facto compertissimum fieret , nil Pe-
tro posterioribus sæculis attributum , quo à
tota vetustate exornatus non fuerit . Sed
operam hanc egregie navarunt plerique cum
doctrina , tum pietate viri spectabiles , qui
integra ferè volumina in hisce controversiis
explicandis , atque in redarguendis hæretico-
rum mendaciis satis utiliter insumpserunt .
Mihi tantæ quæstionis unica solummodò pars
brevibus hic examinanda est , atque osten-
dendum , ex Petri lapibus seu veris , seu
commentitiis nedum quidquam adversus su-
premam ejus auctoritatem non posse confici,
quinimmò vel ex illis Primatum ejus , su-
premamque potestatem apertissime compro-
bari .

Ea solet hominum esse conditio , ut su-
perioritatem adepti subditorum culpis igno-
scere nesciant , quasi altioris jam ipsi natu-
ræ participes effecti sint , illaque peccata ,
quæ in subiectos immiti animo vindicant ,
patrari ab ipsis deinceps non posse autument .
Peccata quidem inferiorum ulcisci debet su-
perior ; hujus etenim rei gratia sæpiùs à Deo
principibus justitia commendatur ; sed eos
quoque latere non debet , justitiam absque
clementia , haud sanè justitiam , sed aptiori
vocabulo immanitatem dici ; non jure vo-
cari homines illos , qui alios labentes inhu-
mana , atque inflexibili severitate condem-
nant.

K A 2

nant : Nil ergo magis decet virum principem, atque in alios potestatem exercentem, quàm facilitas, & clementia : Seneca de clement. lib. 1. cap. 19. *Excogitare nemo quisquam poterit, quod magis decorum regenti sit, quàm clementia, quocumque modo is, & quocumque jure præpositus cæteris erit;* eâ etenim necessariò exercendæ justitiæ rigorem mulcet, atque erratorum quidem vindicem, errantium verò amicum, patremque se præbet.

Licet verò plerique hominum ita naturâ constituti sint, ut miseriis infelicium ad pietatis affectus facile commoveantur, eorumque lapsibus benignè satis ignoscant; nil tamen est aptius hominibus in clementiæ, misericordiæque operibus erudiendis, quàm si & ipsi quandoque in culpas aliquas incidant, atque ob illas aliorum benignitate opus habeant : *Non ignara malis miseris succurrere disco,* aiebat apud Poetam Dido, suarumque memor angustiarum opem suam miseris alacri, benignoque animo impertiebatur. Optimus ergo hominum princeps ille est, qui humanam imbecillitatem expertus, ea se aliquando passum reputet, quæ sibi sunt in suis subditis repræhendenda.

Cùm verò principes omnes, atque rectores deceat clementes, ac mites esse, hæc tamen virtus nemini magis congruit, magisque necessaria est, quàm Ecclesiæ capiti;

Di-

85

Discite ; inquit Christus , à *me* ; quia *mitis sum* ; absurdum namque , minimèque consentaneum foret , Christi locum , & auctoritatem tenere , ejus verò bonitatem , atque clementiam haud imitari . Congruum ergò fuit , ut is , qui à Domino Ecclesiæ suæ Princeps , & Pastor destinabatur , labi aliquando , ac egere misericordia permetteretur , ut lapsu suo lapsis compati , omniumque peccatorum misereri disceret : Præclarè Gregorius Hom. 21. in Evang. *Considerandum nobis est , cur omnipotens Deus eum , quem cunctæ Ecclesiæ præferre disposuerat , ancillæ vocem pertimescere , & seipsum negare permisit . Quod nimirum magna actum esse pietatis dispensatione cognoscimus , ut is , qui futurus erat Pastor Ecclesiæ , in sua culpa disceret , qualiter aliis misereri debuisset .*

Apostolus etiam ad Hebræos cap. 5. Pontificis condiciones enumerans , ait : *Qui condolere possit iis , qui ignorant , & errant ; quoniam & ipse circumdatus est infirmitate ; & propterea debet quemadmodum pro populo , ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis . Quàm bonus Pontifex , probusque superior ille est , qui aliorum ulturus errata , humanæ conditionis vices expendit , ac recolit facillè fieri posse , ut & ipse labatur ! Sic etenim peccantes non aspernatur , haud iis irascitur , non excandescit ;*
sed

sed ad eorum miseriam se demittit, iisque se humanum, ac benignum exhibet, eorum ignorantiae, ruditati, lapsibus, & vitiis con-
dolet; ergo permittitur, ut labatur Petrus, suoque discat experimento, quàm debilibus natura hæc nostra innitatur viribus; sicque deinceps Pastor ipse peccantibus aliis facilem, mitemque se præbeat. Homo totus innocens, & qui nulli unquam culpæ fuerit obnoxius, delicta, & delinquentes exhorret: At justus qui, & aliquando peccator fuit, ita innocentes complectitur, ut peccatores non negligat. Pulchrè Optatus Melevit. lib. 7. sibi attributo, contra Parmenian. *Stant toti innocentes, & peccator accipit claves Provisum est ut peccator aperiret innocentibus, ne innocentes clauderent contra peccatores.* Et sapientissimè August. serm. 124. de Temp. ubi de Petro Malchi auriculam amputante, inquit: *Hic igitur tam durus, tamque severus, si donum non peccandi à Domino fuisset indeptus, quæ venia commissis populi donaretur? Sed idcirco divinæ providentiæ secretum ita temperavit, atque permisit, ut primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum, quò erga peccantes duriores sententiam proprii casus intuitu temperaret.*

Magnam quoque fiduciam in Christi fidelibus excitat Petri lapsus; sic etenim ab Ecclesiæ principe peccatorum veniam confi-
den-

7

denter implorant , dum in eo peccatorum
remedium statutum sciunt : Eos etiam non
nihil cautos , ac prudentes reddit , nève suis
viribus nimium fidant , edocet ; Nam si vel
ipse Divus Petrus aliquando lapsus est , id
aliis quibuscumque longè facilius contingere
poterit . Leo Magnus serm. 9. de Pass. *Ob
hoc sicut apparet , hesitare permissus , ut in
Ecclesiæ principe remedium penitentiae con-
deretur : Et nemo auderet de sua virtute
confidere , quando mutabilitatis periculum
nec Beatus Petrus potuisset evadere . Quo-
circa & ipse Christus Dominus Ecclesiæ con-
structor , & Pontifex per omnia tentari vo-
luit , ut in nostris ærumnis eum , veluti ten-
tationes expertum , cum fiducia adiremus :
Non enim , ad Hebræos 4. habemus Ponti-
ficem , qui non possit condolere infirmitati-
bus nostris ; tentatum autem per omnia pro
similitudine absque peccato : Adeamus ergo
cum fiducia ad thronum gratiæ . Nimirum
ut sapientissimè Chrysologus serm. 50. Me-
dicus , qui non fert infirmitates , curare
nescit : Et qui non fuerit cum infirmo in-
firmatus , infirmo non potest conferre sani-
tatem .*

Congruum quoque fuit , ut in eo , quem
primum Ecclesiæ suæ Pastorem Dominus de-
signabat , ejusdem Ecclesiæ qualitatem ex-
primeret , quæ est fortium , atque debilium ,
sanctorum , peccatorumque in fidei unitate

col-

collectio. Nimirum in Petro Christi divinitatem firmissimè confitente, significata est perfectorum stabilitas: in eoque jam trepido nutanteque; cæterorum debilitas præfigurata est. Augustinus de Verb. Domini secundum Matthæum serm. 13. *In eo quod dixit Petrus, Tu es Christus filius Dei vivi, firmos significat; in eo verò quod trepidat, & titubat, infirmos Ecclesiæ significat. In illo ergò uno Apostolo, idest, Petro in ordine Apostolorum primo, & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesiæ, utrumque genus significandum fuit, idest, firmi, & infirmi, quia sine utroque non est Ecclesiæ.*

C A P U T II.

In Petri lapsibus Sancti Patres Primitum ejus in Ecclesiæ recognoscunt.

Licet Patrum auctoritas Heterodoxis nullius, vel parvi sit ponderis, iis tamen, qui sincerè, pièque Christo nomen dederunt, argumentum debet esse gravissimum. Cuinam etenim vel mediocris probitatis viro Lutheri insolentia, vel Calvinii procacitas unquam probari poterit, perpetuam Ecclesiæ sententiam, Patrumque omnium consensum, tamquam irritum

9.
ritum quid aspernantium, suisque novitati-
bus posthabentium? Nimirum, ut Solis ra-
dii noctuas deturbant, sic divinæ veritatis
fulgores è doctrinis Sanctorum erumpentes
prosternunt impios; qui haud inconcinne
noctuis conferuntur, ob enervatas erroribus
intelligentiæ vires; sequela etenim peccati
est corporis, & mentis infirmitas. Standum
ergò nobis est Ecclesiæ doctrinæ; & quid-
quid Patribus in Scripturarum expositione
probat, illud nobis indubius sit canon in
veris sacrarum litterarum sensibus exploran-
dis. At verò tantum abest, ut Patres, &
Ecclesiæ Doctores ob aliquos Petri lapsus su-
premiæ ejus dignitati derogandum censue-
rint, quin potius in hisce lapsibus recensenden-
dis Primatum ejus, supremamque potesta-
tem profiteantur, & evehant.

Divus Chrysostomus super Matth. 14.
homil. 51. differens de Petri super aquas
gradientis timore, atque periculo, existimat,
ceteros Apostolos adhuc rudes, humanaque
patientes, ejus discrimine fuisse latatos; dein-
ceps verò perfectionis, virtutisque statum
adeptos, in cunctis ei principem contulisse
locum: *Hinc ceteri solamen consecuti
sunt Nondum enim gratia spiritus
corroborati, facile movebantur: Gratia ve-
rò accepta non tales fuerunt, sed ubique
primatum Petro præbent, & in concioni-
bus eum anteponunt.* Divus Augustinus su-

per hunc ipsum Evangelii textum præclaram Primatus Petri mentionem facit, de Verb. Dom. secundum Matth. serm. 13. *In illo ergò uno Apostolo, idest, Petro, in ordine Apostolorum primo, & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia &c.* Divus Bernardus candidissimus Scripturarum interpres, ex hoc eodem Evangelii loco universalem Petri in Ecclesia principatum concludit, lib. 2. de considerat. *Petrus gradicens super aquas, unicum se Christi Vicarium designavit, qui non uni populo, sed cunctis præesse deberet: siquidem aquæ multæ populi multi.* En quomodo ex eodem Evangelii loco, ex quo hæreticorum impietas Petro insultandi occasionem arripit, Ecclesiæ Doctores ad Primatum ejus constabiliendum commoda eruunt argumenta?

Matthæi 16. Petrus Christum increpat, quòd sibi passionem, crucemque prædicat; sed à Domino repræhenditur, vocaturque Satanas. Multi sunt hæretici in facto hoc expendendo, Divumque Petrum gravissimi sceleris arguunt; conclusumque Calvino est, eum nequaquam paulò ante verbis illis Christi Domini, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.... Et tibi dabo claves Regni Cælorum, &c.* constitutum fuisse Ecclesiæ Petram, & caput, hoc fermè argumento: Petrus hîc à Christo Satanas appellatur: non ergò paulò ante

te vocatus est petra, nec ei prærogativa capitis collata est. At verò Chrysostomus super hunc textum Homil. 55. Petri primatus inculcandi rationem invenit, inquiens, *Audiant quicumque passionis Christi crucem verecundantur: Nam si Apostolorum Vertex, etiam antequam Crucis mysterium disceret, Satanæ vocatus est, quam veniam impetrabunt, &c.*

Porro super hoc ipsum Matthæi caput occasione commendatissimæ illius Petri confessionis, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, plura scribit Chrysostomus primatum ejus apertissimè connotantia; hujusmodi sunt illa, *Quid igitur Petrus omnium Apostolorum Os, & Vertex consortii totius? Cum omnes interrogati essent, ipse solus respondet, &c.* Et infra exponendo Christi responsionem, *Et ego dico tibi, &c.* Hic aperte prædixit, magnam eorum, qui credituri & erant, & sunt, multitudinem fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & Ecclesiæ futuræ Pastorem constituit. Et post aliqua: *Ita & Pater ad Hieremiam dicebat, sicut columnam ferream, & sicut murum æneum posui te. Sed ipsum quidem uni Genti Pater; Petrum autem universo terrarum orbi Christus præposuit.* Vetustas tota Chrysostomo adstipulatur, nec Sanctorum, aut Patrum invenire contingit, qui in hujusce loci commentatione pro Divi Petri prima-

tu testimonium non tulerit.

Calvino abundè satisfacit genuina Hieronymi interpretatio, cujus hæc sunt verba, *Prudens Lector consideret, Petro illam beatitudinem, atque potestatem in futuro promissam, non in presenti datam; quam si statim dedisset ei, nunquam in eo pravae confessionis error invenisset locum.* Petrus itaque vocatus fuit à Christo Petra Ecclesiae, non jam extructæ, sed deinceps construendæ; promissa tunc ei fuit amplissima potestas clavium, sed tunc non collata: Non ergo mirum si adhuc labitur; adhuc enim petra non est, nec Ecclesiae fundamentum, Cælorumque claviger: Ast cùm hæc deinceps erit, nullus in eo invenietur errori locus.

Super Matthæi 18. ubi de majoritate, ac prælatione Apostolos inter lis excitatur, nemo Patrum, Expositorumque Petri primatus, supremæque potestatis non meminit. Eorum auctoritates nunc missas facio, prolaturus illas dum inferiùs Petrum à lapsibus vindicabo. Afferam dumtaxat duo Chrysostomi loca; unum ex Homil. 83. super Matthæi 26. ubi Petrus animam se suam pro Christo daturum alacriter pollicetur; *Nam qui super confessionem Petri Ecclesiam ita fundavit, atque munivit, ut nullum periculum, neque mors ipsa posset eum superare, qui claves Regni Cælorum ei concessit,*

cessit, & totam potestatem ei commisit . . . :
 maxima quippè auctoritate, illa dicam,
Ædificabo super te Ecclesiam meam, & da-
bo tibi claves Regni Cælorum. Alterum ex
 Homil. 87. in caput 21. Joannis, ubi de
 Joanne Petrus Christum interrogat, *Hic au-*
tem quid! Nam, inquit, cum magna Chri-
stus Petro communicasset, Orbis terrarum
curam demandasset, martyrium prædixisset?
 Et sub initium ejusdem Homiliæ super illud,
Simon Joannis, diligis me plus his? Quid
tandem, ait, aliis omissis, his dumtaxat
Petrum affatur? Os erat Apostolorum, &
Princeps: propterea & Paulus eum præter
alios visurus ascendit. Concludendum er-
 gò nobis est, Sanctos Patres Ecclesiæque
 Doctores ne dum in Petri lapsibus quid-
 quam non invenisse, quo ejus primatui
 derogaretur, quin potius iisdem in factis,
 perperam ab hæreticis interpretatis, prima-
 tum ejus, supremamque auctoritatem inspe-
 xisse, illamque pro dignitate crebriùs exag-
 gerasse.

CAPUT III.

*De quo Primatu adducta testimonia
intelligenda sint, ex-
plicatur.*

CAutior deinceps impietas effecta est : comperiens namque se cunctis cum sapientibus , tùm ignorantibus ridiculam fieri , Petri primatum , rem nempè notissimam , *absolutè* inficiando , subtilem quamdam distinctionem invexit , qua nisi illis , saltem istis fucum faceret . Ea verò est , Petrum quidem digniorem , atque honoratiorem inter Apostolos locum obtinuisse , præque ceteris colendum , venerandumque fuisse , at nulla tamen in eos auctoritatem habuisse ; ut nimirum primatus ejus honoris fuerit , ac dignitatis , minimè verò auctoritatis , & jurisdictionis ; eo prorsus modo , quo Imperatorem Reges antecellere dicimus , non quòd ulla in eos auctoritate potiatur , sed quòd honoratiorem , dignioremque illos inter locum obtineat .

At novum hoc impietatis commentum jampridem à Sanctis Patribus judicatum , explosumque fuit . Data siquidem Petro potestas fuit pascendi agnos , & oves , totum scilicet Christianum Orbem , fratresque de-
ficien-

ficientes confirmandi : *Pasce Agnos meos ,
Pasce Oves meas . Et tu aliquando conver-
sus confirma fratres tuos .* Quòd sane non
est , digniorem solummodo , ac honoratio-
rem in Ecclesia obtinere locum , sed supre-
ma regendi , & judicandi potestate pollere .
Chrysoströmus locis laudatis . *Et Ecclesie fu-
tura pastorem constituit Qui claves
Regni Celorum ei concessit , & totam po-
testatem ei commisit* Nam cum ma-
gna Christus Petro communicasset , Orbis
terrarum curam demandasset , &c. Si to-
tius Ecclesie Pastor est Petrus , si totam in
ea potestatem habet , si totius Orbis cura
ei demandata est : ergò primatus ejus haud
in sola dignitatis , honorisque principalitate
consistit , sed in suprema auctoritate , ac ju-
risdictione .

Et Homil. 3. in Act. Apostol. idem
Sanctus Doctor mentem suam luculentiùs
declarans inquit , *Quàm est fervidus ? Quàm
agnoscit creditum à Christo gregem ? Quàm
in Choro Princeps est ?* Et infra , *merito pri-
mus omnium auctoritatem usurpat , ut qui
omnes habeat in manu : Ad hunc enim di-
xit Christus : Et tu aliquando conversus
confirma fratres tuos .* Nil clariùs dici po-
tuit pro suprema Petri potestate in tota
Ecclesia , etsi in unum collecta , declaranda .
Quid enim est aliud , eum totum Aposto-
lorum ordinem , atque confessum in sua
ma-

manu habere ; quàm illos omnes ; licet in unum collectos , suæ subjici auctoritati , à suoque regimine , ac dispositione pendere ? Alia Sancti hujus Doctoris loca , quæ sanè multa , & præclara sunt , in medium proferre haud est operæpretium , cum vel in ipso textu , vel apud alios rerum harum scriptores facile videri possint.

Et hæc ipsa fuit perpetua Augustini sententia, innumeris penè vicibus asserentis, Divum Petrum Ecclesiam totam præfigurasse, representasse, ejusque gessisse personam: Serm. 13. de Verb. Dom. secundum Matthæum, *In illo ergò uno Apostolo, idest, Petro, in ordine Apostolorum primo, & præcipuo, in quo figurabatur Ecclesia, utrumque genus significandum fuit.* Et serm. 49. cap. 3. *Dicit Petro, in quo uno format Ecclesiam, Petre amas me, &c.* Serm. 108. de diversis, *Inter hos penè ubique Petrus totius Ecclesiæ meruit gestare personam.....* Hinc ergò Petri excellentia prædicatur, quia ipsius universitatis, & unitatis Ecclesiæ figuram gessit. At verò quo modo Petrum Ecclesiæ figuram gessisse dicendum erit? Eo proculdubio, quo Pastor gregem, Princeps populum, Pater filios representat; iis namque titulis eum Christus Dominus, totaque vetustas exornat. Nomina hæc sunt non honoris solummodo, & dignitatis, sed auctoritatis quoque, ac jurisdictionis.

Lau

Launojus, & Ellies inficiantur, ex Christi verbis, *Pasce oves meas*, rectè deduci, Petri curæ oves omnes fuisse commissas: Nam, inquiunt, propositio ista, *Pasce oves meas*, est indefinita, & in historiis, ut à dialecticis observatur, plerumque particularis est, quemadmodum illa, *Milites plerentes coronam de spinis*. Subinferunt ergò Petri regimini haud omnes, sed aliquas dumtaxat oves fuisse demandatas; alioquin, inquiunt, sequeretur, non alios fuisse pastores, quàm solùm Petrum, quod est falsum.

Sed enim communis sententia Jurisconsultorum est cum Bartolo quæst. 9. num. 11. *Ubi lex generaliter loquitur, & non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Quo ergò jure auctoribus hisce distinguendum videtur in verbis Christi, generaliter ab eo, & absque ulla distinctione prolatis? Quòd si Jureconsultis haud censeant deferendum, en Divus Bernardus ad hoc ipsum nostrum propositum inquiens, *Si me amas Petre, pasce oves meas. Quas? Illius, vel illius populos Civitatis, aut Regionis, aut certi Regni? Oves meas inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur ubi distinguitur nihil*, &c. lib. 3. de Consider. cap. 8. Evertit sanè inanem auctorum horum philosophiam, vanamque fallaciam auctoritas tam præclara; Neque enim Bernardum arguere possunt, ut

solent multos ; adulationis erga Romanos , aut eum curialem Theologum jure vocare poterunt .

Sed fortasse Bernardus dialecticam non callebat : ergo neque Chrysostomus ex eadem indefinita Christi propositione subinferens Homil. 87. in cap. 21. Joannis : *Cum magna Christus Petro communicasset , Orbis terrarum curam demandasset , &c.* Nec Leo Magnus , qui serm. 3. de Assumptione sua inquit : *De toto mundo unus Petrus eligitur , qui & univrsarum gentium vocationi , & omnibus Apostolis , cunctisque Ecclesie Patribus preponatur .* Nec Divus Maximus Homil. 3. in Natali BB. Petri , & Pauli , inquit , cui *totius Ecclesie gubernacula tradita sunt* : nec Patres ceteri , quorum sensus communis est , Petri regimini non hos , vel illos , sed fideles omnes fuisse commissos . At verò cuinam hæc probabuntur ? illi proculdubio , qui longum vale pudori dixit argutiolis suis cætera posthabendo .

Porrò , ni fallor , vel solo Evangelico textu hujusmodi cavillatio refelli potest : Etenim Christi Domini propositio , *pasce oves meas* , eundem proculdubio sensum habet , ac verba illa ejusdem Christi , *Et tibi dabo claves Regni celorum : & quodcumque ligaveris super terram , erit ligatum & in caelo ; & quodcumque solveris super terram , erit solutum & in caelo .* Earum nempe ovium

ovium Petrum Pastorem constituit, in quas ligandi, atque solvendi potestatem ei antea pollicitus fuerat: Compertum verò est, pollicitationis verba omnes includere, sensumque præferre penitus universalem, *Quodcumque ligaveris, Quodcumque solveris*: concludendum igitur est propositionem illam, *pasce oves meas*, omnes prorsus oves complecti: nisi auctoribus hisce haud improbabile videatur, Christum plura quidem promississe, sed reipsa pauca contulisse.

At inde sequitur, non alios fuisse pastores, quam solum Petrum. Ita quidem juxta horum auctorum dialecticam: sed aliter videtur magno Leoni loco nuper laudato, subdenti: *Ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus*. Aliter quoque videtur Divo Bernardo loc. cit. *Sunt quidem & alii Cæli Janitores, & gregum pastores: sed tu tantò gloriosius, quantò & differentiùs verumquè præ cæteris nomen hæreditasti: habent illi assignatos sibi greges, singuli singulis, Tibi universi crediti sunt, uni unus; nec modò ovium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor, &c.* En quomodo juxta Sanctorum doctrinam optimè hæc duo cohæreant, Petrum scilicet totius Ecclesiæ Pastorem esse, & alios etiam Pastores in Ecclesia inveniri. Totius exercitus unus

est Imperator supremus, pluresque in eodem sunt inferiores Duces: cuilibet horum providendum est parti sibi commissæ, at illi de toto cura est.

Sed instant, Sanctorum Patrum mentem esse, haud soli Petro, sed & cæteris oves fuisse commissas: Chrysostomus homil. 79. in Matthæum: *Amas me, Petre, pasce oves meas; quod non ad Sacerdotes solummodò dictum est, verum etiam ad singulos nostrum, quibus vel minimus grex commissus esse videtur.* Huic objectioni jam factum est satis; non enim abnuimus & cæteris Apostolis demandatam fuisse fidelium curam, sed solùm contendimus, cæteros Apostolos pastores quidem effectos; at verò Petrum & ovium, Pastorumque Pastoris prærogativam accepisse. Chrysostomus ita asseverat, verba illa, *pasce oves meas*, singulis esse dicta, ut tamen iis verbis Petro *Orbis terrarum cura sit demandata*. Nimirum singulis singulæ partes commissæ sunt in Petro, & per Petrum, sed tamen Petro non partis cujusdam, sed totius cura concredita est. Similiter Ambrosius, quem nobis objectant, lib. 2. de dignit. Sacerd. cap. 2. ita asserit, cæteros cum Petro oves suscepisse, ut tamen lib. 10. in Lucam ad caput 24. disertè fateatur, Petri regimini oves, & Pastores fuisse commissos, *Tertiò Dominus, non jam diligis me? sed, amas me? interrogavit: & jam non agnos*
ut

ut primò, quodam lacte pascendos; nec oviculos, ut secundo, sed oves pascere jubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.

Est ergò Petrus Apostolorum Princeps, totiusque Ecclesiæ caput, non honore solum, ac dignitate, sed etiam auctoritate, & jurisdictione, quod præter allata Sanctorum testimonia disertè concludit Leo Magnus serm. 80. in Natali Apost. Petri, & Pauli, inquiens: *Isti sunt, qui te ad hanc gloriam provexerunt, ut gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis, & regia per sacram B. Petri sedem caput Orbis effecta, latius præsideres religione divina, quàm dominatione terrena.* Cui accinit Prosper Carm. de Ingeat. *Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, Religione tenet.*

Auctores nuper allati inficiantur, horum verborum illum esse sensum, quem nos prætendimus, Romam scilicet Religione Ecclesiarum omnium esse dominam, sed sensus, inquiunt, est, quòd ea Religio, quæ Romæ viget, ubique vigeat, iis etiam in locis, quo Romanorum arma penetrare non potuerunt. Præclara equidem interpretatio, nam juxtà eam Leonis, & Prosperi Romanæ Urbis elogium cuicumque catholici orbis oppidulo æquo jure aptari potest, & debet, cùm illa Religio, quæ in eo viget, ubique vigeat, & floreat. In has incidunt ineptias, qui suis student

dent præjudiciis, non veritati. Productorum ergo verborum sensus tam clarus est, ac exploratus, ut nulla egeat interpretatione: Quid enim est aliud, Romam possidere Religione quidquid non possidet armis, quàm jus sibi à Religione donatum latius se extendere, quàm jus eidem armis acquisitum? Quod adhuc disertius explicat Magnus Leo prædictis subdens: *Quamvis enim multis aucta victoriis, ius Imperii tui terra, marique protuleris; minus tamen est quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod pax christiana subjecit.* Si plus Romæ subjecit pax christiana, quàm bellicus labor: majus ergo dominium Religione, quàm armis ei comparatum est: Neque enim absque dominio ulla dari potest subiectio.

Iis ergo auctoribus aliisque similibus Petri primatum, Ecclesiæque Romanæ principalitatem tantoperè oppugnantibus, atque dicentibus: *Debitam ei (Petro scilicet, & Ecclesiæ Romanæ) reverentiam exhibemus, & nihil amplius;* occurrendum est cum Divo Bernardo Epist. 131. quam dirigit ad Mediolanenses; ubi huic objectioni satisfacit, inquiens: *Esto, fac quod dicis; quia si exhibeas debitam, & omnimodam. Plenitudo siquidem potestatis super universas Orbis Ecclesias, singulari prærogativa Apostolicæ Sedis donata est: qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Sed de Eccle-

clesiæ Romanæ in omnes Ecclesias jurisdictione perpetuus nobis in hoc opere sermo erit.

C A P U T IV.

Novatores ab re Petri lapsibus utuntur, ut ejus primatum, & infallibilitatem oppugnent.

Philosophis omnibus probatum axioma est, *Qui rectè distinguit, proximus est veritati*. Illi ergo qui omnia confundunt, ac fursùm, deorsùmque miscent, tam absunt à rei veritate, quàm à debita rerum divisione. Novatorum consilium Petri lapsus tam subtiliter investigantium est, ut ejus primatum, ac in rebus fidei, morumque decernendis infallibilitatem oppugnent: Quorsum ergo lapsus illos prætendunt (tredecim sunt) in quos Petrum incidisse autumant, anteaquam pastoralis dignitate insignitus fuerit? Ut enim errores illi in Petro Capitis excellentiam præcesserunt; sic nullum ex eis argumentum desumi potest, quo suprema ejus auctoritas, ac infallibilitas utcumque lædatur. Neque enim hæcce prærogativas Petro Catholici vindicant, ut privato homini, quo sanè modo quilibet labi potest, atque deficere; sed ut Catholicorum omnium Pastori, totiusque Ecclesiæ

Ca-

Capiti : Lapsum ergo quandoque Petrum, priusquam prerogativa Capitis potiretur, ultrò concedimus; minimè verò in fidei, morumque doctrina, obtenta jam suprema Capitis potestate: *Prudens Lector consideret*, inquit Hieronymus, *Petro illam beatitudinem, atque potestatem in futuro promissam, non in præsenti datam; quam si statim dedisset ei, nunquam in eo prave confessionis error invenisset locum*. Alia sunt errata privati hominis, alia Principis; quæque in privato statu commissa sunt, dignitatem in posterum affecutam minimè dedecorant.

Dicent fortassis, haud esse congruum, hominem tot lapsibus deturpatum, mystico Ecclesiæ corpori formoso, immaculato, omnibusque numeris absoluto, loco capitis aptatum esse. Nimirum hoc objecto Christus Dominus inscitiae redarguitur, ut qui Ecclesiam suam recto, debitoque ordine construere nesciverit, ædificando eam in Petro, feliciùsque sibi res successisset, si Novatorum expectasset consilium. At huic objectioni superiùs jam satis abundè fecimus: Præsens enim Ecclesia fideles quidem omnes, sed bonos, malosque complectitur, quos in Petro Ecclesiæ figuram, & personam gerente congruè admodum significatos, Augustinus sæpè laudatus docet; & aptior proculdubio hominum regimini peccator est dignâ, fructuosâque pœnitentiâ functus, eo qui lubricam

cam humanitatis conditionem numquam est expertus , ut jam ex Patribus demonstravimus .

Sed enim , inquit , lapsus est Petrus accepto jam etiam Ecclesiæ moderamine , ut scribit Apostolus ad Galatas 2. *Sed cum vidissem , quod non rectè ambularet ad veritatem Evangelii , &c.* Hoc Pauli loco nimium abutuntur Pontificiæ infallibilitatis oppugnatores , contenduntque errasse Petrum in fidei doctrina , quibus nihil inpræsentiarum repono , tractaturus hac de re suo loco diffusius . Sed jam expendendi singulatim nobis sunt errores , & lapsus Divo Petro attributi , fortassis etenim haud tales erunt , tantique ponderis , quales eos proclamat mendaciorum parens impietas . Quis namque infidelibus absque sollicita , accurataque dictorum suorum discussione fidem adhibendam arbitrabitur ?

DISSERTATIO SECUNDA CAPUT I.

*Peccata Divo Petro à Magdeburgensibus attributa singulatim
expenduntur.*

L Rgo peccatorum Petri cathalogum exordiantur ex facto, quod recenset Matthæus cap. 14. ibi etenim à Christo Domino super aquas gradiente petit Petrus ut se accersat, ac super aquas ipsum adire jubeat. Voti compos efficitur, sed timore primùm, deinceps dubio correptus, mergi incipit, clamatque ad Dominum, à quo ut modicæ fidei reprehenditur, & è periculo salvus educitur. In duas hîc Petrum culpas incidisse Centuriatores autumant, curiositatis scilicet, & diffidentia, quo-

quorum verba subdimus ; Præter vocatio-
nem Petrus ex quadam curiositate petit , ut
evocetur in mare , cum videret in eo Chri-
stum non aliter , quàm in solida terra in-
cedentem : ideoque postea punitur , & in ma-
jora incidit peccata , nempe , in dubitatio-
nem : Nam evocatus , primò quidem aliquot
passus facit : verum mox adversum ventum
sentiens , incipit fidei imbecillitate labora-
re ; id quod non mare , neque ulla creatu-
ra , sed Deus cordium scrutator protinùs
agnoscit : & hoc peccatum eo pacto manife-
stat , quòd mergi ceperit . Hic ille excla-
mat , O Domine , opitulare . Jesus autem
absque mora , apprehensa manu , eum ex-
trahit , & palàm peccatum , quod mersioni
causam præbuerat , revelat , singulari eum
gravitate , mixta tamen benevolentia , in-
crepans , Modicæ , inquit , fidei , quid du-
bitasti ?

At verò quòd propiùs intueamur , qua
fide , quove candore textum hunc Evange-
licum interpretati sint Magdeburgenses , ab-
re non erit Evangelii verba in medium pro-
ferre : Matthæi igitur loco laud. ista legun-
tur : Navicula autem in medio mari jacta-
batur fluctibus : Erat enim contrarius ven-
tus . Quarta autem vigilia noctis venit ad
eos ambulans supra mare . Et videntes eum
supra mare ambulantem , turbati sunt , di-
centes , quia phantasma est . Et præ timo-

re clamaverunt . Statimque Jesus locutus est eis , dicens : Habete fiduciam , ego sum , nolite timere . Respondens autem Petrus dixit : Domine , si tu es , jube me venire ad te super aquas : At ipse ait , Veni . Et descendens Petrus de navicula , ambulabat super aquam , ut veniret ad Jesum . Videns verò ventum validum , timuit . Et cum cepisset mergi , clamavit dicens , Domine salvum me fac . Et continuo Jesus extendens manum apprehendit eum , & ait illi , modice fidei , quare dubitasti ?

Conferamus nunc Centuriatorum interpretationem , atque sententiam cum Evangelico textu : Ajunt primò , Petrum sola curiositate motum rogasse Dominum super aquas incedentem , ut & se super aquas gradi juberet . Si hoc vanum quoddam Petri desiderium est , an putas illud à Christo probatum iri ? Nostris etenim curiositatibus , ac vitiis Deus non assentatur . At verò Dominus Petri petitionem approbat , ipsumque ad se super aquas venire jubet , *At ipse ait , Veni* . Nimirum , quod Christo placet , & verbis , ac factis comprobat , veteratoribus hisce culpa est , & summoperè displicet , ac dummodò Petrus sit reus , haud verentur , Deum ipsum probatæ curiositatis arguere . Et Petrus quidem agnoscens Christum suis votis propitium , nihil cunctatur , sed in mare fluctuosum utique , ac nimio vento pertumi-

tumidum illicò profilit, & super aquas progredi incipit. An ne Deus miraculis quoque dat operam, ut nostris curiositatibus fa-
veat, & vitia secundet? Cuilibet ergo fas erit, se vanitatibus immiscere, cùm eas Deus vel miraculo comprobaverit. Quòd si bonorum dumtaxat operum auctor est Deus, nec miracula patrat, nisi in confirmationem pietatis, ac veræ fidei, pia ergo fidelisque fuit Petri petitio, quippèquæ tanto miraculo à Deo probari meruit.

Et hac ratione Sancti Patres hunc Evangelii textum interpretati sunt. Hilarius in cap. 14. Matth. *Et hoc in Petro considerandum est, fide eum cæteros antehisse*. Hieronymus, *Eodem fidei ardore quo semper, nunc quoque, cæteris tacentibus, credit se posse facere per voluntatem Magistri, quod ille poterat per naturam: Jube me venire ad te super aquas: Tu præcipe, & illicò solidabuntur undæ; leve fiet corpus, quod per se grave est*. Chrysostomus, *vides quòd vehementer Petrus arderet? vides quanta fides ipsius etiam nunc esset? Nemo ita ut ipse Jesum amabat. Non solum charitatem, sed fidem etiam ostendit. Quia enim credebatur non tantummodò Christum super mare ambulare, verùm id etiam aliis posse concedere, ausus est hoc petere, ut cum eo citius esse posset*. Divus Maximus ferm. 1. in Natali Apost. Petri, & Pauli. *Hic est Petrus,*

trus , quem Christi esse confidentissimum ; subjecta vestigiis ejus maria probaverunt : Nam à Domino suo novos sibi dari in fluctibus gressus ut fidelis poposcit , & ut dilectus emeruit . Et serm. 2. de eodem Festo : Quid ejus sublimius fide , qui gradiente Domino super aquas , humanæ conditionis oblitus , viam sibi in fluctibus dari & poposcit , & meruit ; tantaque mentis ejus confidentia fuit , quòd crederet se posse per fidem , quod sciebat homini impossibile per naturam .

En quàm pietatis judicium longè discrepet ab impietatis opinione ? Ubi enim Heterodoxi culpam haud levem , ibi Patres meritum non exiguum : ubi illi curiositatem vanamque cupiditatem , ibi Patres amorem erga Christum flagrantissimum , fidemque maximam interpretantur . Dicent fortasse , petitionem miraculorum minimè necessariorum ex sola curiositate , ac animo tentandi Deum oriri posse . Sed hac objectione non tam Petrus , quàm Christus Dominus reprehenditur . Multò siquidem incongruentius est , Deum non necessaria facere , quàm hominem non necessaria petere ; Atqui Christus Petrum exaudit , votaue ejus adimplet , *At ipse ait , Veni* : miraculum ergo petitum haud est prorsus inutile . Instantiæ occurrit Abulensis quæst. 168. in cap. 14. Matthæi , inquit , quòd licet hîc non fuerit necessitas

tas

tas eripiendi hominem ab angustia , affuit tamen fervor charitatis , qui Petrum impulit ad petendum ; hinc id non fuit illicitum , nec curiosum , quinimmò laudabile . Et sane Petri postulatis numquam Christus fuisset assensus , nisi optimis circumstantiis fuissent exornata .

Sed enim , inquiunt , Petrus ob hujusmodi petitionem punitus fuit , cùm tamen Deus non jam merita , sed culpas p unire soleat . Sed quasnam pœnas à Petro Deus exegit ? An quòd mergi cæperit ? Verùm id quidem ; at hoc ei non contigit , quòd petendo peccaverit , sed ob timorem , & dubium , in quod jam super aquas ambulans incidit . Tantum verò abest , ut Petrus ob hujuscemodi petitionem à Domino punitus fuerit , quin potius vota sua Deo accepta , adimpletaque conspexit : Vocatus etenim à Christo fuit , & super aquas , ut optabat , incescit . Quis verò , nisi perditus prorsus , impiique consilii homo ea reprobare auset , quæ Deus ipse verbis probat , & opere complet ?

Et Centuriatoribus quidem sat est , Petrum curiositatis redarguisse , At verò Calvinus procacitati suæ haud satis factum putat , nisi temeritatis quoque , & stultitiæ Petro notas inurat , nec omittit , ut pluribus eum culpis obnoxium reddat , dubitasse ipsum , an ille , qui super aquas gradiens apparuit ,

paruit ; esse Christus ; an potius Dæmonis spectrum . Diffitendum sanè non est , Apostolos omnes , & Petrum quoque sub apparitionis initium fuisse turbatos , cogitasseque spectrum esse illud , quod super aquas gradiri conspiciebant : Testatur hoc enim Evangelicus textus : *Et videntes eum super mare ambulantem , turbati sunt , dicentes , quia phantasma est .* At loquente eis Christo Domino : *Habete fiduciam , Ego sum , nolite timere* , cæteri quidem Apostoli dubium minimè deposuerunt , in illoque diù perseverarunt , ut scribit Marcus cap. 6. *Et plus magis intra se stupebant erat enim cor eorum obcæcatum* : Petrus verò haud ampliùs dubitavit , sed statim illum agnovit , ac Christum esse credidit : fides excitavit amorem , amor fide firmatus eum ad petendum compulit . Quo enim modo nisi illum credidisset Christum , postulasset ab eo , ut sibi super aquas deambulare concederet ? multoque minus ad invitantis vocem è navicula prosiluisset in mare . Cùmque Christus nostræ temeritati , ac stultitiæ minimè blandiatur , Petri postulatis haud annuisset , si eum isthæc appetendo , temeritatis , ac stultitiæ cognovisset reum . Jam verò ex Patribus superùs laudatis abundè constat , Petrum non jam stulto , vel temerario , aut nutabundo animo , sed amore , fideque ducentibus , pro tanta re Christum Dominum exorasse .

Quòd

Quòd si instet Calvinus, Petri dubium satis exprimi in Evangelio, *Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas*. Illud enim, *si tu es*, non est firmiter credentis, sed fluctuantis adhuc animi. Hinc petit super aquas incessum, ut tali experimento hujusce rei certus fiat. At hæc expositio minimè probari potest: Imprimis Petri petitio efficax fuit, ut ostendit eventus; se enim illicò projecit in mare: Quòd si experiendæ rei gratia id à Domino postulasset, nequaquam se in tantum discrimen, evidensque periculum, incertus auxilii, projecisset. Deinde, si adhuc animo fluctuans è navicula in mare prosiluiisset, jam nec modico quidem tempore super aquas deambulasset, quin protinùs capisset mergi: Ut enim id sibi deinceps accidit, eò quòd timuerit, ac hæsitaverit; sic & id sibi sub initium contigisset proculdubiò, si tunc quoque timori, ac hæsitati fuisse obnoxius. Sanè nil potuit aliud sub ejus pedibus undas instabiles solidare, quàm amor verus, ac firma fides.

Ergo illud, *si tu es*, ut probè Interpretes in hunc locum, haud est vox dubitantis, sed potiùs lætitiæ gestientis, ulteriusque optantis citiùs Christum adire, ut illi, quem summo amore prosequeretur, quàm citiùs, statimque conjungeretur. Hæc est Patrum jam laudatorum interpretatio:

*Ausus est hoc petere, ut cum eo citius esse posset, Chrysostomus. Pulcherrimè verò Augustinus serm. 14. de verbis Dom. secundum Matthæum, ubi Petrum hisce verbis Christum Dominum alloquentem facit, si tu es, non miror, quòd solidam carnem super liquentis elementi terga suspendis: Quid enim mirum, si conditori suo creatura famuletur? Hoc ego non miror: Fac quòd mirer; ambulet Petrus: Fac quòd mirer; Jube me venire ad te super aquas. Repri-
mat ergo voces Calvinii temeritas, ac stultitia, agnoscatque se non tam Petrum, quàm Patres omnes, ipsumque Christum impiè redarguere.*

*Secundò, ajunt Centuriatores, Petrum super aquas jam ambulanti, fidei imbecillitate laborasse. Nemo id inficiabitur: hujusce etenim rei testis est ipse Christus in-
quiens: Modicæ fidei quare dubitasti? Investigandum est tamen qua de re dubitaverit Petrus? Horum namque Scriptorum intentio videtur esse, dubitasse Petrum de Christi veritate, vel utrum posset Christus se gradientem jam super aquas deinceps regere? Porro Petrum de Christi veritate minimè dubitasse, disertè constat ex Evangelio: legitur enim ibi, quòd cum cepisset mergi, Christi ipsius, ad quem festinabat, auxilium imploraverit: Et cum cepisset mergi, clamavit dicens: Domine sal-*

vum

zum me fac. Hinc liquet, inquit à Lapide, Petrum non dubitasse, quin is, qui apparebat, esset Christus; alioqui enim cum in tanto periculo non invocasset, sed Deum, qui est in Cælis, uti solent facere naufragi. Ex hoc consequens fit, ipsum nec dubitasse, an posset Christus se super aquas deambulantem protegere, alioquin illi se neutiquam commendasset, nec ejus implorasset auxilium.

Defecit itaque Petrus in hoc tantummodò, quòd ventum cernens validiorem, ac mare tumidiùs, timuit, indeliberato quidem timore, motuque primo, ne Christus eum undis relinqueret, & licèt posset, nollet tamen eum è mortis discrimine liberare. Nimirùm, novum venti, ac tempestatis augmentum immemorem eum Christi verborum reddidit, quibus ipsum accersierat: confusus, obtusus, suaque de vita sollicitus, haud meminit illius virtutis, quæ undas hætenus solidaverat. Homo erat Petrus, humanisque passionibus adhuc obnoxius. Quid mirum ergo si mortem timuit, nova præfertim timoris addita causa? Momentaneus tamen is timor fuit; dubium enim timore partum excussit fides periculo roborata, & verbi virtutisque Domini recordatus clamavit inquiring, *Domine saluum me fac*. Augustinus nuper laudatus: Titubatio ista, fratres, quasi mors fidei fuit, sed ubi ex-

E 2

cla.

*Hæc verba Jesu
ta sunt ex serm.
xiv. de verbis Evan.*

*galu, qui sumo n. & Augustini sed Erastu, qui sunt in Epistola
Lucæ affert designavit Augustinus.*

*clamavit ; fides iterum resurrexit . Divus
Maximus ferm. I. in Nat. Apost. Ne quis
ergo timorem hunc gloriosissimi Petri ducat
in vitium ; quoniam timor iste quamvis pri-
enam ejus turbaverit fidem , confidentiam
tamen in eo reparata credulitatis ornavit .*

C A P U T II.

*Secundus lapsus Petro attributus
examinatur .*

SEcundum Petri lapsum , & horrendum
quidem , colligunt Centuriatores ex
Matthæi 16. ubi Christum docentem
Apostolos omnes passionem suam , &
mortem , Petrus increpat inquires : *Absit à
te , Domine , non erit tibi hoc .* Sed incre-
pationis suæ effectus is fuit , quòd verba il-
la , haud fanè mediocris reprehensionis au-
dire meruit : *Vade post me Satana , scan-
dalum est mihi , quia non sapis ea , quæ
Dei sunt , sed ea , quæ hominum .* Multi
sunt in hoc facto Magdeburgenses , illud-
que , ut suæ par est impietati , in Petri
odium , atque contemptum exaggerant , ac
magnificiunt : *Sed paulò post , inquiunt , se-
dum , & horrendum lapsum committit .*
*Mox enim incipiebat Christus magna gra-
vitate docere de sua passione , & quidem
ita*

37

ita expressè , ut diceret , Seniores , Scribas , ac Principes Sacerdotum sese brevi occisuros : se tamen tertia die resurrecturum esse . Hic Petrus Dominum apprehendens , eum increpat , quòd hujusmodi luctuosas res animo verset , & dissuadet summo-perè , ne se passioni dedat . Absit , inquit , à te Domine , non erit tibi hoc . Persuadebat autem sibi Petrus , sese peculiari hac in parte prudentiâ excellere ; ideo significat , se potius hortatorem esse , ut paulatim , tamquam verus Messias , ad majores gradus dignitatum , & honorum ascendat . Sed Dominus respondet : Vade post me Sathana , scandalum es mihi , non sapis ea , quæ Dei sunt , sed quæ hominum . Hisce verbis certè horrendus lapsus describitur , quo quidem æternam ille meruisset damnationem , nisi ex ingenti misericordia esset retractus , nec dubium est , quin serid tantum peccatum fuerit deprecatus .

Sic textum hunc evangelicum interpretatur impietas . Dant quod habent Centuriatores ; neque mirum , si cloacæ ingratum jugiter odorem eructent . Et Petrum quidem hoc in facto peccasse , minimè detrectaverim ; id enim ferè omnibus est inconfessò . At verò peccatum hocce fædissimum , horrendumque fuisse , atque æternâ dignum punitione , id licèt ab hæreticis hisce tanto strepitu conclametur , nihilominus tamen minimè

nimè credendum arbitror, quinimò asseve-
 randum, hunc Petri lapsum extitisse levis-
 simum, & cui satis ipse fecerit, Christi Do-
 mini redargutionem a quo, atque pacato
 suscipiens animo. Neque hæc ex nobis di-
 cimus, sicut sua ex seipsis Hæretici, sed
 Sanctorum insistendo vestigiis. Hilarius in
 cap. 14. Matthæi: *Et hoc in Petro consi-
 derandum est, fide cum ceteros anteisse;
 Nam ignorantibus ceteris primus respon-
 dit, Tu es Filius Dei vivi: Primus pas-
 sionem, dum malum putat, detestatus est.*
 Divus Hieronymus in eodem Matthæi cap.
*In omnibus locis ardentissimæ fidei inveni-
 tur Petrus: Interrogatis discipulis, quem
 homines dicerent Jesum, Dei Filium confite-
 tur: volentem ad passionem pergere, probi-
 bet, & licet erret in sensu, tamen non
 errat in affectu. Et super cap. 16. Mibi
 hic error Apostolicus, & de pietatis affectu
 veniens, nunquam incentivum Diaboli vide-
 tur Magnus quoque Leo serm. de Transfi-
 gurat. Domini: Cum Beatus Petrus, qui
 superno illustratus lumine, de ardentissima
 Filii Dei confessione fervebat, contumelias
 illusionum, & crudelissimæ mortis oppro-
 brium religioso, ut putabat, & libero fa-
 stidio respuisset, benigna à Jesu increpatio-
 ne correptus, & ad cupiditatem partici-
 pandæ cum eo passionis animatus est.*

Lapsum ergo fatemur Petrum, sed lapsu sanè levissimo; nimius ejus erga Christum amor culpæ hujus causa est. At verò amoris excessus, excessus sunt illi quidem, leves tamen, ac excusabiles, quorum pæna vel ipse amor est. Cùm itaque firmiter ipse crederet, Jesum esse Dei Filium: id enim nuper æterni Patris revelatione cognoverat; rem prorsus absonam, absurdamque arbitratus est, debere eum tot probris, ignominiisque subesse, crucisque mortem subire, quo nil turpius, ac sceleratius. Ergo Fide, atque amore compulsus, Jesum seorsim traxit, eumque quòd talia sibi ipse prædiceret, hisce verbis increpuit: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc; non accidet tibi tam probrosus interitus. Nimirum mentem ejus tanti dedecoris apprehensio conturbavit, quo in statu id egit, ac dixit, quod ei amor suggessit. Origenes tract. 1. in Matth. Petrus indigna hæc Filio Dei vivi arbitrabatur, & indigna Deo patre, qui revelaverat ei. Nec enim revelatum fuerat ei adhuc oportere pati Filium Dei, & occidi talem, & tantum Christum.... Cujus affectum quidem suscipiens Jesus, ignorantiam autem exprobens dixit ei: Vade post me, &c. Nec iis absimilia scribit Chrysostomus homil. 55. in Matthæum.*

Sed adhuc Magdeburgensibus satis minime factum videri cuiquam poterit; idque po-

potissimum ob Christi Dominum Petrum redarguentis verba : *Vade post me Satana , scandalum non est mihi .* Nemo siquidem jurè levis cujusdam lapsus gratiâ diabolo conferri potest ; alioquin cum justus quilibet septies in die culpis hisce levibus sit obnoxius , jam non immeritò diabolo compararetur ; quod tamen quis dixerit ? Ergo Petrus Diabolo comparatus , quinimmodò diabolus dictus , in grave proculdubio crimen prolapsus est : Et suffragatur Augustinus serm. 13. de verb. Dom. secundum Matthæum : *Denique , continuo reprehendit , quem paulò ante laudaverat , & quem beatum dixerat , Satanam appellat Quid miraris , quia paulò ante beatus , postea Satanas ? Attende causam quare beatus : quia non tibi revelavit caro , & sanguis , sed Pater meus , qui in Cælis est Quare autem illud , quod horrescimus , & repetere nolumus ? Quare , nisi quia de tuo , &c.* Nimirum , Petri lapsus horrori est Augustino : horrendus ergo , fædusque fuit ?

At nullus Sanctorum expositioni huic astipulatur , quinimmodò sententiam longè alteram in laudatis Christi verbis agnoscunt . Et Hilarius quidem in hunc locum , hujusce Christi orationis dictiones sic censet aptandas , ut illæ , *vade post me* , primam ejus partem absolvant , ac sint Petro dictæ ; sequentes verò , *Satana scandalum es mihi ,*
non

non jam in Petrum, sed in diabolum, cuius suggestione Petrus Christum increpuit, prolatae fuerint. Ait enim: *Sed sciens Dominus Zabolicae artis instinctum*, Petro ait: *Vade retrò post me; idest, ut exemplo se passionis sequatur. In eum verò, per quem opinio hæc suggereretur, conversus, adjecit, Satana scandalum mihi es. Suæque interpretationis rationem subdidit, inquires: Non enim convenit existimare, Petro Satanæ nomen, & offensionem scandali deputare, post illa indultæ & beatitudinis, & potestatis tanta præconia. Probat hanc expositionem Chrysologus ferm. 27. de scandalo vitando; censetque diabolum verba illa crucem, & passionem detestantia, per Petrum fuisse locutum; Christum verò Petrum inter, & Satanam discrevisse, & illi quidem ut post se iret, se imitando iussisse: Satanæ verò scandalum exprobrasse; Unde, inquit, Dominus servum post se mittit, scandalum remittit auctori; dicendo ad Petrum: vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es.*

Verùm hæc expositio haud omnibus probatur: cæteris enim Patribus, ac Expositoribus tota Christi oratio Petro referenda videtur; id quod textui conformius est, magisque consentaneum. Sanè postrema illa verba, *quia non supis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum*, minimè diabolo, sed

Petro esse directa, nullus inficiabitur. Porro verbis hisce vera continetur ratio, atque causa præcedentium illorum, *scandalum es mihi*. Communis itaque interpretatio est, Petrum vocari hîc quidem Satan, non tamen ut Satan idem sit ac diabolus, sed præcisè, ut adversarium significat: neque enim & pravus ipse Angelus eadem ratione, qua hebraicè Satan, græcè diabolus appellatur; sed Satan dicitur, idest, adversarius, eò quòd saluti hominum adversetur, diabolus verò, idest, calumniator. Petrus ergo cùm verbis suis passionem, crucemque detestantibus, hominum saluti hisce mediis reparandæ, adversatus fuerit, jure optimo Satan est appellatus. Origenes laudatus, *Satana autem dixit ei, quasi per ignorantiam aliquid habenti contrarium Deo; quod Hebræi interpretati sunt, contrarius*. Similiterque exponunt Lyranus, Abulensis, à Lapide, &c.

Sed non idcirco peccatum ejus horrendum fuit, atque fædissimum; quandoquidem haud prava voluntate, fineque minus recto, sed ignoranter, amore, optimoque, ut ipse arbitrabatur, fine, Christo sit adversatus, & inde culpæ quidem, sed prorsus levissimæ, se obnoxium reddidit. Quod Christus prostremis verbis innuere voluit, *quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum*. Quasi diceret, tu humano loqueris

ris affectu, crucemque detestaris, quia hominum opinione sceleratum quid est, & execrabile: atque in hoc ea sapis, quæ hominum sunt, non quæ Dei; cum longè altera sit divinorum dispositio decretorum, quorum adhuc es nescius. Origenes; *Cujus affectum quidem suscipiens Jesus, ignorantium autem exprobrans, dixit ei: Vade post me, quasi desistenti per ignorantiam, & per ea, quæ non rectè dicebat, ire post Jesum Christum. Satana autem dixit ei, quasi per ignorantiam aliquid habenti contrarium Deo.* Rem magis explicat Abulensis, inquiens: *Dicendum, quòd Christus in hoc voluit alleviare peccatum Petri, & ad hoc ostendit, in quo peccaverat. Putarent enim aliqui peccatum Petri valdè magnum; tum quia præsumpsit Magistrum suum redarguere, tum quia Christus vocavit eum Satanam, tum quia scandalum sibi esse ex illo dixit. Ut ergo non culparetur Petrus plus debito, voluit ostendere, quale fuit peccatum ejus; & quia gravissimum genus peccatorum est ex malitia facere, ostendit Christus, quòd Petrus non peccasset ex malitia, sed ex ignorantia, &c.*

Augustino horrori est non tam Petri culpa, quàm quòd ob eam, levissimam licet, Satan sit appellatus; ut inde concludat, cautè nobis discernendum esse *quid de Dei, quid de nostro.* Atque ut nobis ipsi

44
haud nimiùm fidamur , ne sic humana sapiendo , à divinis quàm longissimè avertamur : ponderat nimirùm hæc fidelium gratiâ , ut Origenes quoque fecerat , in-
quiens : *Si ergo Petrus propter hoc solum quia dixit : Propitius tibi esto , & hoc tibi non erit , scandalum à Christo est dictus , quasi qui non saperet quæ Dei erant , sed quæ hominis : quid est dicendum de hominibus illis , qui profitentur se discipulos Christi , non autem sapiunt quæ sunt Dei , nec aspiciunt ea , quæ non videntur , æterna , sed quæ hominum sunt aspiciunt , quæ videntur , & temporalia sunt ?* Hisce similia scribit Chrysostomus .

C A P U T III.

Tertius lapsus Petro attributus expenditur .

EXpendamus nunc tertium Petri lapsum juxtà Magdeburgensium opinionem . Eum verò colligunt ex Matthæi 17. Marci 9. & Lucæ 9. Etenim cùm Christus Dominus assumpsisset Petrum ipsum , Jacobum , atque Joannem , & duxisset illos in montem , fuissetque ante eos transfiguratus , sic eum Petrus est allocutus : *Domine , bonum est nos hîc esse ; si vis faciamus*

imus hîc tria tabernacula, tibi unum, Moyse unum, & Elie unum. Perpendunt hæc Petri verba, suumque ad sensum trahunt Centuriatores, sed in eo quoque, inquiunt. Petrus præ aliis impingit: nam visis istis rebus omnibus, inquit, Domine, bonum est nos hîc esse: si vis faciamus hîc tria tabernacula, &c. Hîc Marcus, & Lucas addunt. Non sciebat quid diceret. Peccabat igitur Petrus, quod extrâ verbum Dei, memoriam istius rei, cultumque cogitaret instituire. Imo & voce Patris cælestis ista superstitio Petri castigatur, & apertè indicatur, ad quid ipsis hæc revelatio prodesse debeat, & quid ipsorum sit officii: Hic est, inquit, Filius meus dilectus, in quo mihi beneplacitum est: hunc audite.

Ergo totus Petri error in eo est, quod cogitaverit, ac petierit, ut ne transfigurationis mysterium traderetur oblivioni, cultus aliquis de eo, atque memoria institueretur. Interpretatio sanè notabilis, quamque nisi Centuriorum solertia tetigisset, fortassis nunquam fuisset audita. Non enim Petrus ait, faciamus hîc tria tabernacula, ut stabilia tantæ rei monumenta permaneant, ut jugis facti tam gloriosi apud posteros habeatur memoria, ut tanta dies cultu perpetuo celebretur: sed quia *bonum est nos hîc esse*. Nimirum, nihil de cultu, alioque monumento cogitans, sed ut quàm diutissimè

mè fruitione illa potiretur ; tabernacula
 construenda proposuit . Hæc est Sanctorum ,
 ac Interpretum expositio , & quidem tam
 textui conformis , ut nil ei congruentius
 dici possit . *Faciamus hic tria taberna-*
cula : Lyranus , ad manendum scilicet his
continuè . Abulensis , optavit , quòd nunquam
inde recederet . Cornelius à Lapide , Petrus
hic gloria exultans , & quasi ebrius , vole-
bat in ea hæere , & permanere , ut jugi-
ter illà frueretur . Hisce Expositoribus ad-
 damus Leonem Magnum serm. de Transfi-
 gurat. Domini . *His ergo Sacramentorum*
revelationibus Petrus Apostolus incitatus ,
mundana spernens , & terrena fastidians ,
in æternorum desiderium quodam mentis ra-
piebatur excessu , & gaudio totius visionis
impletus , ibi cum Jesu optabat habitare ,
ubi manifestâ ejus gloriâ lætabatur .

Sed ut Petrus de tabernaculis cogita-
 verit extruendis in cultum , atque memo-
 riam Dominicæ Transfigurationis , numquid
 culpæ reus habendus idcirco erit ? Impium
 hoc dogma est cultum Deo debitum abo-
 lens , suoque nomini Tempia consecrata pro-
 sternens . Fallor , si Petrum in suis quoque
 Epistolis coarguere non audent , quòd mon-
 tem à Christo suæ delectum transfiguratio-
 ni , sancti vocabulo exornaverit , & hanc
 vocem nos audivimus de cælo allatam , cum
 essemus cum ipso in monte sancto . Epist. 2.
 cap. 1.

cap. 1. Fallor quoque , ni Diocletiano suffragentur , quòd Templà Christianorum edixerit prosternenda . Sed ne extrà propositum divagemur , videri potest Bellarminus tom. 1. cont. 7. ubi de Templorum dedicatione plurimùm differit . Interim , quòd Petro , motivis mox recensendis , minimè concessum fuit , vota posterorum obtinuerunt . Refert enim Nicephorus lib. 8. cap. 30. S. Helenam in Tabor ob memoriam Transfigurationis pulcherrimum extruxisse Templum , illudque amplis redditibus ad ministros alendos dotasse . Addit Beda tract. de locis sanctis cap. 17. in Transfigurationis Christi coram Elia , & Moyse memoriam , in monte Tabor ædificatas esse tres Ecclesias juxta Petri votum . Satis itaque factum est Magdeburgensium objectioni .

At verò numquid Petrus isthac postulando , omni prorsus culpa caruit , nullumque incidit in errorem ? Et quidem quòd ejus petitio minimè perfecta fuerit , disertè tradunt Marcus , & Lucas , addentes , *non enim sciebat quid diceret* . Hinc inquit Damascenus : *Non est tibi bonum , o Petre , quòd Christus ibi moretur : non enim obtineres claves regni ; nec mors abolita esset tyranni , ne quæras ante tempus felicia , &c.* Affeverandum nihilominus est , Petrum verbis suis nullius culpæ reum evasisse : quod ex Marci Evangelio haud obscure deduci po-

potest : *Nesciebat* ; inquit , *quid diceret* ; huiusque rei causam subnectit , *erant enim timore exterriti* : Jam verò si Petrus timore correptus ea profudit verba , abfuit igitur deliberatio , debitaque advertentia , indeque abfuit culpa , quæ est pravæ deliberationis effectus . Quòd si mavis verba illa ex abundantia gaudii , atque lætitiæ ex ore Petri excidisse , idem prorsus convincitur , cùm gaudium exuberans non minus , imo plus quàm timor deliberationem impediat . Chrysostomus : *Vides quanto Christi fervore incendebatur* , non enim querere debes , quàm prudenter hortabatur , sed quàm fervens charitate Christi , quàmque inflammatus esset : Divus Leo nuper laudatus : *Domine bonum est* , &c. sed huic suggestioni Dominus non respondit , significans , non quidem improbum , sed inordinatum esse quod cuperet , cùm salvari mundus , nisi Christi morte non posset , &c.

Quocirca minime probanda est Origenis interpretatio , opinantis Petrum spiritus mali suggestionem huiusmodi verba protulisse , sed amplectenda potius est Tertulliani sententia lib. 4. contra Marcionem cap. 22. contendentis , id Petro ob ecstasin accidisse : *In spiritu enim homo constitutus , præsertim cum gloriam Dei conspicit , vel cum per ipsum Deus loquitur , necesse est excidat sensu , obumbratus scilicet virtute divina .*

vina. Licet verò ibidem Montani paracleti
 sui causam agat, in hoc tamen Montanista
 non est. Quod ulterius comprobatur sapien-
 tissimâ Divi Ambrosii expositione in Evang.
 Lucæ: *Delectatus est Petrus, & quem sæ-
 culi hujus illecebrosa non caperent, gratia
 resurrectionis illexit. Bonum est, inquit,
 nos hîc esse. Hinc & ille, dissolvi enim,
 & cum Christo esse, multò melius. Nec lau-
 dasse contentus, non solum affectu, sed etiam
 factorum devotione præstantior, ad adifican-
 da tabernacula tria impiger operarius com-
 munis obsequii ministerium pollicetur; &
 quamvis nesciret quid diceret, tamen pol-
 licebatur officium, in quo non inconsulta
 petulantia, sed præmatura devotio fructus
 pietatis accumulât: nam quod ignorabat,
 conditionis fuit, quod promittebat, devo-
 tionis..... Denique placuit tanta devo-
 tio Deo.*

CAPUT IV.

*Quartus lapsus Petro attributus
expenditur.*

Quartò, Petrum non jam solum, sed unà cum cæteris Apostolis lapsum ajunt, dum Matthæi 18. Marci, & Lucæ 9. de majoritate altercantur, proque primatu litem instituunt, ut quilibet vel se cæteris præferri, vel nemini subesse appetat. Et quidem inter præcipuos hujusce contentionis auctores, conjecturâ, ut putant, non improbabili, Petrum recensendum autumant: *Est Petrus, inquit, etiam unus ex discipulorum numero, & fortè non postremus, qui agitât quæstionem, quis inter ipsos futurus esset maximus? Quam quidem inscititiam, & ambitionem Christus gravi oratione crebrò retundere cogitur.*

Inficiandum proculdubiò non est, Apostolos, qui de primatu concertaverunt, omni prorsùs culpâ non caruisse: habetur enim in sacro Evangelii textu, Christum Dominum, ut eos ab elatione, ambitioneque, quâ ferebantur, ad humilitatem revocaret, puerulum quemdam eorum in medio constituisse, illiusque simplicitatem eis imitandam proposuisse, modò regni cælorum compotes

potes fieri vellent. Quin addit Marcus, vel ipsismet Apostolis innotuisse, ~~sed~~ de re minime licita contentionem excitasse: narrat etenim, eos in itinere dum Capharnaum peterent, disceptasse; at cum jam essent domi, eosque Christus interrogasset, quod de in via habuissent sermonem, tacuisse omnes: *At illi tacebant, siquidem in via inter se disputaverant, quis eorum major esset?* pudor scilicet eorum obstruxit ora, & linguas detinuit, ne suam divino magistro ambitiosam exponerent quaestionem. *At illi tacebant: Tyranus, verecuadia ducti; cujus causa subditur. Siquidem in via, &c. quando in eis erat verecundum, & reprehensibile, cum Magister eorum esset humilissimus, & immediate eis praedixerat humiliationem suae passionis.*

Sed eratne Petrus cum cæteris Apostolis, dum inter eos hæc mota fuit altercatio? Negandum id videtur Eminent. Bellarmino, suæque opinionis hanc rationem affert: *Nam, inquit, cum dixisset Matthæus cap. 17. extremò, Petrum esse missum ad mare; subjungit initio cap. 18. In illa hora accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Quis putas major est. Quibus verbis indicat, absente Petro quaestionem illam fuisse motam: siquidem in illa hora, qua Petrus ad mare amandatus fuerat, discipuli cæteri Dominum adiverunt.*

Hæc quidem opinio probatur mihi ; quatenus asserit , absente Petro , inter Apostolos de primatu litem fuisse obortam . Præcipua siquidem hujusce quæstionis ea extitit causa , quòd cernerent Apostoli , Petrum ferè in omnibus à Christo Domino eis præferri . Audierant novi nominis , magnæ proculdubio auctoritatis , impositionem ; neque obliti erant verborum Christi , quibus prædixerat , daturum se illi Regni Cælorum claves : Adverterant quoque , inter tres à Christo ituro ad montem electos , Petrum primo fuisse loco destinatum : nunc verò in tributi solutione , Christum sibi quasi æqualem fecisse Petrum , clarèque admodum caput eum omnium designasse ; huic etenim tributo familiarum tantummodò capita obligabantur , Christus verò jusserat Petro , ut pro se , quoque ipso tributum solveret , *da eis pro me , & te* . Hoc igitur ultimo Petri prælationis argumento nonnihil moti , cæperunt seipsos inter submurmurare , deque primatu altercari , sollicitus quilibet de se inter primos promovendo . Chrysost. in hunc Matth. loc. *Humanum quid passi discipuli sunt , quod Evangelista quoque significavit , dicens : In illa hora , quando scilicet cæteris omnibus Petrum prætulit . Nam cum ex Jacobo , & Joanne alter primogenitus esset , nihil tamen tale pro ipsis fecisse videtur ; veriti autem turbationem profiteri suam ,*

suam, non aperte, quare Petrum ipsis præponeret, sed confuse, quis ergo major est, interrogarunt. Quando tres illos præferri conspexerunt, nihil tale passi sunt: cum verò ad unum delatus honor est, tunc nimis doluerunt; quamvis non ex hac re solum, sed ex aliis quoque multis inflammati fuerant: tum quia dixit illi: Dabo tibi claves Regni Cælorum, tum quia, Beatus es tu Simon Bar-ionæ: tum etiam hinc, da eis pro me, & te: tum denique quia liberiùs eum multò Christo colloqui conspiciebant. Iis similia interpretantur Origenes, Euthymius, Beda, &c. Quibus addamus Hieronymum sic exponentem, quia viderant pro Petro, & Domino idem tributum redditum, ex æqualitate prætii arbitrati sunt, Petrum omnibus Apostolis esse prælatum, quia in redditione tributi Domino fuerat comparatus; ideo interrogant, &c. Si hæc itaque præcisa, vel præcipua fuit causa, cur Apostoli de primatu controversiam excitarent: consequens verosimillimum est, inter eos, dum isthæc tractaverunt, minime fuisse Petrum; quippè de quo nonnihil, & acriùs fortasse ea in quæstione locutum fuerit.

Videtur tamen opponi posse, comperiri ex Evangelio Divi Marci, Petrum quoque Apostolis litigantibus interfuisse, ait enim: Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi

domi essent, interrogabat eos: quid in via tractabatis? At illi tacebant: siquidem in via inter se disputaverant, quis eorum major esset? Et residens vocavit duodecim, & ait illis, &c. Porro unus ex duodecim Petrus abdubiò erat. Quod etiam haud obscure innuit Matthæus: scribit namque, quòd cùm Christus in sermone hac de causa habito, de proximi correctione, deque offensarum remissione locutus fuisset, *si autem peccaverit in te frater tuus, &c.* Petrus quò rem accuratius intelligeret, à Domino postulaverit, quoties fratri in se peccanti deberet ignoscere: *Tunc accedens Petrus ad eum dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam eis?* Dominico nimirum sermoni interfuerat Petrus; quod sanè parum esset verisimile, si eo absente cæteri Apostoli Dominum adivissent, eique suam exposuissent quæstionem.

A priori tamen opinione minime recedendum arbitror, sed potius Evangelici textus sunt concordandi. Scribit itaque Marcus, Apostolos Capharnaum petentes, in via de primatu contentionem movisse, cùmque jam domi essent, de quæstione, quam inter ambulandum habuerant, fuisse à Domino interrogatos, qui licèt primùm pudore victi tacuerint; deinceps verè, ut Matthæus narrat, controversiam suam Domino exposue-

fuerunt. Hoc ergo ordine res processit, nimirum, Petro ad mare ad piscem pro tributo piscandum amandato, Apostoli submurmurare, ac altercari cæperunt; reverso autem Petro, solutoque tributo, domum omnes iverunt, cùmque ibi commorarentur, Apostolos Dominus interrogavit, qua de re in via pertractassent? Et sanè si Marcus de tributi solutione, deque Petri ad mare missione locutus fuisset, res esset clarior, & fortassis conjectura nostra conspiceretur in textu: At nullam hujusce rei mentionem ipse facit, Petri humilitate, ut conjectat Chrysostomus, intercedente, *Da eis, inquit, pro me, & te. Vidisti honoris excellentiam, vide nunc quanta philosophia utitur Petrus: hunc enim locum Marcus, qui Petri discipulus fuit, ideo non scripsisse videtur, quoniam ingens hinc honor Magistro deferabatur. Sed negationem quidem ille quoque diligentissimè scripsit: hæc verò, quæ ad Magistri laudem pertinent, ipso forsan deprecante, ne magnifica de eo dicerentur, omninò siluit.*

CAPUT V.

*Quintus lapsus Petro attributus
expenditur.*

JAm verò quintum Petri lapsum desu-
munt Magdeburgenses ex 18. Matthæi,
ubi, ut inquiunt, *remissionem peccato-
rum ad septenarium numerum conatur
restringere. Verum, subdunt, Christus ejus
opinionem rejicit, ac docet, toties remit-
tendum, quoties petitur venia.* Sed hoc
haud sanè est Petri lapsus dinumerare, sed
Petro potiùs culpas affingere, calumniasque
construere. Nemini Patrum, aliorumque In-
terpretum hætenus visum fuit, Petrum in
hisce verbis peccasse; id tamen, ut cætera,
ex penu suo asseverat impietas. Facti hujus
series luculentiùs quoad priora describitur
Lucæ 17. ubi Dominus ait: *Si peccaverit
in te frater tuus, increpa illum, & si pœ-
nitentiam egerit, dimitte illi, & si se-
pties in die peccaverit in te, & septies in
die conversus fuerit ad te, dicens, pœni-
tet me, dimitte illi.* Quæ post hæc illicò
contigerunt, omisit Lucas, sed à Matthæo
descripta sunt: audiens enim Petrus, Chri-
stum in doctrina de fratribus ignoscendo,
septenario usum numero, quò rem meliùs,
ube-

uberiusque perciperet, postulavit, quoties fratribus in se peccantibus oporteret ignosci, numnè septies? *Tunc accedens Petrus ad eum dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei usque septies?* Sed agnoscens Christus, Petrum sententiam suam haud satis intellexisse, discretè, clarèque suam illi mentem aperuit, inquiens, *non dico septies, sed usque septuagies septies.*

Petrus itaque peccatorum remissionem non jam ad numerum septenarium restringere satagens, sed verborum Christi sententiam, obscuram sibi adhuc, & incomperatam, notiore, clarioremque peroptans, Dominum verbis illis est allocutus. Christus etenim quotquot peccata committi possunt, septenario designaverat numero: *Septimum solet pro toto computari; quoniam septem diebus voluitur tempus, & finito septenario, rursus ad caput reditur, ut eadem forma voluatur: per hujusmodi formæ revolutionis secula transeunt; à septenario autem numero non recedunt.* August. de verb. Dom. secundum Matth. serm. 15. Petrus verò non satis adhuc intelligens, an illud, *septies*, definitè, ac literaliter accipiendum foret, an verò indefinitè, proque omnibus omninò culpis, rogat Christum, ut illud disertius explicet, dicatque verbis apertioribus, quoties præcisè fratri peccanti

fit ignoscendum. Lyranus; *Advertendum est, quod, sicut frequenter dictum est, Petrus tanquam principalis aliquando loquebatur pro se, & pro aliis; & ideo audito à Salvatore, quod offensa fratris peccantis esset remittenda, interrogavit, quotiens esset remittenda fratri, & hoc petiit si sufficeret ad salutem dimittere septies.* Id autem non est Christi doctrinam oppugnare, atque illi adversam invehere opinionem, ut perperam impietas autumat, sed potius est velle Christi doctrinam accuratè perdiscere, illamque perfectè callere.

Hinc Christus ipsum erudit, docetque, respondens: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies;* qua quidem misericordi, benignaque sententia mentem suam aperuit, atque Petri dubium abstulit. Quasi diceret, non jam septies tantummodo, ut arbitraris, nec decies, sed septuagies septies, innumerabilibus nempe vicibus fratri peccanti, ferioque pœnitenti ignoscendum est. Pulchrè verò, eleganterque peccatum omne hocce numero designatur, Augustino interprete loco nuper laudato; etenim cùm tota lex denario comprehendatur, in undenario est transgressio, septenarius autem omnia complectitur; jam verò septenarius in undenarium ductus septem, & septuaginta constituit: hoc ergo numero transgressionum universitas concinnè admodum

dum designatur. *Observe* ergo ipsum peccatum, quia numerus undenarius transgressio legis est: lex enim denarius, peccatum undenarius; lex enim per decem, peccatum per undecim. Quare peccatum per undecim? Quia transgressio denarii est, ut eas ad undenarium..... Vis nosse omnia peccata contineri numero isto septuagesimo septimo? Septimum solet pro toto computari..... omnia enim peccata dixit, quando septuagies septies dixit, quia illud undecim ductum septies, fiunt septuagies septies.

C A P U T VI.

*Sextus lapsus Petro attributus
expenditur.*

Afferunt deinceps sextum Petri lapsum ex Matth. 19. ubi Christo de regno Dei, deque contemptu divitiarum verba faciente, ipse inter alios erupit, se, & cæteros Apostolos reliquisse omnia, & secutos ipsum; quidnam igitur pro eo officio recepturi essent? Somniabat autem, inquiunt, carnalia quedam præmia Petrus: At Christus mansuetè respondet, in futura vita compensationem expectandam esse.

At verò mihi delirare prorsus videntur Magdeburgenses ; nihil etenim in toto illo Evangelii textu comperiri poterit , quo hæc
 /c eorum interpretatio probabilis utrumque fiat. Loquitur ibi Dominus de regno Cælorum adipiscendo , adolescentis cujusdam occasione , qui eum percontatus fuerat , *Quid boni faciam , ut habeam vitam æternam ?* Cui ipse responderat , æternæ felicitatis iter teneri sola mandatorum observatione ; atque mandata exposuerat , ut iteratæ adolescentis petitioni faceret satis : Cùmque is respondisset , se ea omnia ab sua juventute jugiter custodivisse ; & , numquid aliud faciendum deesset ? Agnoscens Christus , eum vera locutum , voluntariæ paupertatis consilium , seque illi sequendum proposuit , si perfectionis , virtutisque fastigium exoptaret , *Si vis perfectus esse , vade , & vende omnia quæ habes , & da pauperibus , & habebis Thesaurum in Cælo , & veni sequere me .* At ille hæc audiens , nimium contristatus abiit ; multarum etenim divitiarum possessor erat , quas omnes divendere , atque pauperibus impertiri , rem durissimam est arbitratus .

Et Juvenis quidem discedentis mærorum fat indicaverat , mundanis opibus perfectionis fastigium facile posthaberi ; quodque haud benè conveniant divitiæ , & virtus : At quò omnis interpretandi occasio tolleretur , id ore suo

fuo Christus disertè testatus est , inquiens ,
Amen dico vobis , quia dives difficile intra-
bit in regnum Cælorum . Duram hanc in
 divites (eos scilicet , qui divitiis abutuntur
 suis , in illisque spem suam collocant) gra-
 vemque sententiam , quasi fat non fuisset se-
 mel pronunciaſſe , iterum , verbisque gravio-
 ribus protulit , dicens , *Et iterum dico vobis :*
Facilius est camelum per foramen acus tran-
sire , quàm divitem intrare in regnum Cæ-
lorum . Hæc audientes Apostoli , mirati sunt
 admodum , & haud secus , ac deplorata jam
 foret omnium salus , trepidabundi dixerunt ,
Quis ergo poterit salvus esse ? Nemo est ,
 qui in divitum numero non sit recensendus ,
 cùm non tam divitiarum possessio , ac usus ,
 quàm earum amor , atque cupiditas divitem
 faciat : si ergo divitibus difficillimus est re-
 gni Cælorum aditus , quisiàm illuc facile in-
 gredietur ? Sed eos erudiens Dominus , ait ,
 esse id quidem hominibus impossibile , at
 minimè Deo , cui nihil impervium , difficile
 nihil , *Apud homines hoc impossibile est :*
apud Deum autem omnia possibilia sunt .

Suscipiens tunc Petrus sermonem dixit ,
Ecce nos reliquimus omnia , & secuti su-
mus te ; quid ergo erit nobis ? Horum Pe-
 tri verborum sententiam interpretando Mag-
 deburgenses , subdunt , *Somniabat carnalia*
quædam præmia Petrus . At quis non cer-
 nit , non tam id Petri somnium , quàm im-
 pie-

pietatis esse delirium? Nil haecenus de mundanis præmiis, deque cælestibus tantummodo habitus fuerat sermo: Petri verba superioribus apprimè congruunt, nihilque continent extrà præsentis discursus propositum. Prædixerat Christus, mundi hujus divitias æternorum acquisitionem bonorum perdifficilem reddere; eos verò perfectionis apicem assequi, regnumque Cælorum faciliè adipisci, qui spretis mundanis omnibus ipsum sequerentur. Respondet Petrus, se, & cæteros Apostolos voluntatem hanc ejus adimplevisse, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*: petit consequenter, num cælesti regno potentur, & quænam illic præmia Deus ipsis elargietur? *Quid ergo erit nobis?* Ubi hîc carnalium excogitatio præmiorum? ubi mundanarum opum affectus? Se carnalibus, mundanisque omnibus vale dixisse, ut Christum sequeretur, asserit Petrus: haud ergo carnalibus, ac fluxibilibus, sed cælestibus, ac immortalibus inhiat præmiis.

Et hæc est Patrum, Expositorumque rectissima hujusce textus interpretatio: *Petrus*, inquit à Lapide, *sequens consilium paupertatis Christi, quod udolescens spreverat, animosior factus animat Apostolos, quod ipsi ferè soli secuti sunt consilium paupertatis datum à Christo; ac ut magis eos exhilaret, rogat, quæ, & quanta eum,*

cæterosque Apostolos Christum pauperem sequentes in evangelizando regnum Cælorum, merces, & gloria in eo maneat, ut in proposito sancto se, & socios confirmet, promoveat, ac accendat. Quæ quidem expositio Christi responsione mirificè comprobatur: Petro siquidem talia percontanti, respondet Christus, non jam carnalium ei præmiorum vile desiderium exprobrando, sed cælestem gloriam ipsi, cæterisque eum imitantibus reservatam aperiendo, *Amen dico vobis, quid vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel, &c.*

At saltem, inquires, inficiandum non est, hocce Petri dictum esse arrogans, ex inanique obortum gloria; jactat enim sua merita, proque illis præmia exigat. Sed enim Dominus in verbis Petri arrogantiam, vanamque gloriam non agnovit; alioquin haud ei præmia, ut suæ virtuti debita, retexisset, sed pœnam potius arrogantibus, fastuosisque expectandam fuisset minitatus. Humili itaque animo, cordeque fidente verba illa protulit Petrus; hinc non ut peccans arguitur, sed ut virtuti studens, æternorum propositione præmiorum exhilaratur. Divus Chrysostomus in hunc loc. *Quenàm sunt hæc omnia, quæ te dicis, beatissime Pe-*

*Petre, reliquisse? Arundinem, retia, nā-
viculam, universumque piscatorum artifi-
cium: hac tu omnia vocas? Ita, inquit,
sed non ambitione quadam, aut inani glo-
ria, verum ut pauperum plebem hac inter-
rogatione introducam. Origenes tract. 9. in
Matthæum, Et puto, quod magis confidens
Petrus de affectu suo, quam de ipsa quan-
titate rerum relictarum, fiducialiter dixit,
Ecce nos, &c. Et infra. Propterea Petro
fiducialiter ista dicenti, respondit promif-
sionem istam maximam Christus, &c. Divus
Hieronymus, Grandis fiducia! Petrus pi-
scator erat, dives non fuerat, cibos ma-
nu, & arte quærebat; & tamen loquitur
confidenter, Relinquimus omnia. Nec abfi-
militer exponit Hilarius. Tantum nempè
abest, ut Petrus in hujusmodi petitione pec-
caverit, quin potius majori præmio dignus
à Patribus existimetur, tum ob eximiam
ejus fiduciam, tum quod quis verus sit
Christi Apostolus explicaverit; is autem ille
est, qui carnalia, mundanaque omnia sper-
nens, nudus nudum Christum imitatur, &
sequitur.*

CAPUT VII.

*Septimus lapsus Petro attributus
expenditur.*

SEPTIMUM Petri lapsum colligunt Magdeburgenses ex Joannis 13. ubi absolutâ jam cænâ, cum Christus Apostolorum pedes lavare vellet, *Petrus*, inquiunt. *inscitia quadam, & prava devotione, negat se admissurum, ut Christus sibi pedes lavet in æternum. Respondet Christus, si te non laverò, non habebis partem mecum. Hic rursus impingit Petrus, dicens, Non tantum pedes, sed & manus, ac caput se lotioni præbiturum. Corrigit & hanc inscitiam Christus, satis in hoc proposito fore, ut pedes laventur. Duplicis ergo culpæ Petrum in hoc facto reum autumant, tum quod primò Christi voluntati restiterit, tum deinceps, quod eandem Christi voluntatem transgressus fuerit. Et quidem roborari potest hæc opinio, eò quod videatur Petrus inobediens fuisse, & Christum Dominum, quem verum Dei Filium jampridem agnoverat, in suis operibus reprehendere voluisse, quasi nimirum haud necessaria, prorsusque incongruentia faceret. Hinc Origenes in hunc Joannis locum ait, Petrum*

temerariè prævenientem fuisse locutum.

Sed res non ita considerari debet; multa siquidem hîc adsunt, quorum inspectio ad facti hujus intelligentiam pernecessaria est. Firmiter credebat Petrus, Jesum Deum esse: hinc eum veluti objectum omnis honoris, ac reverentiæ humillimè observabat; Ipsum ergo ad pedes suos prostratum videns, propriaque conscius vilitatis, admiratus, conturbatusque, venerabundus dixit: *Domine, tu mihi lavas pedes? Tu, qui Rex regum es, & Dominus dominantium, mihi, qui vilis piscator sum, umbraque, & fumus, lavas manibus tuis purissimis, ac nitidissimis, pedes meos lutulentos, & fætidus? Domine, tu mihi lavas pedes? Tu mihi? Quid es tu? Quid est mihi? Cogitanda sunt potius, quàm dicenda; ne fortè quod ex his verbis aliquatenus dignum concipit anima, non explicet lingua.* Augustinus tract. 56. in Joannem.

Et Petrus quidem ad pulverem usque humiliatus hæc dicens, agnovit quidem quis Christus, quis ipse esset; at altiora mysteria in hoc Christi facto latentia nequaquam attigit: Ambrosius lib. De iis, qui initiantur cap. 6. *Petrus non advertit mysterium, & ideo mysterium recusavit; quòd gravari humilitatem servi crederet, si sibi obsequium Domini patienter admitteret.* Hinc Dominus eum docuit, se non frustra, &

absque

absque causa cum suos, tum cæterorum pedes Apostolorum lavare velle; quin adesse ea in re haud leve mysterium, quod licet tunc ipse non cerneret, addisceret nihilominus absolutâ lotionem: *Respondit Jesus, Et dixit ei, Quod ego facio, tu nescis modò. scies autem postea.* Quasi diceret: Esto nunc mihi obsequens, neque consilio tuo meam posthabeas voluntatem: captivandus est tibi prius intellectus, atque credendum, in meis operibus nil incongruum, vel absonum inveniri; deinceps verò obsequii, tuæque fidei præmium erit mysterii hujus intelligentia.

At his Petrus non acquievit, veluti argumento recusationis suæ satis minimè facientibus: Et quale unquam esse poterit tam grande mysterium (fortasse ita secum locutus est) quò mea vilitas obstringi debeat, ut prostratum ante se patiatur Regem gloriæ, omniumque factorem? Nulla ratio, nullumque argumentum persuadere mihi unquam poterit, debere vilem terræ vermiculum patienter intueri abjectum ante se Deum: Nunquam id fiet, nunquam accidet, *Non lavabis mihi pedes in æternum.* August. loco nuper laudato. Nec tamen ille Domini facti altitudine exterritus, permittit fieri, quod cur fieret ignorabat: sed usque ad suos pedes humilem Christum adhuc non vult videre, non potest sustinere.... Nun-

quam hoc feram, numquam patiar, numquam sinam. Divus Cyprianus tract. de ablut. pedum, sibi attributo: Ego si oportuerit me mori tecum, paratus sum; hoc enim debeo, hoc amplector: pro te libenter cervicem porriga percussori: sed Deum meum, & Dominum meum ad pedes meos prostratum non patior, non audeo sustinere.

Profunda itaque Petri humilitas, & flagrantissimus ejus erga Dominum amor in causa fuit, cur pedes ab ipso sibi lavari renuerit; & credendum sanè est, quemlibet alium Apostolorum idipsum fuisse facturum, si ab eis, & non à Petro pedum lotio incipisset: Origenis placitum, quòd Petrus postremum in lotionem locum habuerit, rejicitur ab Augustino loc. laud. sub initium, dicente: *Quis enim non expavesceret lavari sibi pedes à Dei Filio? Quamvis itaque magnæ fuisset audaciæ contradicere servum Domino, hominem Deo: tamen hoc Petrus facere maluit, quàm perpeti, ut sibi pedes lavarentur à Domino, & Deo: nec putare debemus, hoc Petrum inter ceteros formidasse, atque recusasse, cum id alii ante ipsum libenter, vel equanimiter sibi fieri permisissent.... Sed non ita intelligendum est, quòd post aliquos ad illum venerit, sed quòd ab illo ceperit: Quando ergo pedes discipulorum lavare cepit, venit ad eum à quo cepit, idest, ad Petrum; & tunc Petrus,*

trus, quod etiam quilibet eorum expavisset, expavit. Quod quilibet Apostolorum abdubiò expavisset, non turbat, nec terret Magdeburgenses: nec mirum, si Christum ante suos prostratum pedes æquo animo paterentur, quando ipsum erroribus suis jugiter proculcare nec horrent, nec erubescunt.

Addamus Chrysofomi testimonium homil. 69. in Joannem, *Tu mihi lavas pedes? His, inquit, manibus, quibus oculos aperuisti, leprosos mundasti, mortuos suscitasti? Habet enim hæc particula magnam significationem; quare non oportuit aliud dicere, quàm, Tu, quod per se verbum sufficiens fuit, quo omnia demonstrarentur. Jure autem quispiam quæreret, quomodo nullus aliorum lavari recusavit præter Petrum, quod non parvi amoris fuit, & reverentiæ argumentum? Suaque opinio est, Christum Dominum primò lavasse pedes Judæ proditoris, deinceps venisse ad Petrum: & Judam quidem summâ impudentiâ tam humile Christi officium admisisse; Petrum verò Judam haud imitatum, id dixisse, quod sibi amor, & reverentia suggerit: Arbitror ante omnes proditoris pedes lavasse, inde venisse ad Petrum, à quo & ceteri admoniti sunt quid esset faciendum. Magdeburgensibus tamen longè nobilior est, atque probatior Judæ procacitas, quàm humilitas*

Pe-

Petri ; & sanè quid est aliud , Petrum insci-
tiæ , pravæque devotionis arguere , quàm
proditoris facilitatem extollere ?

Inficiandum tamen non est , Petrum ite-
rùm resistendo , alicui culpæ se obnoxium
reddidisse ; id enim Patres sat innuere vl-
dentur . Augustinus certè ipsum ob hanc
repugnantiam ægrum vocat , *Tum Salvator*
ægrum reluctantem , de ipsius salutis peri-
culo exterrens , si non laverò te , inquit ,
Ec. Origenes verò ejus dictum honoris qui-
dem , & reverentiæ plenum , sed imperitum
asserit , *Cæterum hæc loquente Jesu Petro ,*
discipulus respondet responsum non peritum ,
sed sententiam proficiscentem quidem ab af-
fectu , & erga Jesum honoris , & reveren-
tia plenam , sed tamen qua falleretur . Ly-
ranus in hunc textum , responsum ejus in-
discretum appellat , *Licet Petrus faceret*
hoc bono zelo , tamen indiscretè hoc facie-
bat : Nihilominus culpam hanc minimè gra-
vem , sed prorsus levissimam extitisse indu-
bium est ; id satis probatur Sanctorum au-
toritatibus hætenus prolatis : id Petri fides,
& amor , summaque humilitas exigunt : id
demum ex textu ipso Evangelico disertè col-
ligitur ; comperiens namque Dominus au-
ctam Petri reluctantiæ , ut eum à senten-
tia deterreret , ait , *Si non laverò te , non*
habebis partem mecum . Salutis nempe pe-
riculum ei comminatus est , si ab repugnan-
di

di proposito non desisteret : adhuc ergo charitate potiebatur , quæ gravi culpæ cohære-
re non potest .

Agnovit tunc Petrus , obsequium suum
haud esse tempestivum , & quantum discrimen sibi immineret , si adhuc obsistere fuisset ausus ; quocirca præterita emendaturus , statim pedes suos Christo lavandos obtulit , inquit , *Domine , non tantum pedes , sed & manus , & caput* . Et hîc Petrum peccasse effutit impietas calumniarum parens ; diversa tamen est Sanctorum opinio ; Chrysostomus . *Quid tum Petrus ardens , & fervore quodam incensus ? Domine , inquit , non tantum pedes meos , sed & manus , & caput . In recusando vehemens Petrus , & in permittendo vehementior , utrumque ex amore* . Nimirum , Petri verba non sic accipienda sunt , quasi reapse voluisset , ut Christus manus etiam ejus , & caput lavaret ; sed denotant solummodo animum ad obsequendum jam paratissimum ; ac malle se pati , ut à Christo lavetur totus , si id juberet , quàm in tantum incidere periculum : Augustinus , *At ille amore , & timore perturbatus , & plus expavescens Christum sibi negari , quàm usque ad suos pedes humiliari* , Domine , ait , non tantum pedes meos , sed & manus , & caput . *Quandoquidem sic minaris , lavanda tibi membra mea , non solum ima non subtrahs , verum*
etiam

etiam prima substerno : Ne mihi neges capiendam tecum partem , nullam tibi nego abluendam mei corporis partem .

Neque Christi responsio quidquam habet reprehensionis ; quinimmò disertim explicat , & Petrum , cæterosque Apostolos , uno excepto proditore , nullius gravis culpæ reos esse . *Dixit ei Jesus , Qui lotus est non indiget , nisi ut pedes lavet , sed est mundus totus , & vos mundi estis , sed non omnes .* Mundi ergo erant Apostoli , egebantque solummodò pedum lotione ; gratiâ nimirum exornabantur , sed levia quædam supererant expurganda . Divus Bernardus term. in cœna Domini , *Qui lotus est non indiget , nisi ut pedes lavet .* Lotus est , qui gravia peccata non habet , cuius caput , idest intentio , & manus , idest operatio , & conversatio munda est ; sed pedes , qui sunt animæ affectiones , dum in hoc pulvere gradimur , ex toto mundi esse non possunt , &c. Similiter hunc locum Augustinus , cæterique deinceps Expositores interpretantur .

CAPUT VIII.

*Octavus lapsus Petro attributus
expenditur.*

JAm nunc octavum Petri lapsum exami-
nemus; illum verò colligunt Magdebur-
genes ex eodem cap. 13. Joannis, ubi
Christus Dominus sua de passione, ac
interitu gravem habet sermonem, novissi-
maque de mutua dilectione Apostolis suis
præcepta commendat. Petrus hæc audiens,
summo actus dolore, nolensque dilectissimo
Magistro suo supervivere, se quoque mori
promptum, paratumque dixit. Respondet
Dominus, nunc sibi moriendum esse, ei ve-
rò deinceps: sed instat Petrus, seque ani-
mam suam pro ipso daturum liberè spondet:
*Deinde, inquiunt, Christo de sua passione,
ad quam modò se accingeret, concionante,
Petrus præ aliis de sua constantia prædi-
cat: Et ipsum Christum de ejus fæda nega-
tione prophetantem, quasi mendacii arguit;
se omnino vel mortem cum ipso subire pa-
ratum esse, tantùm abest, ut suam imbe-
cillitatem agnosceret. Nil tamen mirum, si
Magdeburgenses, Calvinus, allique Hete-
rodoxi Petrum hîc mortalis culpæ reum ef-
futiant; cùm non defuerint ex Catholicis,*
K qui,

qui , summâ fanè impudentia , eum Pelagianorum fuisse principem , juxtâ Augustini doctrinam , scribere sint ausi .

Asserendum itaque est , Petrum hîc jurè argui non posse , nisi de amoris , ac pietatis excessu . Neque enim res ista nudè consideranda est ; alioquin plura , quorum Petrus accusari possit , invenientur . At verò *Judicis officium est , ut res , ita tempora rerum , querere* . Nemo inficiabitur , amorem Petri erga Christum fuisse flagrantissimum , neminemque Apostolorum Christum tam dilexisse , quàm Petrum : Arbitratur Chrysostomus , Petrum , & Joannem cæteros Apostolos longè præivisse , *Petrum quidem , quòd Christum valdè diligeret ; Joannem verò , quòd à Christo insigniter diligeretur* ; nec unquam reprehensum à Christo Petrum , nisi ob amoris excessum , *Semper enim desiderii , & amoris vehementiâ reprehendebatur* : Instabat jam supremus Christi dies : qui veram amicitiam , amoremque sincerum profitentur , eum hac in occasione potioribus argumentis testari coguntur . Quæcumque amor gerit , pectori frigido videntur errata ; nec æquus est amantium judex , qui amoris vires ignorat . Præclare Bernardus serm. 79. in Cantica : *Amor ubique loquitur , & si quis horum , quæ leguntur , cupit adipisci notitiam , amet ; alioquin frustra audiendum , legendumve*

dumve amoris carmen, qui non amat, accedit: quoniam omnino non potest capere ignitum eloquium frigidum pectus. Quomodo enim græcè loquentem non intelligit, qui græcum non novit, nec latinè loquentem, qui latinus non est; sic lingua amoris ei, qui non amat, barbara erit.

Et Chysoftomus quidem hunc Evangelii locum explanaturus, ab validis, invictisque amoris viribus sermonem suum exorditur: *Magnum quiddam, inquit, dilectio est, dilectissimi, & igne ipso vehementius ipsam Cælum petit, cujus vim nihil retardare potest: quare ejus fervore accensus Petrus, audito Jesu, Quò ego vado, vos non potestis venire, inquit, Domine, quò vadis? hoc autem dicebat non tam discendi, quàm sequendi eum desiderio. Totus ergo Petri error exinde obortus est, quòd nimis amaverit: si magna pollicetur, Deoque ipsi refragari audet, præsumit ut amans; amore suas metitur vires, nec imbecillem se putat, dum noscit amantem. Ignoscendum igitur Petro est; & quòd obstiterit, atque contradixerit, totum denique amoris ejus ferventissimo condonandum. Quibus verò temeritatis, ac præsumptionis condemnandus videtur, audiant Hieronymum, Non est temeritas, inquit, nec mendacium, sed fides est Apostoli Petri, & ardens affectus erga Dominum Salvatorem. Nec ablimilia scri-*

bit Hilarius ; *Intantum enim* , inquit , *Et affectu* , *Et charitate Christi efferebatur* , *ut Et imbecillitatem carnis suæ* , *Et fidem verborum Domini non contueretur* . Aliud nempè est , animi præsumptione propriis viribus majora jactare ; aliud verò , amoris fervore virtutem propriam excedentia promittere ; audax illud , ac temerarium abdubiò vocari debet , nequaquam istud ; cùm amor verus haud temerarios , imò magnanimos efficiat homines . Unde hoc accidit tibi ? inquit Chrysostomus , *Ex multo certè amore* , *Et multa voluntate* .

Sed etiam , inquires , adversæ opinioni patrocinari ingentem Patrum , ac Expositorum numerum . Origenes super textum capit. præcedentis , *Petrum itaque sæpenumerò scriptura talem notavit ferventiorum ad promittendum* , *quæ sibi videbantur meliora* ; quemadmodum etiam in eo , quod dixit *absque ulla examinatione* , ac veluti *spernens prophetiam Jesu de discipulis dicentis* , *Omnes vos offendemini meâ causâ nocte hac absque ulla examinatione* , *Et quasi spernens enunciationem Jesu* , dixit ad hoc , *Etiam si omnes offendantur tua causa* , ego tamen nunquam offendar : id quod tum temporis temerarium existens in animo ipsius , etiam in causa fuit , ut graviore præ ceteris lapsu peccarit ipse , Iesum ter negando ante galli cantum .

Et

Et tract. 35. in Matthæum, videtur
 expressè sentire, Petrum in errorem, quem
 deinceps Pelagius effutit, incidisse; post
 enim plura ad hocce propositum pertinen-
 tia, minimèque Petro faventia, subdit. *Per
 hoc autem instruimur, ut numquam sine
 consideratione aliquid promittamus super
 habitudinem nostram humanam, quasi qui
 valeamus Christi implere confessionem ex no-
 bis, aut aliquid præceptorum Dei, ammo-
 nente nos Apostolo, & dicente, Noli altum
 sapere, sed time. Debuerat enim postquam
 audivit, quia omnes vos scandalum patie-
 mini in hac nocte, & postulasse Dominum,
 & dixisse: Et si omnes scandalizati fuerint
 in te, esto in me, ut non ego scandalizer;
 & dona mihi præcipuè gratiam hanc, ut in
 tempore cùm omnes discipuli tui fuerint
 scandalum passi, ego in denegationem non
 cadam, nec ab initio scandalizer. Si eum
 postulasset, forsitan amoris ab eo ancillis,
 cæterisque ministris, non denegasset. Arbi-
 tratus est ergo Petrus sibi ipsum sufficere,
 remotis etiam divinis auxiliis, gratiaque Dei;
 quod sanè est illud ipsum, quod deinceps
 impiè docuit Pelagius. Et certè idem au-
 ctor Petrum impietatis reum conatur effice-
 re, inquiens ibidem, Et quoniam non so-
 lum inconsideratè, sed penè etiam impiè di-
 xit. Etsi omnes, &c.*

Neque solus est Origenes , cui sic de Petro sentiendum visum fuerit ; haud enim aliter scribit Chrysostomus homil. 83. in Matth. circa medium , *Cum enim* , inquit , *dicendum esset , opem nobis feras , ne scandalizemur* , è contrariò nimium sibi arrogans (Petrus) inquit , Et si omnes scandalizati fuerint in te , tamen ego non scandalizabor : quamvis omnes id patientur , ego tamen solus non patiar . *Ita hæc res sensim eum ad tetrum insolentiae crimen devehebat .* Et post pauca : *Duplex enim crimen erat , tum quia repugnavit , ac restitit ; tum quia cæteris seipsum præposuit : imo verò etiam tertium non parvum crimen eum commisisse dixerim , quia sibi totum imposuit .* His igitur mederi omnibus volens , cadere illum permisit . Non levi igitur crimine Petrus obnoxius fuit , juxtà Chrysostomi opinionem ; & id quidem , quia sibi totum imposuit , totum scilicet naturæ suæ viribus tribuit , contemptis auxiliis gratiaque divina . At verò quid aliud est impius error Pelagii ?

In eadem sententia videtur Ambrosius sup. cap. 22. Lucæ , sub finem ; ubi Petrum jactantiæ , ac præsumptionis reum facit , in-
 quiens , *Hæc autem ideo scripta sunt , ut sciamus neminem jactare se debere : Nam si Petrus lapsus est , quia dixit , Et si alii scandalizati fuerint , ego non scandalizabor , quis alius jurè de se præsumat .* Porro jactare pro-

propriæ naturæ vires , deque illis nimium præsumere , Pelagianum est .

Nec alia videtur esse Magni Augustini doctrina , præsertim tract. 66. in Joannem , ubi Petri responsum hisce verbis expendit , *Quid in animo ejus esset cupiditatis videbat : quid virium non videbat . Voluntatem suam jactabat infirmus ; sed inspiciebat valetudinem medicus . Iste promittebat , ille præno-* *scebat . Qui nesciebat , audebat ; qui præ-* *sciebat , docebat . Quantum sibi assumpserrat* *Petrus intuendo quid vellet , ignorando quid* *posset Respondit ergo Jesus , Animam* *tuam pro me pones ? Itanè facies pro me,* *quod nondum ego pro te ? Animam tuam pro* *me pones ? Præire potes , qui sequi non po-* *tes ? Quid tantum præsumis ? Quid de te sen-* *tis ? Quid esse te credis ? Audi quid sis , Amen* *Amen dico tibi , non cantabit gallus , donec* *ter me neges . Ecce quomodo tibi cito appa-* *rebis , qui magna loqueris , & te parvulum* *nescis . Et deinceps sub finem : Non tamen* *pro Domino , quod temerè præsumebat , sed* *aliter , quàm putabat . Namque ante mor-* *tem , & resurrectionem Domini , & mortuus* *est negando , & revixit plorando : sed mor-* *tuus est , quia superbè ipse præsumpsit : re-* *vixit autem , quia benignè ille respexit .* *Quid fortiùs , validiùsque in præsumptionem* *tumoremque Pelagianum proferri posset ? An* *non videntur illa verba , Quid tantum præ-* *su-*

sumis? Quid de te sentis? Quid esse te credis? in Pelagium potius, quàm in alium quemcumque prolata? omittimus ingentem minorum Expositorum seriem, Augustino, cæterisque laudatis Patribus concorditer subscribentium.

Sed non propterea recedendum est ab iis, quæ superius diximus, quinimmò constanter asserimus, nonnisi impiè dici posse, Petrum hîc gravis, idest mortalis peccati fuisse reum. Neque enim absque impietatis nota disertissimis Evangelii sententiis quisquam refragari poterit. Haud semel verò in sacro Evangelii textu scriptum legitur, Petrum hîc non amisisse justitiam. Postquam enim Dominus trinam Petri magna pollicentis negationem prædixit, sermonem suum Apostolos confortando prosecutus est; Et post aliqua inquit, *Vos autem videbitis me, quia ego vivo, & vos vivetis. In illo die vos cognoscetis, quia ego sum in patre meo, & vos in me, & ego in vobis.* At verò solius justitiæ munus est, nos in Christo, & Christum in nobis ponere: si ergo Apostolos in se esse dicit, seque vicissim in Apostolis, jam ergo justitiâ potiebantur. Consulatur Augustinus super hunc locum; & tract. sequenti, comperieturque mentem ejus esse, Apostolos fuisse tunc justos.

Prosequitur Dominus, *Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est: omnem pal-*

palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & omnem, qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. Jam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. Et auferit quispiam, Apostolos, aut illorum aliquem mortalis tunc culpa reum effutire, Christo nimirum Domino refragari, tam disertè de illorum munditia, atque iustitia pronuncianti? Si sic opinantibus injustus est Petrus, eoquod sibi fidens Domino contradixerit; quo sanè modo excusabuntur ipsi ab impietate, qui Christo asserente Apostolos fuisse tunc mundos, eos nihilominus immundos fuisse autumant?

Præclarè Augustinus super hunc textum: Jam vos mundi estis, mundi scilicet, atque mundandi; neque enim nisi mundi essent, fructum ferre potuissent: & tamen omnem, qui fert fructum, purgat agricola, ut fructus plus afferat. Fert fructum, quia mundus est; atque ut plus afferat, purgatur adhuc. Quis enim est in hac vita sic mundus, ut non sit magis magisque mundandus?.... mundet itaque mundos, hoc est fructuosos; ut tantò sint fructuosiores, quantò fuerint mundiores. Mens igitur Augustini est, Apostolos fuisse tunc mundos, sed tamen mundandos adhuc, non ut fierent mundi, sed ut mundiores evaderent: fuisse vites fructuosas, sed adhuc purgandas, ut fructuosiores fierent; vites enim infructuosas non purgat agricola,

cola, sed succidit potiùs, in ignemque con-
jicit. Nimirum justì erant, sed levibus qui-
busdam culpis adhuc obnoxii, à quibus mun-
dandi adhuc erant, atque purgandi. En quo-
modo Augustini verba pro adversa opinione
superiùs producta, de peccato mortali mini-
mè loquuntur, aut possunt intelligi? Bre-
vior est, sed tamen eadem Chrysostomi in-
terpretatio, *Jam vos mundi estis propter ser-
monem, quem locutus sum vobis. Vides quo-
modo se palmitum curatorem profiteatur?*
Ego vos purgavi, inquit. Nimirum, mun-
di estis, eoquòd vos purgaverim. Si mundi,
& purgati sunt, omnis ergo ab eis abest in-
justitiæ, gravisque peccati macula.

Prosequitur Dominus, *Manete in dile-
ctione mea.* Sunt ergo in dilectione sua, quam
ne deserant hortatur, & jubet. Sed enim
qui gravioribus detinentur culpis, sunt di-
vinæ dilectionis expertes. Et deinceps, *Vos
amici mei estis.* At verò nemo injustus Do-
mini inter amicos adnumeratur; neque enim
est aliud hominum cum Deo amicitia, quàm
supernaturalis ipsa justitia. Consulantur &
hìc Augustinus, & Chrysostomus. Et post
plura: *Et non dico vobis, quia ego rogabo
Patrem de vobis: Ipse enim pater amat vos,
quia vos me amastis, & credidistis, quia à
Deo exivi.* Jam verò injustum quemlibet
Deus averfatur, & odit. Et post aliqua:
Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermo-
nem

nem tuum servaverunt. Sed nec Dei Patris sunt Apostoli, nec suum servavere sermonem, si injusti sunt. Præclara sunt de Apostolorum justitia Christi testimonia hæcenus prolata, ut nisi summâ impudentiâ contrarium asseverari non possit.

Sed non deerit fortassè, qui hæc Christi locutiones, licèt verbis universalibus, omnesque Apostolos comprehendentibus concinnatas, in sensu accommodo intelligendas contendat; non enim rarò contingit, orationes quasdam universales haud omnes prorsus complecti; optimèque consistere talium proprietatem orationum cum unius, vel alterius exclusionem. Quo pacto dici posse, Christum de Apostolorum justitia, atque interiori munditia verbis quidem communibus pronuntiasse; sed exinde non confici, rectèque concludi, Petrum justum, mundumque fuisse.

Inficiandum sanè non est, universales quasdam orationes accommodum quandoque sensum habere; sed eum minimè pati posse prælaudatas Christi locutiones, constat imprimis, quia si Petrus censeretur immundus, cæteri etiam Apostoli ab injustitia nequaquam excusari poterunt. Matthæi etenim 26. dicente Petro. *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Apostoli omnes in eadem delapsi sententiam idipsum conclamarunt, *Similiter & omnes discipuli dixerunt*; fi-

dentes nimirum & ipsi naturæ viribus, considerantesque quid concupiscerent, non quid possent, ut Victor Antioch. exponit, inquiens. *Cum Petrum, cæterosque omnes præcari, & dicere oportuisset, adjuva nos, Domine, nec abs te avellas; sibi, suisque viribus nimirum confisi, & temerè promissere, quæ non præstiterent. Siquidem Dominus nimiam illam, quam præseferabant audaciam, animique fiduciam castigare volens, Petrum quidem intrinsecam negationem prolabi, cæteros verò omnes per fugam dispergi passus est. Omnium itaque eadem est culpæ species: vel ergo omnes injusti sunt; quòd disertis Domini pronunciationibus adversatur, vel omnes justitiâ fruuntur, ipse etiam, & præcipuè Petrus.*

Deinde, idem Christus suum prosequendo sermonem aperte declarat, loqui se de Apostolis omnibus illic existentibus, quorum præcipuus erat Petrus; ait enim, *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos. Cum essem cum eis, servabam eos in nomine tuo: quos dedisti mihi, ego custodivi, & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut scriptura impleatur. En de quibus hætenus locutus est, & deinceps loquitur? de omnibus scilicet, uno excepto proditore. Subdit verò, Et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo.*

Quia

Quid clariùs, atque disertius dici potuit in Apostolorum, Petrique iustitia commendanda? Hæc est perpetua iustorum, peccatorumque discretio, quod hi mundum sectentur, ad eumque pertineant; illi verò mundum abhorreant, minimèque de ipso participant.

Subdit deinceps, *Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate*. Audiant qui Augustini doctrinis abutuntur, ut Apostolorum principem confictis calumniis urgeant; ipsum, inquam, audiant Augustinum præfata verba sic exponentem, *Quæri autem potest, quomodo de mundo iam non erant, si sanctificati in veritate nondum erant? Aut si iam erant, cur poscat, ut sint? An quia & in veritate sanctificati, in eadem proficiunt sanctitate, fiuntque sanctiores? Neque hoc sine adiutorio gratiæ Dei; sed illo eorum sanctificante profectum, qui sanctificavit inceptum*. Absoluta igitur Augustini mens est, Apostolos omnes fuisse tunc iustos, ac sanctos, licet adhuc sanctificandos, quò sanctiores fierent: Quocirca adversæ opinioni Augustinum patrocinari immeritò asseveratur.

Et sat ista sunt, ut qui Petrum incusent, coarguantur erroris. Cæterum quis non horruerit, Petrum Apostolorum principem, Pelagianorum principis titulo dehonestari audiens? Petrum, inquam, Apostolorum, omnium-

niumque mortalium humillimum, qui vix in suam Christum præ profunda humilitate, naviculam admittens, inquiring ad genua projectum sua, *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine*, Luca 5. in abyssum abjectionis usque descendens, in Pelagianæ elationis spheram usque conscendisse, quis audiverit absque stupore? Ambrosius super laud: Eucæ tex. *Admirabatur Petrus dona divina, & quod plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Cui accinens Lyranus. *Reputabat, inquit, se indignum præsentia tam sanctæ personæ.* Hiccinè est Pelagianus tumor, se meritorum omnium expertem esse, peccatisque refertum, atque vel ipsius Christi præsentia indignum se profiteri? Et quid fuit aliud vix tandem pati sibi à Domino lavari pedes, quàm suæ vilitatis humilitatisque plenissimè consciùm esse? Non hoc docet pelagiana superbia; longè id abest à pelagiano fastu, ac idcirco longè à pietate, ac veritate absunt, qui pelagiani erroris Petrum arguere sunt ausi.

Sed Petrus præsumpsit, suasque vires jactavit. Præsumpsit, jactaverit: an idcirco pelagianæ hæreseos jurè auctor dici poterit? ergo qui semel pravis concupiscentiæ motibus non obstitens, in fornicationis culpam labitur, eorum jam numero adscribendus est, qui cælibatum abolendum docent? ergo qui aliquando, aliquali fortasse necessitate motus, rem furatur alienam, jam ad illorum rejicien-

jiciendus est hæresim, qui furtum haud illicitum autumant? Longè hæc absunt à recto rationis judicio; cùm aliud sit facere, aliud docere: aliud sit patrare opus illicitum ex prava opinione; aliud verò rectè sapere, & in illicitum cadere. Præsumpsit Petrus de suæ naturæ viribus; sed hujusmodi præsumptionem licitam esse nunquam dixit, nusquam docuit. An putas, si Christus, vel unus Apostolorum Petro præsumenti percontatus fuisset num solis naturæ suæ viribus fidens, & absque Dei auxilio, promissa complere præsumeret? responsurum fuisse, sat sibi esse naturam? Quòd si rem tam absurdam asseverare non audes, quo tibi consilio Petrus pelagianæ hæreseos princeps habendus est?

At verò jam cum Hieronymo, Hilario, atque Chrysostomo diximus, Petrum non timore, sed amore peccasse; ejusque præsumptionem haud ex elationis, sed ex nimie dilectionis argumento prodiisse; aliudque esse amoris fervore rem supra vires tentare; aliud verò, naturam suam rebus omnibus aptam, sufficientemque, præviâ reflexione, fastu quodam asserere. Levia ut plurimum justis amoris sunt crimina, secumque non levem afferunt poenam, amoris ipsius scilicet vehementiam, qua causantur simul, & abolentur, puniunturque, vel anteaquam fiant, & sint. Chrysostomus Petri crimen haud parvum vocat: sed in levium serie peccatorum leviora dan.

dantur, & graviora; & quod in serie levium gravius est, leve nihilominus est. Origenes Petrum penè impiè locutum dixit, sed impiè locutum non dixit, nec dicere potuit; cùm Petri verba non ex impia opinione, sed ex nimio amore processerint.

Jam verò Augustini mentem paululùm expendamus; & quidem ejus explanationes in evangelicos textus superiùs prolatae, abundè demonstrant, sententiam suam esse, Petri peccatum fuisse leve: Neque ejus verba, quæ pro adversa producuntur opinione aliud quam hoc ipsum continent. *Voluntatem*, inquit, *suam jactabat infirmus*: adhuc ergo spiritali vitâ, justitiâ scilicet, fruebatur, quam solum lethale crimen interimit. *In anima itaque Petri contigit, quod offerebat in corpore* *Et mortuus est negando*: Negatione itaque mortua est Petri anima; tum demùm justitiâ Petri anima exuta fuit, cùm Christum negando spirituales amisit vitam, priusquàm ergo negaret, vivebat ejus anima, ac justus erat. *Sed mortuus est, quia superbe præsumpsit; revixit autem, quia benignè ille respexit*. Nimirùm mortis occasio præsumptio fuit, ob quam Deus Petro auxilia ne negaret subtraxit, eumque suis viribus deseruit, indeque negando interiorem mortem oppetiit. Haud ergo mortuus est præsumendo, quasi præsumptio mors ipsa fuerit, sed quia mortis occasio fuit, cùm disertè

Au-

Augustinus scribat, *Et mortuus est negando.* Satis hæc esse debent, ut cuilibet comper-
tum fiat, Augustinum non jam adversæ, sed
nostræ sententiæ apertissime suffragari.

C A P U T I X.

*Nonus lapsus Petro attributus
expenditur.*

NOnum Petri lapsum desumunt Mag-
deburgenses ex Matth. 26. ubi in
horto cum Jacobo, & Joanne vigi-
lare iussus, unaque cum Christo
orare, statim somno se dedit. *Postea, in-
quiunt, in horto non semel tantum, sed
aliquoties peccat. Iussus enim vigilare, &
orare cum Christo, obdormiscit, & stertit;
adeout nominatim etiam à Domino compul-
laretur, Petre, non potuisti una hora me-
cum vigilare.*

Rem hanc brevibus absolvemus. Nemo
jurè peccati reus haberi potest, nisi consilii
compos, ac voluntatem habens expeditam,
incidat in prohibitum. Neque enim culpan-
dus ille est, qui aliud facere impotens, in-
vetitum labitur. Porro Petrum vel nolen-
tem somno fuisse captum, atque vigilare am-
plius non valentem dormire capisse, Domi-
nus ipse testatur, inquit, *Sic non potui.*

sti una horâ vigilare mecum? quo certè loquendi modo nullam ei exprobrat culpam, sed innuit solùm, ut experimento hoc, licèt levi, virium suarum infirmitatem agnoscat; quasi nimirùm diceret: En vires tuæ, o Petre, qui mihi grandia promittere soles? Jam nec una quidem hora somnum vincere potes, & mortem superare confidis? pollicitus es me jugiter secuturum, & jam non sequeris; cùm me orante non ores, sed somno victus obdormias. Hieronymus, *Ille qui supra dixerat, Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor, nunc tristitiæ magnitudine somnum vincere non potest.*

Hinc Matthæus, & Marcus Apostolorum somnum satis excusant dum inquirunt, *Erant oculi eorum gravati*, faticatione scilicet, diutina vigilia, ac multo etiam mærore, quod innuit Lucas, *Invenit eos dormientes præ tristitiâ*; Hæc autem homines vel nolentes, ac vigilare conantes, dormire cogunt, ut experimento comperitur. Quocirca Cornelius à Lapide textum hunc hac explicat paraphrasi, *Sic non potuistis, voluistis quidem vigilare, sed somnus ex mærore obortus vos oppressit: quare non voluntati, sed impotentiae, & infirmitati vestræ somnum hunc ascribo.* Et sanè, quòd nullus hîc extiterit voluntatis defectus, quòdve somnus iste fuerit prorsùs involuntarius, exin-

exindèque omnis expers criminis , disertè concludunt verba illa Christi , *Spiritus quidem promptus est , caro autem infirma* , quæ non de sua , sed de Apostolorum interiori promptitudine , corporeaue imbecillitate dicta sunt . *Et certè* , inquit Eminent. Bellarminus , *cùm ad multam noctem vigilassent , non video , cur tam grave peccatum fuerit à somno superari* . Impiis verò Centuriatoribus non sat fuit verbum *obdormiscit* , quod evangelicum est , sed in Petri contemptum addiderunt & *stertit* ; quo quidem commento contemptibiliores fiunt ipsi , suamque uberiùs impietatem produnt .

C A P U T X.

Decimus lapsus Petro attributus expenditur.

JAm verò decimum Petri lapsum examinamus , quem extitisse gravissimum impietas asseverare non dubitat . Venunderat jam Christum Judas , cumque satellitum turba ingressus erat hortum , ubi Dominus immorabatur . Id Apostoli cernentes , exquisiverunt ab eo nùm gladios exererent , atque vi vim repellerent aggressorem ? *Videntes autem hi , qui circa ipsum erant , quòd futurum erat , dixerunt ei ,*

M 2

Do-

Domine si percutimus in gladio ? Interim Malcho cuidam Pontificis servo audaciùs præ aliis Christum urgenti, manusque fortassè ad eumprehendendum jam extendenti, Petrus educto gladio, proscidit auriculam. Sed mansuetissimus Dominus ut gladium repone- ret iussit; addiditque, hisce cum conatibus divinæ potius voluntati, quàm flagitiis im- piorum obsistere: *Quomodò ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri ?* Factum hoc iniquo, ut solent, in Petrum animo Mag- deburgenses interpretando, inquiunt: *Non diù post contra Christi interdictum, gladio utitur, temerario, & impio conatu auricu- lam Malcho Pontificis Ministro amputans. Audierat à Domino dici, se jam divinitus passioni destinatum, atque ea ratione genus humanum redempturum: ibi ipse violenta vi Dei consilium in scriptura prædictum, quantum quidem in ipso est, conatur impe- dire.* Magdeburgensibus, atque Calvino, aliis- que Heterodoxis suffragari non pudet Scri- ptores aliquos Catholicos, Petrum mutilatio- nis, voluntariique homicidii, ac inde mortu- ali criminis reum arguentes.

Quòd Petrus gladio sit usus in Malchum, ejusque auriculam, contra Domini interdi- ctum, absciderit, est prorsus falsum: Ne- que enim Dominus gladii usum prohibuit, nisi postquam petulanti servo auricula præ- cisa fuit. Conspecto siquidem Petri facinore, fer-

fervorem ejus compescuit verbis illis : *Converte gladium tuum in locum suum : Omnes enim , qui acceperint gladium , gladio peribunt .* Quibus verbis gladio deinceps utendum , auctoritate utique privata , inhibere voluit , ut observat Tertullianus lib. de patientia , cap. 3. *Patientia Domini in Malcho vulnerata est ; itaque & gladii opera maledixit in posterum .* Prius ergo quàm Malchus , in eoque Domini patientia vulneraretur , gladii opus maledictum non fuerat ; quinimmò juxtà legem tunc usque non abrogatam vim vi repellere , ac repercutere haud erat illicitum , ut inquit Ambrosius in hunc locum , *Lex tamen referre non vetat .* Et jampridem notarat Origenes tract. 35. in Matth. inquires , *Unus autem eorum , qui erant cum Jesu . . . secundum potestatem datam Judæis per legem de inimicis , extendens manum accepit gladium , & percussit , &c.* Quod ex eo quoque differtè satis colligitur , quia non Petrus solus , sed alii quoque discipuli occultos gesserunt gladios , utique Domino opitulaturi ; adventantibusque militibus , nùm in gladio percuterent , expetiverunt . Chrysost. homil. 85. in cap. 26. Matth. *Sed undenàm ibi gladii sunt inventi ? A cæna , & mensa tunc jam exiverunt , ubi propter agnum gladios esse oportuit . Illi verè quoniam audissent venturos adversus eum aliquos esse , quasi Magistrum*

gistrum defensuri secum gladios acceperunt,
Immeritò igitur accusatur Petrus, quasi Do-
mini interdicta contempserit.

Equidem Petri factum quoad omnia pro-
bare non possumus, quod & Christo Domi-
no minimè probatum fuit : *Factum tamen*
Petri, inquit August. tract. 112. in Joann.
Dominus improbat, & progredi ultra
prohibuit. Et Chrysostomus homil. 85. in
Matth. *Propterea Petrus gladio usus, com-*
minatione, & quidem vehementi reprehen-
ditur. Videri namque potuit obniti æterno
Dei decreto de Christi Domini passione, ac
morte, noluisseque Christum illam subire,
Calicem, quem dedit mihi Pater, non bi-
bam illum? Atque temerario nimis conatu
gladio fuisse usum: temerarii siquidem animi
excursus videtur, tot adversus armatos mi-
lites, atque ministros gladium distingere:
Peccavit Petrus temeritate, inquit à Lapi-
de, *quia inscio, imo invito Christo, strin-*
xit gladium, quo solus non poterat Chri-
stum defendere contra tot armatos milites,
& ministros.

Excessit itaque Petrus modum, id enim
non diffitendum: sed verò oblivisci haud
debemus amoris illius flagrantissimi, quo præ-
cæteris Dominum prosequabatur. Qui Petri
fervorem in amando Christum considerat,
haud ultrà mirabitur, quòd modum trans-
gressus fuerit, *Quis enim modus adsit amo-*
ri?

ri? Exerit Petrus gladium, in turbam ruit, aggreditur, vulneratque Malchum; amoris hæc omnia sunt: horum majora progignere amor solet; amor igitur sunt condonanda. Quocirca non jam temerarium, sed aptiori utique vocabulo, amore flagrantem vocemus Petrum, cum certè non insolentiâ, sed nimio, ferventique affectu hæc ultrà vires aggredi coactus fuerit. Petrus, inquit Hieronymus, hoc fecit eodem mentis ardore, quo cætera. Chrysostomus nuper laudatus, Quisnam est unus iste, qui auriculam servi amputavit? Petrum certè fuisse Joannes testatur, cujus ardentissimo animo jurè ista res attribuitur. Et in enarrat. brevi super Matth. Quis hic unus est, qui auriculam amputavit? Joannes ait fuisse Petrum: ejus namque fervore dignum fuit facinus. Amore igitur, præsentique Christi discrimine conturbatus, considerare non potuit, se hujusmodi conatibus dominicis decretis obniti; sed Christo id ei in memoriam revocanti, Quomodo enim implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? statim obsecutus, excessum suum agnovit, pedemque retulit.

At verò Magdeburgenses hujusce facti iniquos esse judices, abundè convincitur Chrysostomi testimonio homil. 85. in Matth. inquentis, Tu verò discipuli quoque amorem pium, & humilitatem considera; alterum enim ex diligendi fervore, alterum

ex obedientia fecerat . Nam cum audisset , Mitte gladium in vaginam , statim obtemperavit , Et nusquam postea istud fecit . Nimirum , quod illi conatum impium , Chrysostomus amoris pii , atque ferventis effectum vocat ; opusque quod illi temeritate dehonestatum effutiant , Chrysostomus humilitate , obedientiaque exornatum asserit : ubique illi ampliore materiam suppetere autumant , uberiora illic ad Petri virtutes enarrandas argumenta Chrysostomus invenit . Chrysostomo subscribit Ambrosius lib. 10. in Luc. cap. 95. inquit , Volenti ergo injicit manus turba : neſtuntur vincula . O amentes , o perfidi , non sic comprehenditur sapientia ; nec sic tenetur justitia ; nec discipulorum studia defuerunt . Denique Petrus eruditus in lege , promptus affectu ; qui sciret Phineæ reputatum ad justitiam , quod sacrilegos peremisset , percussit principis servum : Confert Petri facinus facinori Phinees ; censetque utrumque justo ex animo prodiisse ; ex animo scilicet ab sacrilegis Dominum vindicandi : Quod cur Petro ad justitiam non reputabitur , cum illud Phineæ ad justitiam reputatum fuerit ?

Hilarius verò de Petri operis rectitudine apertè satis pronunciat Can. 32. in Matth. inquit , *Turba omnis adversus Dominum gladiis armata processerat . Recondi gladium præcepit , quia eos non humano , sed oris sui*

*sui gladio esset perempturus : Ceterum , si secundum sententiam ejus , omnis gladio perimeretur , qui gladio utitur : rectè ad necem eorum gladius exerebatur , qui eodem utebantur ad facinus . Rectè igitur se gessit Petrus juxtà Hilarii calculum ; conatus ejus justus fuit juxtà votum Ambrosii ; pietate quoque insignitus extitit , ut Chrysostomus contestatur ; neque fides ei defuit , atque devotio , ut Leo Magnus inculcat , inquiens, *Cùm ipse , Jesus , Beatum Apostolum Petrum devota fide , & charitate ferventem , uti adversum persecutores gladio vetet , &c.* serm. 7. de passione : Impietatis ergo commentum est , Petrum impio conatu in Malchum irruisse , seque hocce facinore lethali culpæ obnoxium reddidisse .*

Sed enim , inquires , afferere Tertullianum , patientiam Domini in Malcho vulneratam esse . At verò non omne vulnus lethale est : pleraque vulnera levissima sunt , facilèque sanabilia . Obiectionis deinceps Augustinum lib. 22. contra Faustum , cap. 70. sed tantùm abest , ut ibi Augustinus reprobet zelum Petri , quin & futuri aliquid magni præfagum existimet ; *Hinc erat* , inquit, *etiam illud Petri , cùm evaginato gladio , volens defendere Dominum , aurem persecutoris abscidit ; quod factum Dominus satis minaciter cohibuit dicens , reconde gladium ; qui enim gladio usus fuerit , gladio cadet...*

N

Quid

Quid ergo incongruum, si Petrus post hoc peccatum factus est Pastor Ecclesiae, sicut Moyses post percussum Aegyptium factus est rector illius Synagogae? Uterque enim non detestabili immanitate, sed emendabili animositate iustitiae regulam excessit: uterque odio improbitatis alienae; sed ille fraterno, iste Dominico, licet adhuc carnali, tamen amore peccavit; ressecandum hoc vitium, vel eradicandum; sed tamen tam magnum cor, tanquam terra frugibus, ita serendis virtutibus excolendum. Mirum sanè Petri obtrectatores hoc Augustini discursu abuti; cum Petri laudibus sit refertissimus, nullumque in eo sit verbum, quod culpam lethalem sonet. Equidem asseverat peccasse Petrum; at non detestabili immanitate, quod culpa fuisset gravis, sed emendabili animositate, odio improbitatis, ac Domini amore, quæ omnia peccatum certè levissimum innuunt. Quin censes, huiusmodi Petri zelum promissæ jampridem supremæ auctoritatis collationem brevî futuram portendisse, quod jam Ambrosius notaverat loc. nuper laud. inquit, Tollit ergo Petrus aurem: Quare Petrus? Quia ipse est, qui accepit claves regni Cælorum. Ille enim condemnat, qui & absolvit: quoniam ligandi idem, & solvendi adeptus est potestatem. Omitto cætera Augustini loca, præsertim lib. 3. de consensu Evangelist. cap. 5. & tract. 112. in Joannem, ubi haud absimiliter hoc Petri factum excusat.

CA-

CAPUT XI.

*Undecimus lapsus Petro attributus
expenditur.*

VNdecimum Petri lapsum deducunt Magdeburgenses ex eodem Matth. loco, ubi notatur Apostolorum fuga, relicto in militum manibus Christo Domino: *Ad extremum*, inquiunt, *ubi vident suum Dominum vinctum abduci, non tantum alii Apostoli, sed etiam præclarus, & animosus ille heros simul fugæ sese mandat, & fit desertor sui Domini.* Petro, nimirum, fugam hanc specialiùs exprobrant, innuuntque proculdubiò, eam in ipso gravius fuisse crimen, quàm in Apostolis cæteris: loquuntur scilicet non ex facti iudicio, sed ex præiudiciis in Petrum congenitis, ut Hæterodoxorum mos est. Petrus relicto Domino fugam arripuit: id & reliqui commiserunt: si hoc turpe fuit, par omnibus est dedecus. An idcirco Petri fuga probrosior, quia cæteris ipse animosior, atque ferventior? Sed enim hoc ipsum vel fuga probatur sua: Terror dispersit reliquos, in abditaque detrusit; soli Petrus, ac Joannes paululum dilapsi, animos resumpserunt, atque Christum secuti sunt. Animum resumpsisse laudabile sanè est,

si probrum fugisse fuit: Vigor Petri pavore repressus fuit, sed non oppressus. Ab re ergo præ cæteris incusatur, cum cæteris fortior, atque constantior fuerit. Chrysostomus homil. 85. in Matth. *Ingens hujus discipuli ardor fuit, qui nec cæteris quidem fugientibus territus est, sed secutus, etiam introivit: Qua in re Petrum Joanni quoque præponit, subdens, Nam & si Joannes quoque id fecerat, sed tamen notus erat Pontifici.*

At numquid peccaverunt Apostoli fugam arripiendo? Res adhuc sub lite est, asseverantibus id plerisque, inficiantibus aliis. Secundæ huic opinioni subscribit Eminent. Bellarminus, pro qua sic fermè discurret. Si Apostoli minimè fugere, sed Dominum potiùs debuissent sequi, id vel ut Dominum ipsum defenderent, vel ut se morti objicerent: At jam intellexerant, Dominum nolle defensionem ullam pro se fieri; nec tenebantur se morti objicere, quin potius mandatum acceperant fugiendi Matth. 10. *Cùm vos persequentur in Civitate una, fugite in aliam: Paululùm etiam ante Dominus illis prædixerat, debere eos sibi supervivere, Quò ego vado vos non potestis venire; & Petro, Quò ego vado non potes me modò sequi, sequeris autem postea. Ob talem igitur fugam minimè culpari possunt.*

Hanc quoque opinionem veriore arbitrat à Lapide super Matth. 26. inquiens, Quæres, An fuga hæc Apostolorum fuerit licita?

cita ? Resp. Nonnulli putant nullam, aut parvam in fuga hac fuisse culpam, eò quòd Apostoli fide, & mente interiùs adhæserint Christo, exteriùs verò fugerint, quia Christo prodesse non poterant, sed obesse. Sapienter ergo fugisse, ne se in discrimen, vel Christum negandi, vel dura patiendi conjicerent: necdum enim receperant robur Spiritus Sancti: hoc enim postea receperunt in Pentecoste; quo recepto, intrepidè se Judæis, carceribus, vinculis, flagellis, crucibus, gladiis, leonibus, ignibus objecerunt. Fuit ergo hic fugæ actus ex timore imperfectus, & à perfectione constantiæ deficiens; at non illicitus, & sceleratus. Alii verò censent, eum fuisse illicitum; quia putant eum processisse ex diffidentia Christi, quòd videntes eum capi, & obrui à Judæis, pristinam in eum fidem, & spem amiserint, desperantes se ab eo posse juvari, & defendi: Unde eo inconsulto fugerunt; quare ipso facto, & fuga sua ejus potestatem, ipsumque esse Christum tacitè negarunt. Vide dicta versu 31. ubi dixi, prius videri verius. Apostoli ergo fugientes à Christo peccarunt venialiter, &c. hætenus à Lapide.

^{sup} Et huic quidem opinioni subscribendum arbitror, tum ob prædicta motiva, tum etiam, quia nec videtur abfuisse Christi nutus, quo eis ut in tutum se reciperent innuerit. Joannis etenim 18. Christus militibus eum apprehendentibus dixit, ut se utique caperent,

Apo-

Apostolos verò suos incolumes abire sinerent, *Si ergo me quæritis, sinite hos abire*. Quo sanè loquendi modo sat Apostolis innuere videri potuit, optare se, ut illæsi, salvique exinde discederent: Id quod ipsi promptiùs quàm par erat, modoque minus virtuoso executi sunt. Hinc Beda licèt eos debilitatis, atque pavoris arguat, Christo tamen petente, turbaque permittente eos aufugisse asserit, *Nam etsi*, inquit, *turba permittente ad petitionem Domini fugerunt, secundum Joannem; pavorem tamen mentis ostendebant, & ad fugam promptiores erant, quàm ad patiendi fiduciam*. Quin aliquibus videri posset, minimè eos fuisse omninò pusillanimos, aut prorsùs timore consternatos; haud enim vilis ille est, qui periculum vel fugâ declinat, sibi alioquin insuperabile: Porro neminem inficias iturum puto, in magno tunc Apostolos discrimine fuisse repertos, & quidem tali, quod, excepto miraculo, nonnisi decessu, ac fuga potuissent evadere.

At mortem potiùs oppetere debuissent, quàm Christum deferere. Consumatæ virtutis id est, qua tunc Apostoli non potiebantur: Nullique rem tantam exequi datur absque Domini voluntate, qui eos tunc non mori, sed superesse volebat, *sinite hos abire*. Urgebis iterum, confidere debuissent adfuturam eis Christi opem, pro eaque ipsum debuissent precari. Virtuosiùs equidem sic egissent:

sent : Cæterùm probè noscentes posse Christum eos servare , ancipites verò an id vellet , ut qui seipsum servatum nollet , fugam arripuerunt , minus utique virtuosè , parùmque fortiter : At qui Apostolos eâ occasione heroica fortitudine exornatos optat , audiat Origenem tract. 35. in Matth. *Nec enim , inquit , habebant adhuc spiritum , quoniam Jesus nondùm fuerat honorificatus , nec spiritum virtutis , & charitatis ; quem si habuissent , non essent infirmati , nec aliquid aliud extrà divinam charitatem egissent .* Et sanè videtur , Apostolos voluntate dominum defendendi pavorem primò vicisse ; haud enim pavidì , sed constantis , fortisque animi vox illa fuit , *Domine , si percutimus in gladio ?* Deinceps verò Christum voluntariè vinctum , nullumque ampliùs defensionì locum aspicientes , fractis viribus , timori cessisse , fugamque cæpisse : Chrysost. laud. *Quando etenim comprehensus est , manebant : quando verò hæc ad turbam locutus est (tanquam ad latronem , &c.) tunc in pedes se omnes dedere , nullam jam videntes ejus defensionem , qui ultrà se traderet , ac diceret secundùm scripturas ista fieri .*

Adversæ opinioni suffragatur gravissimus Ecclesiæ Doctor Augustinus disertè docens , Apostolos hac fugâ nedùm corporalliter , sed mente quoque Dominum reliquisse , fidem scilicet amisisse . Ait etenim in exposit.

Pfal-

Psalmi 68. *Cuncti discipuli desperaverunt, quid ipse esset Christus. A latrone Apostoli visi sunt, qui tunc credidit, quando ipsi defecerunt.* Clarius, atque diffusius tract. 103. in Joann. Apostolis etenim Christo dicentibus, *In hoc credimus, quia à Deo existi:* Respondit ipse, *Modò creditis? Ecce venit hora, & jam venit, ut dispergami unusquisque in propria, & me solùm relinquantis.* Hæc Domini verba expendens Augustinus, inquit, *Non enim quando comprehensus est, tantummodò carne sua ejus carnem, verùm etiam mente reliquerunt fidem.* Ad hoc enim pertinet quod ait, *Modò creditis, &c.* tanquam diceret, *Tunc ita perturbabimini, ut etiam quod modò creditis relinquantis.* Venerunt enim ad tantam desperationem, & suæ pristinae fidei, ut ita dixerim, mortem, quanta apparuit in illo Cleopha, qui post ejus resurrectionem cum illo se loqui nesciens, & quid ei contigerit narrans, Nos, inquit, sperabamus, quòd ipse fuerat redempturus Israel. Ecce quomodò eum reliquerant, deferendo etiam ipsam fidem, qua in eum ante crediderant. Genuina itaque Augustini mens videtur esse, Apostolos desperatione, ac infidelitate in fugam conversos, eorumque fidem extinctam prorsùs fuisse. Subscribunt Theologi plures, alios Patres pro hac opinione laudantes.

Salvâ reverentiâ Doctorem Principi debitâ , in priori jamque probata sententia sistendum arbitramur , quæ communior jam est , ac inter Theologos plausibilior . Certè Canus lib. 4. de locis , cap. 5. & Eminentiss. Bellarminus lib. 3. de Eccl. Milit. cap. 17. adversam opinionem , qua parte Petrum complectitur , rationi , sacrisque literis refragari asserunt ; quâ verò ceteros comprehendit Apostolos , saltem esse minus probabilem . De Petro sequenti capite fusiùs pertractabitur : Nunc verò in universum loquendo , nil in sacro Evangelii textu comperitur , quo eos in infidelitatem lapsos asserere debeamus : Illud enim Christi Domini Matth. 26. *Omnes vos scandalum patiemini in me* , interpretantur nostri de Apostolorum fuga , & aliquali eorum vacillatione ex timore oborta ; At verò non omnis , sed deliberata solummodò vacillatio infidelitas est , ut ait Bellar. loc. cit. Quin Maldonato probabiliùs est , hisce Domini verbis nec vacillationem aliquam denotari , sed tantummodò Apostolos Christum deserturos . Quod minimè probaverim , potissimùm ob illa Christi verba Joannis 16. quæ Augustinum in oppositam sententiam pertraxerunt : *Modò creditis ? Ecce venit hora , & jam venit , ut dispergimini unusquisque in propria , & me solum relinquantis* : quibus sat indicat Dominus , Apostolorum fugam , atque dispersionem ex fidei imbeci-

cillitate, ac vacillatione oborituram?

Quod deinceps afferunt ex Marci 16. *Exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia iis, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*: Interpretantur de Apostolorum lentitudine in Domini resurrectione credenda, cui cohærere potuit viva fides. Maldonatus censet syllepsim esse, quâ discipulorum incredulitas reprehensa dicitur, eò quòd uni Thomæ fuerit exprobrata, ut scribitur Joann. 20. Est verò syllepsis Scripturæ Sacræ familiaris, ut quâ sæpius utatur. Exempli gratiâ Matthæi 26. Apostoli submurmurasse dicuntur ob effusum unguentum. *Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hæc? cum tamen Joann. 12. disertè notetur, id Judæ solùm proditori haud gratum fuisse, suumque dolorem verbis illis declarasse, Dixit ergo unus ex discipulis ejus, Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus, Quare hoc unguentum non vendidit trecentis denariis, & datum est egenis?* Similiter, Matth. 27. scribitur, latrones crucibus affixos Christo maledixisse; constat nihilominus Lucæ 23. alterum latronum in scelere permansisse, verbaque impia in Dominum eructasse. Lyranus verò arbitratur, Christum hîc non jam Apostolorum, sed aliorum quorundam cum eis degentium incredulitatem exprobrasse, quatenus Apostolis credentibus jam, atque

nar.

narrantibus ejus resurrectionem ; fidem hactenus non dedissent .

Illud etiam , quod objectatur ex Luca 24. ubi mulieribus Christi resurrectionem annunciantibus , Apostolos minimè credidisse scribitur , *Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista , & non crediderunt illis* ; parùm promovet : Etenim resurrectionis articulum Apostoli nunquam planè intellexerunt , nisi postquam Dominus eum declaravit , scripturarum sensum illis aperiendo ; quod sanè contigit facta jam resurrectione . Haud ergo dici potest , Apostolos fidem amisisse , eò quòd mulieribus resurrectionis mysterium recensentibus non crediderint ; quandoquidem hujusce rei fidem hactenus non habuerant . Quòd liquidò innuitur Luca 18. ubi cùm Dominus mortem suam , ac resurrectionem prædicendo , dixisset , *Et postquam flagellaverint , occident eum , & die tertia resurget* , Apostoli qua de re loqueretur , aut quid verbis hujusmodi denotaret , prorsus ignorarunt , *Et ipsi nihil horum intellexerunt : Erat autem verbum istud absconditum ab eis , & non intelligebant , quæ dicebantur* . Putaverunt nempè , Christum , ut sæpiùs solebat , tunc quoque figurato aliquo , vel parabolico sermone fuisse usum , ut exponit Lyranus .

Solvendum superest argumentum acceptum ex cæremoniis , quibus Ecclesia in of-

ficiis Hebdomadæ sanctæ uti solet ; quove
 potissimum innititur Turrecremata . Extinguuntur in matutini recitatione cerei omnes,
 uno excepto , qui in trigono candelabro ardens relinquitur , ut nimirum denotetur, Christi
 passionis , & mortis tempore in Virgine
 sola illæsam , vigentemque mansisse fidem ;
 exindeque Ecclesiæ universalis sensui refragari eos autumat citatus Auctor , qui Apostolos
 fidem tunc quoque retinuisse contendunt . Sed hoc argumentum est cæteris inefficacius ,
 quandoquidem si antiquior Ecclesiæ ritus spectetur , auctor est Rupertus lib: 5. de Officiis
 divinis cap. 26. ævo etiam suo ultimum quoque cereum extingui consuevisse ,
 subditque cap. 28. tribus illis noctibus , extinctis luminibus omnibus , novum ignem ex
 lapide excuti solitum . Et quidem luminibus paulatim extinctis denotari Prophetas
 diversis temporibus à Judæis occisos ; ultimo verò Christum ipsum significari ,
 ab iisdem denique interemptum . At novo lumine è lapide deinceps excusso ,
 designari novum fidei nostræ fulgorem , ex lapide Christo Jesu Judæorum
 impietate , ac rabie excutientibus emanatum . Præsentem verò Ecclesiæ ritum
 interpretari possumus doctrinâ Abulensis quest. 14. Prologi in Matth. in-
 quientis , hisce cæremoniis denotari solummodò in sola B. Virgine
 tunc fuisse fidem explicitam dominicæ resurrectionis , quâ absque infidelitatis nota

eo tempore carere potuerunt alii ; quippè qui ad Christi resurrectionem explicitè credendam haud fuerint obligati , nisi postquam illius notitiam non jam ampliùs confusam , sed apertam , indubiamque obtinuerunt .

C A P U T XII.

Duodecimus Petri lapsus , & quidem verus , expenditur .

ET Petri fuga brevis fuit : Si eum timor in fugam egit , illicò facti pudit , resumptisque viribus , culpam emendaturus , Dominum , licèt à longè , prosequi cæpit . Quò te pertrahit amor tuus , Beatissime Petre , quò te conjicit fervor tuus ? Securus ne illuc intrabis , quò vinctus , multisque affectus opprobriis tuus Dominus trahitur ? Sed enim quid boni expectandum illic discipulo , ubi Magister tot est malis obnoxius ? Fortassis tuarum memor pollicitationum ad vitam pro Christo fundendam generoso te instruis animo ? At nuper pavore victus maturare fugam coactus es . Dimetire itaque vires tuas , non amoris flagrantia , sed infirmitate naturæ . Timor subitus , ac insperatus naturæ , & amoris quoque vires effringere solet , ut expertus jam es . Quid quòd Domino adhuc obniteris , qui
te

te modò eum sequi non posse prædixit? Sed jam eum in Pontificis domum detrudit amor, ut finem videat suæ potiùs, quàm Christi tragediæ: *Et ingressus intrò sedebat cum ministris, ut videret finem.*

Prolaberis abdubiò, Petre, teque jam lapsum lugeo: nemo hominibus hujuscemodi assidens innocens exurgit, & quisquis sua cum eis colloquia miscet, mirum si denique nil pœnitendum effutiat. Intuetur eum una ancillarum, simulque arguit, quòd Christi comes fuerit, *Et accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu cum Jesu Galilæo eras.* En tempus amicorum adest? Eja, Petre, qui amicus, qui constans, qui mortem potiùs subire, quàm Dominum abnegare pollicitus es: fatere te fortiter non jam solùm Christi comitem, ut vilis hæc ancillula amoris tui flagrantissimi nescia, arbitratur; sed amicissimum, ac fidelissimum, constantioremque in adversis, quàm fueris in prosperis: *At ille negavit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis?* O Petri amor inefficax, o vires enervæ! Ubi est animus ille tuus, quo nuper cruces, mortemque devorabas? Turrim te fortissimam arbitrabaris, & jam levi aura prosternebris: Gigantæis te firmatum viribus existimabas, ut vel Christi verbis adversari ausus fueris; nunc voce faminea oppressus jaces. *Sed quid mirum, si Deus vera prædixit, homo autem falsa præsumpsit?* August. tract. 113. in Joann. Ne-

Neque sat fuit Petro semel Christum negasse : negat iterum , jusque jurandum adhibet : *Et iterum negavit cum juramento . Quia non novi hominem .* Ac veluti jam stupidus , & prorsus rationis expers , negat tertio ; quòve majorem dictis suis fidem conciliet , diris se devovet , ni verum dicat , *Tunc capit detestari , ac jurare , quia non novisset hominem .* Primum peccatum nec facile committitur , nec nimis atrox esse solet : Quòd nisi protinus dignè purgetur , faciliùs in secundum , & quidem gravius , inciditur : Quòd si adhuc non resipiscitur , nullum est tam fædum , tamque horribile facinus , quod deinceps facillimè non perpetretur . Præclare Gregorius , *Peccatum quod pœnitentiâ non deletur , mox suo pondere ad aliud trahit .* Id in Petro miserabili experimento comperitur ; negat primò , nec dolet ; impingit iterum , & atrocius , nec adhuc recogitat ; labitur , & quidem gravissimè , tertio : Chrysost. homil. 86. in Matth. apud Lyrannum , vel potiùs Rabbanus , *Tertio capit detestari , & jurare , quia non novisset hominem ; quia perseverare in peccato dat incrementum , & qui minima spernit , cadit in majora :*

Expendendum jam est , an Petrus Christum abnegando lethaliter peccaverit : & an hujuscemodi peccato interiorem fidem amiserit ? Duo præclarissimi Ecclesiæ Doctores Hilarius , & Ambrosius Petri casum emol-

emollire nituntur; asseverantes eum in hisce negationibus mendacium vitasse ambiguâ locutione, quatenus se non nosse hominem dixerit, quem tamen Deum certò cognoverit: *Diligenter autem contuendum est, inquit Hilarius can. 32. in Matth. quâ conditione Petrus peccaverit: Nam primò ait, non se intelligere quid diceret: sequenti, non se ei adhæsisse: tertio, verè se hominem non nosse. Et verè propè iam sine piaculo hominem negabat, quem Dei Filium primus agnoverat; tamen quia ex infirmitate carnis, vel ambiguus extitisset, amarissimè fleuit, recolens, trepiditationis istius culpam se, nec admonitum, potuisse vitare. Fusiùs Ambrosius super 22. Lucæ, cap. 96. ubi Petri negationes ponderat, juxtà quòd variè ab Evangelistis singulis enarrantur, semperque Petri verba ad rectum, probatumque sensum pertrahit: Et omissis aliis, sic textum Lucæ interpretatur: *Lucas quoque scripsit, Petrum interrogatum, utrùm ex illis esset? respondisse prima voce, Non novi illum. Et benè dixit: Temerarium quippè erat ut diceret, quia noverat eum, quem mens humana non potest comprehendere: Nemo enim novit Filium, nisi Pater. Rursus secunda voce secundùm Lucam idem Petrus ait. Non sum ego. Maluit videlicet se negare, quàm Christum. Aut quia videbatur negare Christi societatem, utique se negavit: Certè cùm*
de*

de homine negat; in filium peccavit hominis, ut remitteretur ei, non in Spiritum Sanctum. Tertiò quoque interrogatus ait, Nescio quid dicas. Hoc est, sacrilegia vestra nescio. Sed nos excusamus, Dominum ipse non excusavit. Non enim satis est involuta responsio confitentis Jesum, sed aperta confessio. Quid prodest verba involuere, si videri vis denegasse? Et ideò Petrus non de industria sic respondisse inducitur; quia postea recordatus est, & tamen flevit. Maluit enim ipse suum accusare peccatum, ut justificaretur fatendo, quàm gravaretur negando: Justus enim in principio accusator est sui: & ideo flevit. Quare flevit? Quia culpa obrepfit ei.

Sed verò communis Sanctorum, omniumque Expositorum sententia, Petrum culpæ lethalis, & quidem gravissimæ, reum facit, à qua ob pias Hilarii, & Ambrosii interpretationes recedendum non est; licèt crediderim, eos non ut Petrum à lethali culpa vindicarent, sed ut ostenderent, ejus verba rectum quoque sensum habere posse, huiusmodi expositiones invexisse; quas veluti probabiles abdubiò complecterer, ni disertus Evangelii textus obstaret, gravem Petri lapsum apertissimè recensens: *Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam Gallus cantet, ter me negabis, se Christum verum Deum, verumque hominem abnegaturum prædixit:*

quorum sensum verborum Petrus satis intelligens, se mortem potius appetiturum, quam eum abnegaturum asseruit. *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo*, non te, qui verus es Deus, ut jampridem confessus sum, verisque Dei Filius, ac verus homo, ut experimento comperior; non te, qui verus es Christus in divina, humanaque natura consistens, non te negabo: At verò illud idem negavit, quod se minimè negaturum audacter spoponderat: negavit igitur Christum, verum nempe Deum, verumque hominem.

Quocirca cum primò ancillæ eum arguenti respondit, ut refert Lucas: *Mulier, non novi illum*, illum se non nosse dixit, quem probè noverat, fassusque fuerat; alioquin si *benè dixit*, seque non jam Dei Filium, sed eum virtute sua cognoscere se denegavit, jam id ad Christi prædictionem non pertinet, quippè quæ in hoc minimè verificata sit: Cumque dum deinceps dixit, *Non sum ego*, juxtà eamdem interpretationem, non jam Christum, sed seipsum negaverit; atque demùm dicens, *Nescio quid dicas*, illorum sacrilegia, non verò Christum nescire se dixerit; jam in nullo horum Christi prædictio verificata est, juxtà quam Petrus ter Christum erat abnegaturus; exindeque vana fuit, & expers eventus. Vera igitur verborum Petri sententia hæc est, *Mulier*

lier, non novi illum, idest, Jesum non novi, Christum non agnosco: Deinceps, *O Homo, non sum*: Non sum, scilicet, Christi discipulus. Denique, *Homo, nescio quid dicis*; idest, nescio hunc, quo de mihi loqueris, Nescio Jesum, nescio Christum. Hæc Christus prædixit; hæc Petrus numquam se dicturum asseruit; hæc denique Petrus effutendo, falsa se præsumpsisse, Dominum autem vera prædixisse, ingenti animi sui mærore compertus est.

Hinc Divus Hieronymus super Matth. 26. productas Hilarii, & Ambrosii expositiones suppresso eorum nomine rejicit, inquiens: *Scio quosdam pii affectus erga Apostolum Petrum, hunc locum ita interpretatos, ut dicerent Petrum non Deum negasse, sed hominem; & esse sensum, Nescio hominem, quia scio Deum. Hoc quàm frivolum sit, prudens Lector intelligit: sic defendunt Apostolum, ut Deum mendacii reum faciant. Si enim iste non negavit: ergo mentitus est Dominus, qui dixerat: Amen dico tibi, quia hac nocte antequam gallus cantet, ter me negabis. Cerne quid dicat, me negabis, non hominem.* Fusiùs, & quidem acriùs Augustinus tract. 66. in Joannem, inquiens, „ Apostolus Petrus, sicut eum quidam favore perverso excusare nituntur, Christum „ non negavit, quia interrogatus ab ancilla, „ hominem se nescire respondit. Quasi ve-

„ rō qui hominem Christum negat , non
 „ Christum neget : & hoc in eo negat , quod
 „ factus est propter nos , ne periret quod
 „ fecerat nos . Ergo qui ita confitetur Chri-
 „ stum Deum , ut hominem neget , non pro
 „ illo mortuus est Christus , quia secundum
 „ hominem mortuus est Christus Sed
 „ quid multis immorer ? cū ipse Dominus
 „ abstulerit omnes humanæ argumentationis
 „ ambages ? Non enim ait , *Non cantabit*
 „ *Gallus donec hominem neget* sed ait,
 „ *Donec me ter neget .* Quid est , *Me* , nisi
 „ quod erat ? Et quid , nisi Christus erat ?
 „ Quidquid ergo ejus negavit , Christum ne-
 „ gavit , Dominum Deum suum nega-
 „ vit .

„ Et paulò post : Si , quod dubitare ne-
 „ fas est , Christus hoc dixit , verumque
 „ prædixit , proculdubiò Petrus Christum ne-
 „ gavit . Non accusemus Christum , cū
 „ defendimus Petrum . Peccatum agnoscat
 „ infirmitas ; nam mendacium non habet ve-
 „ ritas . Agnovit planè peccatum suum in-
 „ firmitas Petri ; prorsus agnovit : & quan-
 „ tum mali Christum negando commiserit ,
 „ plorando monstravit . Ipse suos redarguit
 „ defensores ; & unde eos convincat , pro-
 „ ducit lachrymas testes . Hactenus Augusti-
 „ nus , qui videtur sic etiam intelligere lauda-
 „ tas Hilarii , & Ambrosii expositiones , quasi
 „ censuerint Petrum negasse Christum esse ho-
 „ mi-

minem ; quod , salvâ reverentiâ , non est verum , ajunt enim , Petrum dixisse , se non nosse hominem , quem tamen verum esse hominem agnoscebat , & diffiteri non poterat , nec reapse inficiatus est ; Aliud quippe est , Non agnosco hunc hominem ; aliud verò , Hic non est homo . Utcumque se habeat , indubium tamen est , Petrum trinâ response verè ter Christum negasse , atque in crimen gravissimum incidisse ; quod nihilominus Christo respiciente , gravi illico dolore , dignâ pœnitentiâ , luctuque amarissimo emendavit , prorsùsque delevit .

Nam quod garrit impietas , Petri pœnitentiam haud absolutam fuisse , eò quòd culpam suam non sit confessus coram Judæis , quibus audientibus Christum negarat , nec scandalum abstulerit , cujus extitit causa , insulsum prorsùs , & impium est . Neque enim Judæis , utpotè perversissimis , atque in Christi odio obstinatissimis , ullum Petrus scandalum dare potuit , quo in tanto scelere confirmarentur : Hinc publica negationis suæ retractatio infructuosa penitùs evasisset , ut advertit à Lapide . Cùmque nemo hactenus somniarit , Petri pœnitentiam haud omnibus absolutam numeris extitisse ; quin Dominus ipse eam solatus sit amicâ , dulci-que amoris exhortatione , Joann. 21. sola Caluini procacitas eam calumniari , atque claudicationis arguere poterat .

Sed

Sed amisitne Petrus hujusmodi negationibus interiorem fidem? Id aliquibus asserendum videtur, argumentis quibusdam sane frivolis, quibus propterea minimè subscribendum arbitror. Ergo Petri fides interior illæsa remansit: Christum verum Deum ex quo primùm æterni Patris revelatione cognovit, firma deinceps fide, minimèque interrupta retinuit; potuit quidem timor verba ex eo extorquere sensus interioribus non congruentia, at minimè valuit alteram in eum opinionem invehere, suamque fidem proflernere. Id satis innuit Lucas cap. 22. ubi Christus Petri fidem minimè defuturam promittit, licèt eam Satanas validissimè aggressurus jam esset: *Simon, ecce Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* Jam verò si interior Petri fides defecisset, vel ipso experimento Christi prædictio, atque promissio falsitatis argueretur.

Aliqui nihilominus textum hunc sic interpretantur, quasi Dominus non jam de personali fide Petri, sed de universalis solummodò Ecclesiæ fide locutus fuerit. Et quidem inficiandum non est, Christi verba Ecclesiam quoque universalem Petri curæ brevî demandandam respicere; id enim apertè satis evincunt illa. *Et tu aliquando con-*
ver-

versus confirma fratres tuos : At fidem etiam personalem Petri proculdubio complectuntur, servandam utique ab jam imminente Satanæ invasione . Chrysoſt. homil. 83. in Matth. *Non dixit quippè, non negabis, sed, ut non deficiat fides tua : Curâ enim ipsius, atque favore factum est, ne omnino Petri fides evanesceret : ingens enim pavor eum invaserat, &c.* Cui quidem expositioni concinit Magnus Leo serm. 9. de passione Dom. inquiens: *Vidit in te Dominus non fidem fictam, non dilectionem adversam, sed constantiam fuisse turbatam. Abundavit fletus ubi non defecit affectus; & fons charitatis lavit verba formidinis, nec tardatum est remedium abolitionis, ubi non fuit judicium voluntatis.*

Et hæc est communior Patrum, Expositorum, atque Theologorum opinio, afferentium, lapsum quidem Petri gravissimum extitisse, eò quòd Christum, seque ejus esse discipulum abnegaverit : quod fuit adversus fidei professionem peccasse, atque gratiam amisisse, non fidem . Et licet August. superiori cap. laudatus sentire videatur, Apostolos fugiendo, Christum, ejusque fidem deseruisse ; nihilominus tract. 113. in Joann. Petrum abnegatæ solummodò fidei professionis redarguit . At lib. contra Mendacium cap. 6. disertè sententiæ nostræ patrocinator, inquiens : *Quis ita evanescat, ut existimet,*
Apo-

Apostolum Petrum hoc habuisse in corde , quod in ore , quando Christum negavit ? nempe in illa negatione intus veritatem tenebat , & foris mendacium proferebat . Cur ergo lachrymis diluit , quod ore negaverat , si saluti sufficiebat , quod corde credebat ? Cur credens in corde suo veritatem , tam amaro fletu punivit mendacium , quod ore deprompsit ? nisi quia magnam vidit esse perniciem , quod corde quidem credidit ad iustitiam , sed ore non confessus est ad salutem . Idipsum Himno primo cecinit Prudentius ,

Flevit negator denique

Ex ore prolapsum nefas ,

Cum mens maneret innocens ,

Animusque servaret fidem .

Et fanè cum interior fides non deperdatur , nisi interiori , ac deliberato dissensu , ut Theologis omnibus est inconfessò ; certumque sit , pavorem ex ore Petri verba illiusmodi extorsisse , quàm poterit asseri , interiorem quoque fidem ejus evanuisse ? Certè August. lib. contra Mendacium cap. 6. censet , Christianos ferè omnes , qui Christum in persecutionibus abnegaverunt , interiorem fidem haud amisisse , Nonnè , inquit , penè omnes , qui Christum coram persecutoribus negaverunt , quod de illo credebant , corde tenuerunt ? nimirum , huiusmodi negationum verba non jam iudicii pravitas , sed

ve-

vehementia timoris eructat , ut ita labens non quasi falsitatis assertor arcendus sit , sed potius ut pusillanimis confortandus ; quo modo lapsum jam Petri animum Christus cum intuendo refecit , quasi respectu suo ita eum allocutus fuerit , ut præclare Leo Magnus serm. 3. de passione. *Quid habes, Petre? quid in tuam conscientiam recedis? ad me convertere, in me confide, me sequere; meae passionis hoc tempus est, nondum tui venit hora supplicii. Quid metuis, quod etiam ipse superabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo esto securus.*

Hoc demum capite claudendo minimè diffitendum dicimus, Petrum hîc verè, graviterque fuisse prolapsum. At quòd is ejus lapsus duodecimus sit in ordine juxtà Magdeburgensium calculum, vel hoc ipso Evangelii textu apertissimè reprobatur, quo nimirum ita describitur Petri crimen, ut luctus ejus amarissimus non fileatur. Porro si ut jactat impietas, haud semel, sed pluries in gravem Petrus incidisset culpam, nec semel, sed pluries commemorata fuisset digna ejus poenitentia. Congruum etenim, justumque est ut quorum peccata recensentur, eorum satisfactio, dignaque poenitentia minimè obtegatur. Et hac vice sola gravis culpæ Petrum fuisse reum, quæ hætenus dicta sunt, quæque deinceps afferentur uberrimè com-

Q

pro-

probant. Pulchrè Ambrosius super 22. Lucæ, cap. 96. Petri negationes expendens, *Videamus, inquit, negandi tenorem, quem inter Evangelistas video esse diversum: Ita novum fuit Petrum potuisse peccare, ut peccatum ejus nec ab Evangelistis potuerit comprehendi.*

C A P U T XIII.

Decimustertius lapsus Petro attributus expenditur.

Subdunt deinceps decimumtertium Petri lapsum ex Joann. 20. *Cum, inquit, resurrectio Christi ei nunciata esset, ipseque magno ardore ad sepulchrum cucurrisset, non tamen eum articulam rectè percipere potuit, sicut expressè scriptum est, tam Petrum, quàm Joannem tum etiam ignorasse scripturas, Joann. 20: cum quidem sæpenumerò de scriptura eos docuisset Christus. In eo itaque juxtà Magdeburgensium opinionem peccavit Petrus, quòd Christi resurrectionem sibi nunciatam non perceperit, & nè tunc quidem cum vel suis oculis Christi Corpus haud ampliùs in monumento jacere conspexit. Illa quoque scripturarum ignorantia non fuit prorsùs excusabilis, cum eas Dominus Petro ipsi, cæterisque Apostolis crebriùs explanasset.*

Ini-

Iniquè proculdubiò Petrum hîc impie-
tas criminatur . Quis etenim jurè unquam
culpabilis visus est , quòd ea non perceperit,
quorum rationes ignoraverit ; & quòd ea non
crediderit facta , quæ an fieri deberent nec
audiverit ? Ad Christi sepulchrum Joannes ,
& Petrus cucurrerunt , verumque conperie-
runt illud , quòd eis dixerat Maria Magda-
lenæ , corpus nempè Dominicum illic amplius
non esse ; exindèque abierunt perplexi , at-
que mirantes quod acciderat , ut inquit Lu-
cas ; cujus quidem ambiguitatis , animique
suspensionis eam Joannes rationem affert , quòd
scilicet , *Nondum sciebant scripturam , quia
oportuit eum à mortuis resurgere .* Si ad-
huc ignorabant , Christum esse resurgendum,
quî jure culpabuntur , quòd resurrectionem
ejus tunc non perceperint , nec crediderint ?
Neque enim credi possunt , quæ audita non
sunt , nec percipi potest id , cujus ratio ne-
scitur .

Audierant equidem Christum Dominum
de passione , interitu , ac resurrectione lo-
quentem ; at quis esset illorum sensus ver-
borum , & an de seipso , vel de altero , nùm
historicè , vel parabolicè loqueretur , intelli-
gere non potuerant . *Et ipsi , Lucas 18. ni-
hil horum intellexerunt . Erat autem ver-
bum istud absconditum ab eis , nec intelli-
gebant , quæ dicebantur .* Quo modo igitur
Christi resurrectionem percipere , credereque

debuerant, si id eos latebat, eratque illis absconditum? Ad hæc Lucae verba respiciens Augustinus tract. 120. in Joann. ait, *Non-dum enim sciebant scripturam, quia oporteret eum à mortuis resurgere: Et ideo quando id ab ipso Domino audiebant, quamvis apertissime diceretur, consuetudine audiendi ab illo parabolas, non intelligebant, & aliquid aliud eum significare crede-bant.*

Et Dominus probè noscens, eos verborum suorum sensum neutiquam callere, eum tunc illis aperire noluit, facturus id deinceps completis omnibus, peractaque resurrectione. Sat enim id fuit, ut ipsi in posterum verba Domini recolentes, nil ei non præcognitum accidisse conspicerent, & posterorum fides eorum perplexitate, ac dubio haud parùm roboratur. Nil ergo mirum, si Maria Magdalene resurrectionem prænunciante Apostoli non crediderint, ut inquit Marcus cap. 16. & ut ait Lucas, visa fuerint illis verba hæc veluti deliramenta, eisque fidem non adhibuerint; altiori siquidem providentiâ factum est, ut Domini verba resurrectionem prædictia non perciperent, sensusque scripturarum paulisper ignorarent. At demùm verò cùm fuit opportuniùs, scripturas eis aperuit, omnemque ambiguitatem ab eis abstulit, Lucae 23. *Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas; & dixit eis: Quo-niam*

nam sic scriptum est , & sic oportebat Christum pati , & resurgere à mortuis die tertia , &c.

Vanis ergo criminibus Petrum impietas aggreditur , cùm de inauditis fides esse non possit . Est verò hîc quo Petrum , atque Joannem cæteris Apostolis haud injuriâ præferamus , quippè quos ad Christi monumentum currere amor compulit , vix audito , corpus illic ampliùs non esse : *Præ cæteris cucurrerunt , quia præ cæteris amaverunt* , inquit Gregorius , & ut Lyranus exponit , *Isti præ cæteris Christum amabant , & invicem se tenebant sicut familiares ; alii autem sicut dispersi fugerant* : Quod in tanto discrimine , tantique mæroris tempore , ingentis fanè erga Christum amoris evidens argumentum fuit .

Chrysoströmus tamen , cui plerique Græcorum astipulantur , censet , utrumque Apostolum , omnibus in Christi monumento accuratè perspectis , resurrectionem credidisse , homil. 84. in Joann. *Ex hoc resurrectionem crediderunt ; ideo postmodum apparuit eis Christus , quia non videndo crediderunt* . Et sub initium sequentis homil. *Quemadmodum illis visis lintheaminibus credentes resurrexissent , spe abierunt bona* . Cornelius verò à Lapide arbitratur , Joannem credidisse non Petrum , ob verba illa , *Et vidit , & credidit* , quæ ad Joannem , non ad Petrum spe-

spectare videntur. Verior tamen, ac textui conformior est Augustini sententia, quod neuter Apostolorum resurrectionem tunc crediderit. Exponendo siquidem verba illa, *Et vidit, & credidit*, sic ait tract. 120. in Joan. *Hic nonnulli parum attendentes putant, hoc Joannem credidisse, quod Jesus resurrexerit; sed quod sequitur hoc non indicat. Quid sibi enim vult quod statim adjunxit, Non dum enim sciebant scripturam, quia oportet eum à mortuis resurgere? Non ergo eum credidit resurrexisse, quem nesciebat oportere resurgere. Et obvius quidem horum Evangelii verborum sensus est, Petrum, & Joannem etiam tum nescivisse scripturas, (post scilicet visis linteaminibus, atque sudario seorsum involuto) quibus Christi resurrectio prædicebatur. Quod si etiam tum Christum resurgendum esse nesciebant, haud ergo eum jam resurrexisse Joannes tunc credidit.*

Illorum ergo verborum, Et vidit, & credidit, sensus est, vidisse, & credidisse Joannem, quæ Maria Magdalena viderat, atque dixerat, corpus nempe Dominicum non esse in monumento, Augustinus laud. Quid ergo vidit, quid credidit? Vidit scilicet inane monumentum, & credidit quod dixerat mulier, eum de monumento esse sublatum. Quam sanè expositionem disertè comprobatur textus Lucæ 23. ubi duo discipuli eun-

euntes Emmaus inquirunt, *Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non invenerunt.* De Petro, ac Joanne loquuntur, qui ad monumentum cucurrerant, verbaque mulierum vera compererant.

C A P U T XIV.

Quartusdecimus lapsus Petro attributus expenditur.

Quartumdecimum Petri lapsum colligunt Centuriatores ex Joann. 21. ubi cum ejus curæ oves suas Dominus commisisset, *Pasce oves meas*; quibus ipse Joannes destinaretur ab eodem Domino postulavit, *Domine, hic autem quid?* Hinc eum calumniatur impietas, quòd curiosus fuerit, atque ea sciendi percupidus, quæ in re sua non erant: *Curiositas Petri*, inquirunt, *seria oratione compescitur*, quando jussus pascere oves, quærit de Joanne, *Quid autem hic?* *Christus respondet*, Si eum volo manere donec veniam quid ad te? tu me sequere.

Curiosus ille est, qui vana quadam actus sciendi cupiditate ea studiosè perquirat, quorum notitia nec est necessaria, nec utilis. Divus Anselmus lib. 1. de similitud. curiosita-

sitatem definit ; *Studium perscrutandi ea , quæ scire nulla est utilitas* ; Nec ineptè eam quis vocabit vitiorum omnium matrem , atque veram hæresum radicem ; qui enim ultrà veritatem curiosiùs inquirit , incidit in mendacium ; nimiùmque altercando , ut curiosis mos est , veritas amittitur : Hisce de causis Tertullianus lib. de præscrip. cap. 8. curiositatem è Christianorum mentibus propellendam clamat , inquiens , *Nobis curiositate opus non est post Christum Jesum , nec inquisitione post Evangelium* . Creata omnia certis continentur limitibus , & mens imprimis , quam præ aliis facultatibus cohibere necessum est , quippè cujus excursus sunt cæteris perniciosiores : August. lib. 1. de Gen. 7. Manich. *Compescat se humana temeritas , Et id quod non est , non quærat , ne illud quod est , non inveniat* :

Alii in rebus alienis perscrutandis nimii sunt , atque solliciti , invidiâ exagitante , qua ob felicem , ac prosperum aliorum statum marore præmuntur , latanturque de adverso ; & hanc curiositatem Plautus malevolentiam vocat , *Nam curiosus nemo est , qui non sit malevolus* . Neque crediderim in fordida vitiorum omnium colluvie scelestius aliquid inveniri , naturæque legibus repugnantiùs hâc invidiâ curiositate , quantumve charitas virtutes alias antecellit , tantùm pestis hæc cæteris vitiis anteit . Præter has verò

improbās animi affectionēs reperitūr desiderium quoddam sciendi res amicorum, quò de prosperis eorum eventibus gaudeamus, tristemurque de adversis, & desiderium hoc nemo jurè curiositatem vocaverit, nisi fortasse curiositatis vocabulum latiùs accipiatur, omnemque comprehendat voluntatem sciendi; neque enim isthac inquirentes vana cupiditate, sed charitate potiùs aguntur, quā in rebus felicibus lætitiā non gestiunt, nisi & amicos in prosperis aspiciant.

Quòd Petrus inani quadam sciendi aviditate, vel, quòd longè pejus est, invidiā motus, ea postulaverit, quibus Joannes destinabatur, absurdum tam grande est, ut illud effutire vel impietatem pudere debeat. Quid enim invideret Joanni Petrus toti terrarum orbi, ipsi quoque Joanni præpositus, omnemque jam potestatem sortitus? Ergo vera hujusce petitionis causa amor nimius fuit, quo Joannem Petrus prosequabatur; & qui sua Domini prædictione jam noverat, sollicitus pro amico esse capit. Chrysost: homil. 87. in Joann. *Et Joannes quidem tacet, ipse autem loquitur; præterea & suam in eum præferebat dilectionem. Diligebat enim majorem in modum Joannem Petrus, quod ex sequentibus apparet, & passim per Evangelium, atque etiam in Actibus eorum vinculum demonstratur. Nam cum magna Christus Petro communicasset, orbis terrarum*

curam demandasset, martyrium prædixisset, & maiorem erga eum dilectionem testatus esset, cum vellet Petrus Joannem socium, & collegam, inquit, Hic autem quid? Numquid eandem viam ingreditur? Et quemadmodum in cæna interrogare non ausus, Joannem suffecit; ita nunc vicem reddit, arbitratus eum velle, sed non audere de se sciscitari. Quapropter sicuti Petri desiderium sciendi, quis futurus esset Christi proditor, non jam curiositatis, sed flagrantissimi erga Christum amoris effectus fuit: ita & ea flagitans, quibus Joannes destinabatur, dilectionem suam, veramque erga Joannem amicitiam, minimè curiositatem, testatus est.

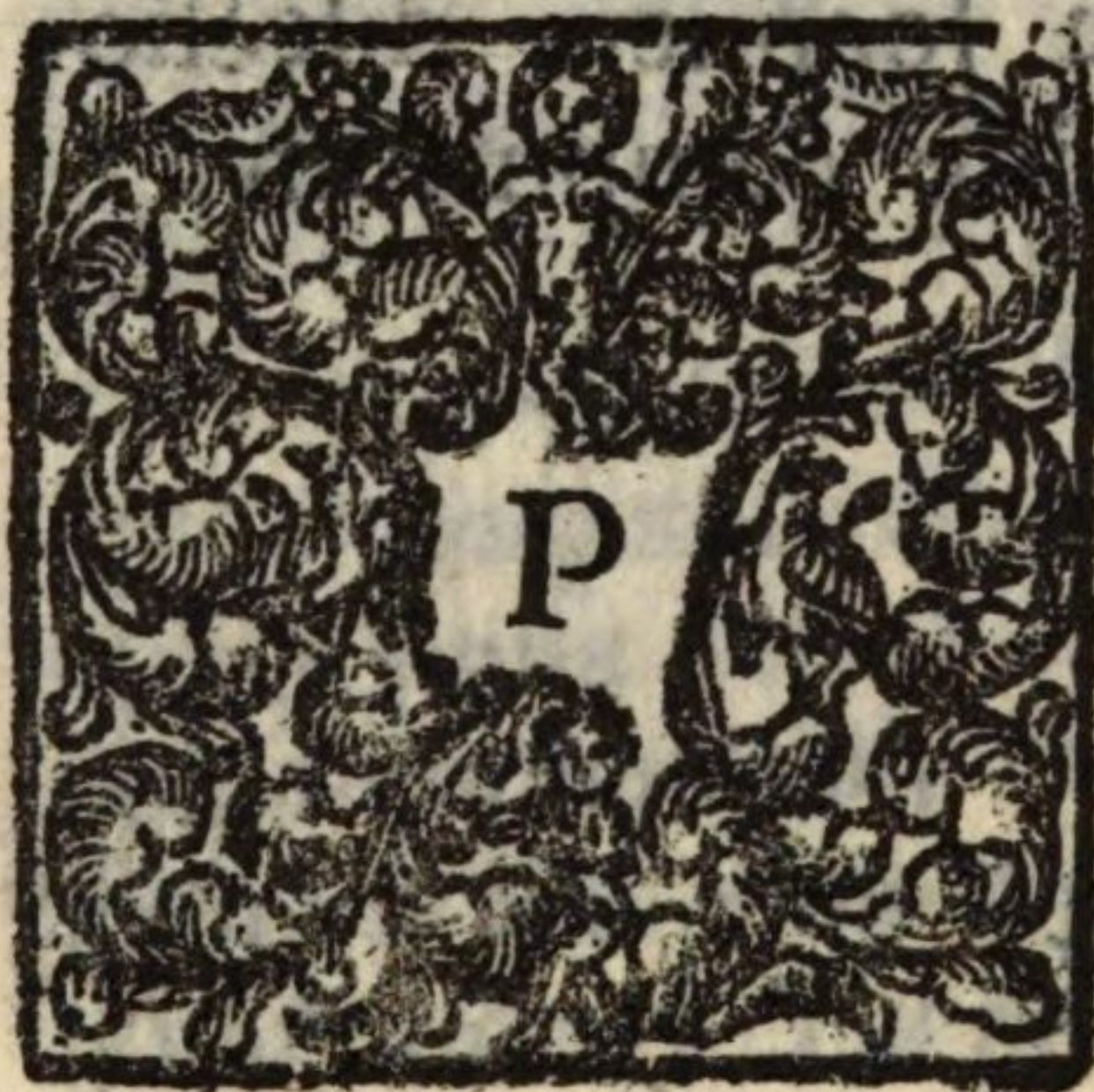
At quoniam ferventis amoris petitiones ferè nunquam sunt numeris omnibus absoluta, Petrus solito mentis ardore isthæc à Domino postulans, meruit reprehendi, Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere. Non enim quid de aliis, deque Joanne, quem speciatim diligis, disposuerim, scire tua interest: fungendum tibi est munere tuo, proque ovium salute curæ tuæ demandatarum sollicitus esse debes: sequenda tibi sunt vestigia mea, ad hoc incumbere: reliquorum fors apud me est, nec te illam dignoscere necessum est. Chrysost. laud. Nam cum nimia id charitate diceret Petrus, nec ab eo (Joanne) dividi vellet;

let; ostendens Christus, quod quantavis cum dilectione prosequeretur, suam assequi non posset, inquit: Si eum volo manere, quid ad te? His verbis nos erudiens, neque dolendum, neque curiosius præter divinam voluntatem investigandum. Nam cum Petrus semper in huiusmodi interrogationes ferventiùs profiliret, iterum eius fervorem retundens, quod non sit ulterius inquirendum, in hunc modum respondit. Ubi Chrysost. curiositatis vocabulum latiùs accipit, pro quacumque videlicet sciendi cupiditate, undecumque exorta fuerit; disertim namque asserit, Petrum haud vano quodam desiderio, sed charitate, nimiaque erga Joannem dilectione ad id postulandum fuisse compulsus.

DISSERTATIO TERTIA

*Ultimus lapsus Petro attributus fusiùs
examinatur.*

Eccatorum Petri catalogum concludunt Magdeburgenses celebri illo facto, cujus meminit Divus Paulus ad Galatas 2. ubi se Petro in faciem restitisse scribit, eò quòd reprehensibilis esset; sic namque ait, *Cùm autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat: Priùs enim quàm venirent quidam à Jacobo, cum Gentibus edebat; cùm autem venissent, subtrahabat, & segregabat se, timens eos, qui ex circumcisione erant. Et simulationi ejus consenserunt cæteri Judæi, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem*

nem. Sed cum vidissem quod non rectè ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Cepha coram omnibus: Si tu, cum Judæus sis, gentiliter vivis, & non judaicè; quomodo gentes cogis judaizare?

Hac de re celebris, diuturnaue duos inter gravissimos Ecclesiæ Doctores, Hieronymum, & Augustinum contigit altercatio; contendente nimirum Hieronymo, rem hujusmodi prævia inter Apostolos conventionem, utilique, atque laudabili simulatione fuisse peractam: Augustino verò è contrariò asseverante, id totum haud aliqua conventionem, vel simulationem, sed verissimè contigisse. Hieronymi sententiæ suffragantur Græci Patres, ac Expositores ferè omnes: Augustini verò sententiam Latini omnes Patres, & Interpretes amplectuntur. Nos ut ordinatè, quantumve fieri potest clarè, atque disertè controversiam hanc explicemus; primò agemus de controversiæ veritate: deinceps Hieronymi opinionem luculentius aperiemus: tertio Augustini sententiam fusiùs declarabimus: quartò, cuinàm ex laudatis opinionibus veluti veritati, sacrisque literis congruentiori, adhaerendum sit, statuemus: quintò, mediam Eminent. Baronii sententiam examinabimus: sextò, quis, quantisque fuerit hic Petri lapsus, expendemus: demùm, an ex hoc facto Paulum Petro superiorem, vel saltem parem fuisse, colligi possit, considerabimus.

CAPUT I.

*An factum hoc verè contigerit;
examinatur.*

Clemens Alexandrinus lib. 5. Hypoty-
poseon, teste Eusebio lib. 1. hist. cap. 12.
& Dorotheus in synopsi, modò ge-
nuinum ejus sit opus (id enim eru-
diti ferè omnes inficiantur) arbitrati sunt,
Cepham, quo de Paulus hîc loquitur, quem-
ve se reprehendisse scribit, non jam Petrum
Apostolum extitisse, sed unum è septuagin-
ta discipulis. Eorum motiva refert Hierony-
mus in cap. 2. epist. ad Galatas: Primum
est, haud potuisse Petrum ab gentilium con-
victu se sub strahere, quippe qui Cornelium
centurionem ex gentilium numero baptizave-
rat. Deinde, cùm Petrus Hierosolymam
ascendisset, disceptantibus adversùs eum fi-
delibus ex circumcisione, ac expostulantibus,
*quare introisti ad viros præputium haben-
tes, & manducasti cum illis?* Act. 11. Post
visionis enarrationem, responsionem suam hi-
sce conclusit, *Si ergo eandem gratiam de-
dit illis Deus, sicut & nobis, qui credidi-
mus in Dominum Jesum Christum; ego quis
eram, qui possem prohibere Deum?* Quibus
verbis objectantium animos pacavit, suam-
que

que traxit in sententiam, *Quibus auditis tacuerant, & glorificaverunt Deum dicentes: Ergo & gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit.* Hoc factò, quod antea contigit, satis innui videtur, non potuisse deinceps Petrum Antiochiæ fidelium Judæorum timore ab convictu gentilium se subtrahere. Denique, ni ita dicatur, dabitur locus Porphyrii blasphemis; is enim Paulum procacitatis arguit, quòd Petrum Apostolorum principem ausus sit reprehendere, eumque veluti errantem in faciem redarguere.

At verò indubium est, Cepham, cujus hîc Paulus meminit, Petrum ipsum Apostolorum principem, haud alterum hujusce nominis discipulum extitisse: Id omnes Latini, Græcique Patres, ac Expositores unanimiter asseverant, quibus obniti imprudentis esset, temerarii que consilii. Et in sacris quidem literis nullius alterius Cephæ fit mentio, sed Petri dumtaxat, qui aliquando Cephas, nonnunquam Petrus vocatus legitur. Quocirca Hieronymus nuper laud. objectis occurrens, inquit, *Quibus primum respondendum, alterius nescio cuius Cephæ nescire nos nomen, nisi ejus, qui & in Evangelio, & in aliis Pauli Epistolis, & in hac quoque ipsa modo Cephas, modo Petrus scribitur.* Non quòd aliud significet Petrus, aliud Cephas; sed quod nos latine, & græcè petram vocemus, hanc Hebræi, & Syri propter linguæ in-

ter se viciniam Cephan nūcupēnt : Nequē putandum est , alterum esse Cepham hunc ab eo , cujus eadem in Epistola paulò ante fit mentio , *Et cū cognovissent gratiam , quæ data est mihi Jacobus , & Cephas , & Joannes , qui videbantur columnæ esse , &c.* At quis iste Cephas Ecclesiæ columna , nisi Petrus ? Hinc rectè ait Hieronymus , totum hujus Epistolæ argumentum opinioni huic refragari .

Neque motiva superiùs allata alicujus sunt momenti : licèt enim Petrus gentilem Cornelium baptizaverit , comederitque tunc cum gentilibus , atque id fidelibus ex circumcissione , Petro eorum expostulationibus occurrente , improbatum non fuerit , neminem tamen latet , Judæos fideles Moysis quoque legem sollicitè , exactèque servasse , ut nimirum plerique crederent , Baptismum incircumcisis minimè profuturum , hancque doctrinam conversis gentibus prædicarent , *Quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi , non potestis salvari* : Et . *Quia oportet circumcidi eos ; præcipere quoque servare legem Moysi* . Act. 15. Quam ob rem concilium ab Apostolis celebratum fuit ; cujus quidem decreto Gentiles ab duro circumcisionis onere vindicati sunt , ea tamen ratione , ut abstinerent ab immolatis , fornicatione , suffocatis , & sanguine : Judæis verò legis operibus assuetis , totius ejusdem legis observatio permissa est. Pau-

Paulus quoque discipulum suum Timotheum, licet ex parte gentili, circumcidit, veritus Judæos fideles, quibuscum erat conversaturus, *Circumcidit eum propter Judæos, qui erant in illis locis. Act. 16.* & quidem post laudati concilii celebrationem. Hæc probè sciens Petrus, atque noscens, Judæos fideles scandalum passuros, si se Judæum hominem haud juxta Moysis legem vivere conspexissent, licet cum gentilibus Antiochiæ gentiliter hætenus vixisset, adventantibus tamen illuc missis ab Jacobo Judæis, à gentilium convictu se disjunct, abstinuitque ab eorum mensis.

Alterum objectum dissolvit Hieronymus loc. laud. inquit : *Si propter Porphyrii blasphemiam alius nobis fingendus est Cephæ, ne Petrus putetur errasse : infinita de scripturis erunt tradenda divinis, quæ ille, quia non intelligit, criminatur.* Nulla etenim vel gentilium, aut hæreticorum, vel quorumcumque pravorum hominum incusatio deterere nos debet à veritatis studio, vel, quod turpius esset, ad eam obtegendam, & impugnandam impellere. *Utilius, siquidem, scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur.* Extra de Reg. Jur.

Sed enim, inquiunt, Lucas in Act. Apost. nullam hujusce diffensionis mentionem habet, nec unquam dicit, Petrum Antiochiæ degisse cum Paulo. Verùm si ex Luca silentio

rectè inferretur, hunc Cepham non esse Petrum, jam de pluribus aliis, quæ Paulo contigerunt, quorum Lucas non meminit, idem formare judicium oporteret; quod tamen quisnam fidelium effutire auferit? Heronymus loc. laud. *Nec mirum esse si Lucas hanc rem tacuerit; cum & alia multa, quæ Paulus sustinuisse se replicat, historiographi licentiâ pratermiserit: & non statim esse contrarium, si quod alius ob causam dignum putavit relatū, alius inter cetera dereliquit. Denique, primum Episcopum Antiochenæ Ecclesiæ Petrum fuisse accepimus, & Romam exinde translatum, quod Lucas penitus omisit. Quinimodò & hanc ipsam Pauli cum Petro, vel alio Cepha dissensionem nunquam contigisse asseverandum foret; cum nihil ejus in Apost. Act. Lucas meminerit.*

Eminentiss. Baronius sub Christi anno 51. num. 35. Hieronymum carpit, quasi voluerit, Clementem novum Cepham excogitasse: *Ut Petrum suspitione criminis liberaret. Verum, subdit, nullius nota impostura jurè potest in Clementem inferri, qui discipulus fuit Panchani, & longè ante Porphyrii ætatem vixit, nimirum sub Severo; Porphyrius verò sub Diocletiano, ac denique Constantino imperante mortuus est. Sed verò hujusce opinionis de altero Cepha auctorem fuisse Clementem, non tam Hieronymus, quàm Eusebius asserit loc. laud.*

in-

inquiens: Sic enim refert Clemens in libro quinto hypotyposeon: In quo etiam Cepham illum, cui Antiochiam ingresso, Paulus se palam restitisse dicit, quoniam reprehensione dignus erat, unum ait fuisse ex septuaginta discipulis Petro Apostolo cognominem. Neque ambigendum est, Hieronymo optime innotuisse, Clementem diu ante Porphyrii tempora floruisse; indeque cætera argumenta, non verò illud de Porphyrii blasphemia, ei attribuisse dicendum est; quod ab aliis eandem amplexis opinionem, quique post Porphyrii tempora ætatem egerunt, audire potuit.

CAPUT II.

*Hieronymi opinio luculentiùs
aperitur.*

Hieronymi super hoc facto sententia est, neque Petrum egisse quidquam, quod jurè reprehendi posset, nec Paulum verè, sincerèque cum reprehendisse. Ergo Petrus cum gentilibus ad fidem conversis Antiochiæ conversabatur, sumebatque cum illis cibos, in lege utique prohibitos; facto ipso declarans, Mosaicæ legis observantiam cum gentilibus, tum Judæis haud ampliùs esse necessariam. Sed Ju-

dæis ab Jacobo missis illuc adventantibus, quos Mosaicæ legis tenacissimos sciebat ipse, quodve offensi nonnihil fuissent, si cum gentilibus se conviventem aspexissent, hac usus est dispensatione, quâ Judæis, & Gentilibus quid deinceps observari necessum esset, ostenderet. Subduxit se ab Gentilium convictu, neque cum eis, Judæis ibi commorantibus, atque præsentibus cibum amplius sumpsit, Mosaicæ legis se simulans observatorem. Convenerat autem cum Paulo, ut se hac utentem dispensatione, coram Gentilibus, Judæisque redargueret, quasi gentilium, quorum specialis erat Apostolus, patrociniū suscipiens, atque contendens, Mosaicæ legis observationem haud illis esse necessariam: Ipse verò hujusmodi reprehensionem admittens, facto ipso doceret Judæos suæ speciatim curæ commissos, legis jugum solutum jam esse per Christum, indeque non amplius esse judaizandum.

Res ergo tota consistit in simulata Petri legis observatione, atque in Pauli simulata reprehensione: agebat ille non ut reprehensibilis esset, sed ut reprehensibilis videretur: arguebat eum iste, non ut eum reprehenderet, sed ut eum reprehendere crederetur: Nimirum stratagema hoc fuit, quo Judæos, atque Gentiles inter se circa legis Mosaicæ observationem altercantes, optimi illorum Duces Petrus, & Paulus conciliare conati sunt, simulatoque
dis-

diffidio veram eos inter pacem, concordiamque statuere. Comparat Hieronymus Apostolos hacce in lite duobus sagacibus causæ Patronis, qui licet sint amicissimi, nullaque inter eos vera detur simultatis occasio, nihilominus coram Judicibus, populoque acerbè contendunt, ut in proprias etiam contumelias interdum vertantur; quò scilicet apud reos nullam prævaricationis suspensionem incurrant, fallantque populum circumstantem: *Aliquoties*, inquit super cap. 2. ad Galat. *cùm Adolescentulus Romæ controversias declamarem, & ad vera certamina fictis melitibus exercerer, currebam ad tribunalia Judicum, & disertissimos oratorum tanta inter se videbam acerbitate contendere, ut omissis sæpè negotiis, in proprias contumelias verterentur, & joculari se invicem dente morderent. Si hoc illi faciunt, ut apud reos nullam suspensionem prævaricationis incurrant, & fallunt populum circumstantem: quid putamus tantas Ecclesiæ columnas Petrum, & Paulum, tanta vasa sapientiæ inter dissidentes Judæos, atque Gentiles facere debuisse? nisi ut eorum simulata contentio pax credentium fieret, & Ecclesiæ fides sancto inter eos iurgio concordaret?*

Et opinionis hujus potissima ratio est, quòd Paulus ipse deinceps, & non semel quidem, ejusdem legis opera exercuerit. Sanè si Petro Judæis conspicientibus ab Gentilium

con-

convictu se subtrahere non licuisset, quamquam specialis Judæorum esset Apostolus; id fas multò minus fuisset Paulo, speciali Gentilium Apostolo: Quòd si ea Paulus exercendo rectè, inculpateque se gessit, eò quòd hac dispensatione sit usus, ne Judæis quibuscum convicturus tunc erat, scandali foret occasio; Petrus quoque simili dispensatione vii potuit absque ulla reprehensibilitatis nota, ne Judæi Antiochiam ingressi de sua Mosaicæ legis inobservantia offenderentur: Quòd si putat aliquis, Hieronymus ibidem, verè Paulum Petro Apostolo restitisse, & pro veritate Evangelii intrepide fecisse injuriam præcessori; non ei stabit illud, quòd & ipse Paulus Judæis Judæus factus est, ut Judæos lucrifaceret; & ejusdem simulationis tenebitur reus quando caput totondit in Cenchreis; & factò calvitio, oblationem obtulit in Jerusalem, & Timotheum circumcidit, & nudipedalia exercuit; quæ utique manifestissimè de ceremoniis Judæorum sunt. Si itaque ipse, qui ad prædicationem gentium missus erat, non putavit abs re dicere, sine offendiculo este Judæis, & Ecclesiæ Dei, quomodo & ego omnibus per omnia placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salventur: Et fecit aliqua, quæ contraria essent Evangelii libertati, ne scandalizaret Judæos: qua auctoritate, qua fronte audet hoc

hoc in Petro reprehendere, qui Circumcisionis Apostolus erat, quod ipse Apostolus Gentium arguitur commisisse?

Hoc quoque argumentum vehementiùs, fusiùsque profequitur epist. 74. ad August. quæ inter Augustiniana undecima est in ordine; suamque sententiam græcorum Patrum, ac Interpretum auctoritatibus suffulcire nititur, Origenis, scilicet, Didymi, Apollinaris Laodicensi, Eusebii Emiseni, Theodori Heracleotis, & Joannis Chrysostomi. Augustinum deinceps carpit veluti novam invehentem opinionem, omnique suffragatore destitutam: *Si igitur, inquit, me reprehendis errantem, patere me, quaeso, errare cum talibus; & cum me erreris mei multos socios habere perspexeris, tu veritatis tue saltem unum adstipulatorem proferre debes.* Hanc verò suam, imò non suam, sed prædictorum interpretationem, eâ potissimum causâ subintroducendam dicit, ut blasphemantis Porphyrii coerceretur improbitas, Paulum procacitatis arguentis, eò quòd Apostolorum principem ejus, in quo & ipse fuit, erroris, reprehendere fuerit ausus: *Hanc autem, inquit, explanationem, quam primus Origenes in decimo Stromatum libro, ubi Epistolam Pauli ad Galatas interpretatur, & ceteri deinceps interpretes sunt secuti, illâ vel maxime causâ subintroducunt, ut Porphyrio respondeant blasphemanti, qui Pau-*
li

li arguit procacitatem, quod Principem Apostolorum Petrum ausus est reprehendere, & arguere in faciem, ac ratione constringere, quod malè fecerit, idest, in eo errore fuerit, in quo fuit ipse, qui alium arguit delinquentem.

C A P U T III.

*Augustini sententia fusiùs
declaratur.*

AT verò hujusmodi expositionem longè à germana textus sententia abhorre censuit Augustinus, sacrarumque scripturarum fidem infringere. Si enim Petrus simulatione usus est, factaque cum Paulo conventionem, ab Gentilium conversatione discessit, ut ei se veluti errantem reprehendendi fucatam tribueret occasionem; jam ergo verax non est Paulus scribens, *In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.* Et iterum, *Cum vidissem quod non rectè ambularet ad veritatem Evangelii, &c.* Asseverare siquidem Petrum eo in facto fuisse reprehensibilem, cum reipsa reprehensibilis non fuerit, atque ad Evangelii veritatem non ambulasse, cum tamen ab ea nec latum unguem discesserit, haud sanè veracis, sed mentientis est animi.

Por-

Porro semel admissio ; scriptores canonicos in aliquo , licet officiosè , fuisse mentitos , illicò tota scripturarum corruit auctoritas ; cùm hoc in aliis plerisque locis jurè suspi- cari quisquam posset.

Ejus ergo sententia est , Petrum verè fuisse reprehensibilem , veraciterque à Paulo fuisse redargutum ; tùm in exposit. epist. ad Galat. tùm lib. 2. contra Donatis. cap. 1. tùm aliis in locis , præsertim verò epist. 8. 9. & 19. ad Hieronymum , ubi fusiùs , atque disertius rem hanc prosequitur , & Hierony- mum deprecatur , ut suam emendet , corri- gatque opinionem , & palinodiam canat . Cùm verò Hieronymus luculenter pro sua expositione , ac ejus potiùs interpretationem corrigendam esse , rescripsisset : ipse tunc ac- curatiùs rem pertractavit , argumentisque ro- bustissimis suam corroboravit opinionem . Epist. 19.

Eminent. Baronius sub Christi anno 51. num. 37. arbitratur , Augustinum Hierony- mi sententiam numquam satis intellexisse ; quippè qui in eo semper versetur , illudque jugiter in suis epistolis replicet , Paulum non fuisse mentitum , sed quæ vera essent scrip- sisse ad Galatas : *At* , inquit ipse , *Hierony- mus non hæc dicebat , Paulum esse mentitum ; & ad Galatas scripsisse mendacia ; quòd tunc contigisset , si quæ minimè facta essent , ea perindè ac facta scripsisset , vel aliter ac ge-*

ita fuissent : quorum neutrum Hieronymus impingit Apostolo ; sed ipsam quæ verè facta, & ut facta essent, scripsisse, nullatenus dubitavit. At longè aliud est, à Paulo vera esse narrata : aliud, ea quæ sunt verè narrata, per simulationem ex composito facta ; quod Hieronymus, ac citati omnes affirmabant auctores ; quod absque peccati scrupulo facere licuisse, exemplo Domini comprobarunt.

Sed, veniâ tanti Scriptoris, dixerim, probabiliùs videri Augustini sententiam ei minimè fuisse compertam. Non enim Augustinus dicit, docere Hieronymum, Apostolum officioso mendacio fuisse usum in Epistola ad Galatas ; sed solùm contendit, & quidem mordicùs, id necessariò secuturum, si vera sit ejus opinio : Nam si Petrus haud verè fuit reprehensibilis, rectè ambulavit ad Evangelii veritatem, illaque fecit, quæ facere debuit. Mentitur ergo Paulus scribens, eum fuisse reprehensibilem, ad veritatem Evangelii haud rectè ambulasse, illudque fecisse, quod facere non debuerat. Quòd si ista Paulus veraciter scripsit, jam ergo Petrus reprehensibilis verè fuit, non rectè ad Evangelii veritatem ambulavit, illaque fecit, quæ facere non debuisset : Nam si, inquit Epist. 19. hoc fecit Petrus, quod facere debuit ; mentitus est Paulus, quòd eum viderit non recta ingredientem ad veritatem Evangelii.

Quis-

Quisquis enim hoc facit, quod facere debet, rectè utique facit; Et ideo falsum de eo dicit, qui dicit eum non rectè fecisse. Si autem verum scripsit Paulus: verum est quòd Petrus non rectè tunc ingrediebatur ad veritatem Evangelii; id verò faciebat, quod facere non debebat. Nimirum, dilemmate utitur Augustinus, quo Hieronymum, quidquid dixerit, eò deducere conatur, ut vel scripturæ auctoritatem, vel expositionem suam infringat.

Et sanè si Petrus rectè prorsus se gessit, atque altercatio, qua de agimus, exterior, simulataque fuit, jam rem scribit Paulus aliter, ac contigit, fallitque Galatas: longè siquidem aliud est, Petrum ad Evangelii veritatem simulatè non ambulasse; aliud, simplici, absolutoque dicendi modo, ad veritatem Evangelii non ambulasse: primum dispensationem quamdam significare potest, an laudabilem, vel etiam culpabilem, videant alii: secundum verò, actum absdubiò noxium indicat. At verò Paulus rem narrat non jam primo, sed secundo modo, Cum vidissem, quòd non rectè ambularent ad veritatem Evangelii. Deinde, aut Paulus sic scribens, vult Galatas credere, hujuscemodi jurgium fuisse dispensatorium, factumque præviâ conventionem, aut obortum fuisse verâ Petri culpâ; vel demùm vult, eos anticipes esse, atque nescire quo modo conti-

gerit ? Hoc ultimum est prorsus ineptum ; alioquin Apostolus seipsum fuisset frustratus : Neque primum ; aliàs apertè scripsisset , illud non verè , sed ex composito contigisse : & suffragatur Chrysostomus in Epist. ad Galatas , inquiens , *Ne mireris , si factum hoc appellat simulationem : Non enim vult patrefacere consilium , ut illi corrigerentur : Reliquum est ergo voluisse eum Galatas credere , contentionem illam verâ Petri culpâ obortam fuisse ; quod quid fuit aliud , quàm fallere Galatas , si sic res non se habuit ?*

Cornelius à Lapide super Epist. ad Galat. cap. 2. secutus Eminent. Baronium , censet quoque Augustinum , & Hieronymum non satis se invicem intellexisse : *Non enim , inquit , dixit Hieronymus , Petrum mentitum esse , aut simulasse Judaismum exterius , quem interius in corde detestaretur , uti Hieronymum videtur intellexisse Augustinus ; cum in eum tam acriter insurgit , quasi doceret , Petrum licitè Judaismum simulasse ; sic enim cuilibet fidei licita foret falsa fidei , hæreseosque professio , qui est error in fide : Sed tantum docet Hieronymus , ut & Chrysostomus , non veram , sed simulatam fuisse reprehensionem Petri à Paulo ; ex composito enim utriusque consensu Paulum reprehendisse Petrum incautæ , non simulationis , sed dissimulationis jam dictæ ; Petrumque reprehensionem hanc admisisse ex composito*

fio

sito , ut Petro in speciem reprehenso , iudaizantes verè reprehenderentur , & cum Petro agnoscerent , non esse iudaizandum .

Videtur tamen mihi & hunc auctorem laudatorum Patrum Commentarios , & Epistolas haud accuratè perlegisse . Nam quòd Hieronymus docuerit , Petrum , laudabili quidem dispensatione , Judaïsmum exterius simulasse , liquidò conspicitur in laud. ejus epist. ad Augustinum , ubi ait : *Sicut ergo ostendimus , Petrum benè quidem sensisse de abolitione legis Mosaicæ , sed ad simulationem observandæ ejus timore compulsus , videamus , &c.* Et post plura idipsum concludens de Paulo , inquit , *Simulasti ergo Judæum , ut Judæos lucrifaceres ; & banc ipsam simulationem Jacobus & cæteri te docuere presbyteri .* Et post pauca , *Didicimus quòd propter metum Judæorum & Petrus , & Paulus æqualiter finxerint se legis præcepta servare .* Et deinceps post plura , *Nec multum interest inter meam , & tuam sententiam ; quia ego dico & Petrum , & Paulum timore fidelium Judæorum , legis excuisse , imò simulasse mandata . Tu autem asseris , hoc eos fecisse clementer , non mentientis astu , sed compatientis affectu ; dummodò illud constet , vel metu , vel miseri-diâ eos simulasse se esse , quod non erant .* Clara igitur Hieronymi sententia est , Petrum in hoc facto Mosaicæ se legis observatorem

ex-

exteriùs simulasse , cùm tamen interiùs probè sentiret , vacua jam , atque inutilia per Christum facta esse legalia . Contendit quidem , rem hanc haud esse peractam officioso aliquo mendacio , sed laudabili , prudentique dispensatione ; at hoc inconsequenter dici judicat Augustinus , ut mox expendemus .

Chrysostomus super Epist.ad Galat.cap.2. videtur quidem asserere , Petrum non simulasse ; ait enim , *Multi qui parùm attentè legunt hunc Epistolæ locum , existimant Petrum à Paulo insimulari de simulatione ; Verùm hoc non ita se habet ; absit , ut ita sit . Unde cùm Paulus Petri factum simulationem vocat , interpretatur ipse , Paulum hocce usum vocabulo dispensativè , ne prudens consilium , conversionis gratiâ excogitatum , Galatis patefaceret , Ne mireris si factum hoc appellat simulationem : Non enim vult , ut prius dixi , patefacere consilium , ut illi corrigerentur .*

Sed nihilominùs pleraque alia , quæ ibidem idem scribit Chrysostomus , Petrum simulasse disertè comprobant , ait enim : *Apostoli Hierosolymis quidem permittebant circumcisionem ; non enim poterant subito à lege revelli . Ilbi verò venissent Antiochiam , jam nihil istarum rerum observabant , sed cum his , qui ex gentibus crediderant , indifferenter vivebant ; quod sanè Et Pe-*

trus tum faciebat . Ubi verò venissent ex Urbe Hierosolymarum , qui viderant eum ibi sic prædicantem non ulterius tentabat idem facere , metuens ne illos offenderet ; sed secessit , hic duo per dispensationem agens , alterum , ne offenderet eos , qui erant ex Judæis : alterum , ut Paulo iustam præberet occasionem increpandi . Iustam utique non reapse , sed apparenter ; nam si neque apparenter , jam cum nec reipsa iusta fuerit increpationis occasio , nulla prorsus huiusmodi occasio extitisset . Hoc verò quid est aliud , quàm egisse Petrum , ut Judæis , atque Gentilibus reprehensibilis videretur ? Id verò non alio fecit modo , quàm ab Gentilium conversatione , convictuque Judæis conspicientibus secedendo , seque Mosaicæ legis observatorem simulando .

Clariùs post aliqua , Et hæc audiens Petrus , jungit cum Paulo simulationem , quasi deliquisset , ut per ipsius obiurgationem corrigerentur . At verò quid est Petrum Pauli increpationem ea facie admisisse , quasi deliquisset , sibi que jurè competeret , nisi voluisset eum , Judæos circumstantes , cunctaque intuentes , credere , se verè ab Gentilibus secedendo peccasse . Quòd si hoc non est simulare , doceant , quæso , quid sit simulatio ? Roboratur id ex eodem Chrysost. textum sic legente , Quoniam reprehensus erat ; cui subdit suam interpretationem , Non dixit,

xix, reprehensus à me; sed simpliciter, reprehensus, haud dubium quin ab aliis. Sed cuiusnam criminis ab aliis, priusquam à Paulo, reprehendi potuit? Discessionis utique ab Gentilium convictu. At cur ob huiusmodi discessionem Petrum reum faciunt? Quia nempè sic discedendo innuebat, malam esse gentilium conversationem, legemque Mosaicam esse servandam. Sed numquid Petrus sic reapse sentiebat? Nequaquam abdubiò inquires: Numquid saltem optabat Petrus, ut se sic sentire Judæis persuaderetur? Si nec istud: in quo est ergo ejus dispensatio? & cur permisit, ut alii sic se sentire putarent, suamque ab Gentilibus discessionem imitarentur?

Qui ergo Petrum non simulasse, sed dispensatione quadam usum fuisse ajunt, nihil reipsa dicunt; cùm huiusmodi dispensatio aliud esse non potuerit, quàm simulatio sine optimo excogitata. Et quidem dum inquit Chrysostomus, Petrum reverà non simulasse, videtur veræ simulationis vocabulo opinionem profectò falsam intellexisse, in qua utique Petrus non versabatur; ait namque, *Hoc totum suo silentio correxit Petrus, recepta in se simulationis opinione, quò vera simulatione Judæos liberaret.* Confert simulationem Petri cum Judæorum simulatione, quæ sanè falsa erat opinio de legalium necessitate. Hinc Petrum verè non simulasse, idem

idem est, ac eum reapse non id sensisse, quod Judæi falsò opinabantur. At verò Petrus non ita sentiens, sic tamen se sentire videri voluit. Et quomodo silentio suo simulationis opinionem in se recepit, nisi quatenus silentio suo factus est se simulasse? simulavit ergo, dum Pauli reprehensionem dissimulando effecit, seu permisit, ut crederetur, se Mosaicæ legis necessitatem simulasse.

Totum hoc verò quod dispensatione factum Hieronymus, & Chrysostomus autumant, parùm, aut nihil ab officioso mendacio abhorrire censet Augustinus: Hieronymo siquidem dicenti, *Ego, imò alii ante me exposuerunt causam quam putaverant, non officiosum mendacium defendentes, sicut tu scribis, sed docentes honestam dispensationem.* Respondet Augustinus, *Hoc autem quod dicis, non dispensativè, ut nostri volvere majores, quid sibi vult oro te? Aut enim hoc est, quod ego appello officiosum mendacium, ut hæc dispensatio sit officium velut honestè mentiendi: aut quid aliud sit non video; nisi fortè addito nomine dispensationis fiat, ut mendacium non sit mendacium. Quòd si absurdum est; cur ergo non apertè dicis, officiosum mendacium defendendum? Et hic Augustini discursus fanè optimus videtur mihi; non enim verbis tantummodò, sed rebus quoque, factisque mentiri possumus: Nam sicuti*

mentitur ille, qui sensus interioribus contraria verba profundit, ita & qui opinionem suam rebus ipsis, factisque aliud innuentibus obtegit, à mendacio haud abhorret. Porro quid fuit aliud dispensativa Petri simulatio, quàm propriæ, veræque opinionis obductio, ipsa re, factoque ab gentilibus discedendo, Judæosque sectando?

Natalis Alexandri in Hist. Eccl. sæculo primo cap. 7. existimat, Hieronymum ejus reverà fuisse opinionis, ut Apostolis dispensatione quadam officiosè mentiri licitum fuisse censuerit: Denique, inquit, quòd Hieronymus officiosum mendacium ex dispensatione quadam licuisse Apostolis reverà existimaverit, ejusque mentem planè assecutus sit Augustinus, cùm ejus sententiam eo nomine suggillavit, quod officioso mendacio patrocinaretur, ex eo probari potest, quod Hieronymus ipse scribit ad Augustinum, cùm Origenis commentarios, & Græcorum aliorum sententias se asserit secutum; quos mendacii officiosi causam egisse, ac exemplo Petri legalium observationem simulantis roborasse, Eruditorum nemo nescit. Sed Hieronymi venia, nuper allata auctoris hujus opinionem evertunt; ait namque Hieronymus, *Non officiosum mendacium defendentes*: Nimirum, eo asseverante, officioso mendacio se minimè patrocinari, contendit tamen hic auctor, eum officiosi mendacii pa-

tro-

trocinium suscepisse. Quòd si ei non sat est laudatum Hieronymi testimonium, produci-
mus alterum ex eadem Epistola, *Nec me
putes magistrum esse mendacii, qui sequor
Christam dicentem, Ego sum via, veritas,
& vita; Nec potest fieri, ut veritatis cul-
tor mendacio colla submittam.*

Diffitendum sanè non est, Hieronymum
Origenis, aliorumque Græcorum commenta-
rios, atque sententias fuisse secutum; id enim
ipse ultrò fatetur: sed tantùm abest exindè
deduci posse, eum pro officioso mendacio
sententiam protulisse, quin potiùs nec Græ-
cos ipsos officioso mendacio patrocinos ipse
contendat; ait namque, *Ego, imo alii ante
me exposuerunt causam, non officiosum men-
daciū defendentes, sicut tu scribis; sed
ostendentes honestam dispensationem.* Augu-
stini quoque verba paulò ante prolata diser-
tè indicant, Hieronymum inficiatum esse,
se officiosi mendacii patrociniū suscepisse,
atque distinguendum prorsùs esse inter dis-
pensationem hanc suam, & mendaciū of-
ficiosum, id licèt inconsequenter dici Augu-
stino visum fuerit, ut jam ostendimus.

CAPUT IV.

Cuinàm laudatarum opinionum subscribendum sit, explicatur.

Augustini sententiam certiore, laudatoque Pauli textui congruentiorem absolutè pronunciamus; subscripserunt ei Patres omnes, ac Expositores latini, uno excepto Cassiano, cui & officiosum mendacium haud illicitum perperam visum est. Quin etiam latini Patres Augustini, atque Hieronymi prædecessores eandem sententiam docuerunt; quod sanè Hieronymo non innotuit, alioquin eam non eo etiam ex capite sugillasset, quasi nullum haberet astipulatorem; neque amariuscula illa verba in Augustinum effudisset, *Tu quomodo istum locum edisseres? utique meliora dicturus, qui veterum sententiam reprobasti.* At Augustinus objecto huic occurrens, Cyprianum, & Ambrosium pro sua laudat opinione. Potuisset quoque Tertulliani meminisse, qui lib. de præscript. cap. 23. & lib. I. contra Marcionem, expositionis suæ auctor extiterat, sed consultò eum omisisse arbitrandum est, ne Ecclesiæ desertoris patrocinio uti videretur ipse, qui hoc in Hieronymo reprehenderat.

Cyprianus ergo Epist. ad Quintum, Petrum à Paulo verè reprehensum asserit, ejusque humilitatem, & æquanimittatem superioribus omnibus, supremis licèt, commendandam, imitandamque proponit, inquiens: *Petrus quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcisione disceptaret, postmodum non vendicavit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, ut diceret se primatum tenere, & obtemperari à nonnullis, & posteris sibi potius deberi; nec despexit Paulum, quòd Ecclesie prius persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit, & rationi legitimæ, quam Paulus vendicabat, facile consensit; documentum scilicet nobis & concordia, & patientia tribuens, &c.* Astipulantur Ambrosius super Epist. ad Galat: cap. 2. modò illa expositio sua sit; id enim inficiantur critici, & Tertullianus loc. superiùs laud.

Et huic quoque sententiæ subscripserunt gravissimi Summi Pontifices Gelasius, Pelagius secundus, & Gregorius Magnus. Gelasius quidem in Epist. de Anathematis vinculo in Acacium, & Petrum, inquiens: *Sanc-
tus Petrus primus Apostolorum sic æstimans
novi testamenti gratiam prædicandam, ut à
legis veteris non recederet institutis, quæ-
dam per simulationem legitur inter Judæos,
Gentilesque gessisse: numquid ideo aut illa
ejus*

ejus sequenda sunt ; quæ meritò & Coapostolus ejus Paulus facta redarguit , & postea consequenter ipse vitavit ? aut pariter assumenda sunt cum his , quæ utpotè primus Apostolus salubriter prædicavit ? Numquidnam aut ejus recta doctrina cum his , quæ humanitùs acciderunt , repudianda est ; aut illa adhuc imbecillis inscititia cum perfecta ejus doctrina suscipienda est ? Spectabilis fanè tanti Pontificis in scribendo sinceritas , atque candiditas , quippè qui decessoris sui Apostolorum Principis factum haud excusare , fucataque interpretatione obtegere nititur ; quin quòd alii non fecerunt , specialiter illud onerat , imbecillisque inscitia redarguit .

Pelagius verò secundus Epist. 3. ad Eliam , & Episcopos Istriae , tria capitula , post celebratam , atque receptam quintam Synodum , pertinaciter damnare renuentes , inquit : Sed his insuper factum Petri , qui & Paulum superat , vestra fraternitas ad memoriam reducat : Diù quippè restitit , ne ad fidem gentes sancta Ecclesia sine circumcisione reciperet : diù se à conversarum gentium communione subtraxit , Paulo attestante , qui ait : Cùm venisset Antiochiam , &c. Qui tamen ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta , dum quosdam conspiceret , quòd Gentiles ad Ecclesiam venientes pondere servanda circumcisionis onerarent , dicit : Cur tentatis Deum imponentes jugum cervicibus discipulorum , &c.

Nam-

Numquid, fratres dilectissimi, Petro Apostolorum principi sibi dissimilia docenti, debuit ad hac verba responderi, Hæc quæ dicis, audire non possumus, quia aliud ante prædicasti?

Magnus tandem Gregorius præcessorum suorum sententiæ subscribens, hæc habet lib. 2. in Ezech. homil. 18. *Et cum Petrus Apostolus servari adhuc in circumcissione legis consuetudinem vellet, ei in faciem restitit (Paulus) eumque hac in re fuisse reprehensibilem dicit; Et in hoc ejus studium discipulis loquens, non solum culpam, sed quod est magis, hypocrisim, idest, simulationem nominat, &c.* Trium ergo Summorum Pontificum testimoniis Augustiniana interpretatio remanet comprobata, quam etiam secuti sunt Facundus Hermianensis lib. 8. cap. 6. Beda, Anselmus, Petrus Damianus, Divus Thomas, Doctor Subtilis, cæterique latini Theologi, ac Expōitores doctissimi, atque accuratissimi, ut mirum sit, Eminent. Baronium sub Christi anno 51. num. 32. tantis Doctoribus infantiæ notam inussisse.

Unicum verò asserti hujus fundamentum sunt laudata Pauli verba cap. 2. ad Galatas, quorum sanè sensus germanus est, Petrum gressus suos ad Evangelii veritatem rectè non direxisse, fuisseque verè reprehensibilem, eumque Paulum sincerè reprehendisse. Nam si nulli prorsus culpæ Petrus fuit obnoxius, rem-

remque egit ab omni malitia, ac reprehensibilitate abhorrentem, jam mendax est Paulus scribens, *In faciem ejus restiti, quia reprehensibilis erat*. Et si Petrus ad Evangelii veritatem recto incessit pede, ab eaque nec latum unguem discessit, verum haud est illud Pauli, *Cum vidissem quod non rectè ambularent ad veritatem Evangelii*. Repetantur quæ superius Augustinum exponendo digessimus.

Occurrendum superest argumentis, quibus adversa fulcitur opinio. Et quò ab ultimo exordiamur, quid nobis cum Porphyrio, aliisque gentilibus, vel hæreticis blasphemantibus? blaterent ipsi, venenataque profundant verba; nobis eorum clamores nihili pendendi sunt, tantùm abest, ut ob eos veritatem deferere, vel obtegere debeamus; idem quippè crimen est veritatem abnegare, ac eam verbis involuere, exquisitisque interpretationibus obducere. Ergo Porphyrii improbitatem retundimus respondendo, Paulum non jam procaciter, ut ipse effutit, sed liberè, libertate utique Evangelica, spiritua-
 lique, Petrum reprehendisse: Petrum verò hujusmodi reprehensionem modestè, atque humiliter admisisse; ut nimirum virtuosa fuerit Pauli in reprehendendo libertas, & virtuosior Petri in substinendo æquanimitas. August. Epist. 19. *Est laus itaque justæ libertatis in Paulo, & sanctæ humilitatis*
in

in Petro : quæ (quantum mihi pro modulo meo videtur) magis fuerat adversus calumniantem Porphyrium defendenda , quàm ut ei daretur obtreſtandi major occasio , quàm multò mordaciùs criminaretur Christianos fallaciter vel suas literas scribere , vel Dei sui Sacramenta tractare .

Alteri argumento idem satisfacit Augustinus , inquiens , Petri culpam haud esse in legis operum exercitio , quæ eo tempore licitè exequi poterat , sed in inconsulta simulatione , cui Judæi degentes illic , & Barnabas ipse consenserant , suisque exemplis gentiles ad judaismum trahebant . At verò Paulus legis quidem opera quandoque exercuit , quæ tunc innocenter patrare poterat , nullâ tamen usus est simulatione , cujus ipse Petrum arguerat . Addit Ambrosius in Epist. ad Galat. cap. 2. Paulum aliquando cessisse quidem Judæorum clamoribus , egisseque legis opera , sed verò minimè suasisse ea fidelibus necessaria , vel utilia esse , *Sed rem se superfluam , & inanem facere clamitabat propter furorem Judæorum : Petrum verò ea fecisse , faciendaque suasisse .*

Rem tamen scrupulosius considerantibus fortassè videri poterit , Paulum quoque legis opera exercendo non multùm à simulatione abfuisse . Finis etenim ob quem Timotheum circumcidisse scribitur , alius non fuit , quàm ut Judæorum vitaret scandala . *Et as-*

sumens circumcidit eum, propter Judæos, qui erant in illis locis. Act. 16. Rem nempe licitam fecit Timotheum circumcidendo, id enim haud prohibitum illis erat temporibus; at cum eum circumciderit, ne Judæi quibuscum erat conversaturus, ipsum horrerent veluti legalium desertorem, videtur voluisse, ut illi crederent, se circa legalium quoad Judæos observationem ejusdem cum eis esse sententiæ: Illis verò circumcisionem, ceteraque legis opera adhuc esse necessaria Judæis, persuasum erat; opus ergo suum eò directum videri posset, ut nempe Judæi sic sentientes, se quoque eadem opinari putarent.

Hierosolymis etiam Jacobo, aliisque consulentibus legis opera exercuit, ut Judæi fideles, sed adhuc legis Zelatores, apud quos malè audiebat, veluti ab eadem lege discedendum docens, facta ipsa cernentes, conceptam de se opinionem defererent. Act. 21. At illi cum audissent, magnificabant Deum, dixeruntque ei: Vides, frater, quot millia sunt in Judæis, qui crediderunt, et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te, quia discessionem doceas à Moyse eorum, qui per gentes sunt, Judæorum, dicens, non debere eos circumcidere filios suos, neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? utique oportet convenire multitudinem: audient enim te superverisse: Hoc ergo fac, quod

*quod tibi dicimus . Sunt nobis quatuor vi-
ri , votum habentes super se : His assumptis,
sanctifica te cum illis , & impende in illis,
ut radant capita , & scient omnes , quia
quæ de te audierunt , falsa sunt ; sed am-
bula & ipse custodiens legem .*

Respondet Augustinus , sparsum fuisse
inter Judæos , fideles quidem , sed legis Ze-
lantissimos , Paulum legalia , veluti jam sa-
crilega , condemnare ; quam ob rem haud
levis adversus eum invidia fuerat excitata ;
cujus devitandæ gratia , consuluit ei Jacobus,
ut illic publicè , omnibusque conspicientibus,
legis opera exerceret , in quorum sanè ope-
rum exercitio nulla simulatione usus est ; imò
verè , sincerèque ostendit se licita facere , ea-
que opera minimè ut sacrilega condemnasse.
Id verbis Jacobi comprobatur , inquentis : *Et
sciens omnes , quia quæ de te audierunt , fal-
sa sunt .* Nam si actionibus hisce simulatis
sententiam suam obtegere voluisset , non ei
dixisset Jacobus . *Et scient omnes ,* sed dixis-
set potiùs : *Et putabunt omnes , quoniam quæ
de te audierunt , falsi sunt .*

Sed inquiet aliquis , discessionem à lege
Moyfis , quam quidam Paulum Judæos inter
gentiles degentes docere jactabant , in eo erat,
quòd assereret , *Non debere Judæos circum-
cidere filios suos , neque secundum legis con-
suetudinem ingredi , non debere eos scilicet
observare legalia , veluti jam vacua , nul-*

iamque utilitatem præferentia : Sat enim hoc erat, ut apud Judæos legis Zelatores in invidiam adduceretur, pessimèque audiret, ut necesse non sit verba illa interpretari, quasi docuisset legalia jam esse mortifera, atque sacrilega. Id verò haud erat falsum, quandoquidem verè docuerat ipse, in legalibus non esse salutem, ut fusè probaverat Epist. ad Rom. inquires, *Arbitramur enim justificari hominem per fidem sine operibus legis.* Et quidem appositè dixit: *Hominem*, ut non jam solos gentiles, verùm & Judæos comprehenderet. Et prima ad Corinth. 10. *Omne quod in macello venit, manducate, &c.* Et Epist. ad Galat. quam probabile est scripsisse priusquàm demum Hierusalem peteret, ibique in vincula conjiceretur.

Neque Jacobi verbis oppositum apertè concluditur; cùm verbum illud, *Scient*, latiore pati possit significationem, ut hoc loco idem sonet, ac credant, conjectent, vel sibi persuadeant, quo modo Chrysostomus, & Hieronymus illud interpretantur; quod modo aliquo comprobant subsequencia, *Sed sequeris & ipse custodiens legem*, ut sciant nimirùm te quoque legem custodire, sicuti & ipsi Zelatores eam custodiunt, quod aliud sanè non est, quàm, ut id sibi persuadeant; verè etenim Paulus sæpiùs prædicaverat, literisque docuerat, se evangelica, christianaque libertate frui, nec ampliùs sibi utendum
lega.

legalibus cassis jam ; & inutilibus : *Ut quid enim libertas mea judicatur ab aliena conscientia ?* 1. ad Corinth. 10.

Numquid ergo dicendum est , Paulum quoque simulasse , in eandem culpam incidisse, cujus ipse Petrum arguerat ? Ita prorsus asseverandum videtur Hieronymo , ac Græcis omnibus Patribus , qui hisce in factis eodem jure , parique ratione discurrendum existimant ; ut nimirum , qui Petrum erroris insimulaverit , Paulum à lapsu vindicare non possit . Suffragatur Tertullianus de præscript. cap. 24. inquit : *Respondebo quasi pro Petro ; ipsum Paulum dixisse , factum se esse omnibus omnia Judæis Judæum , non Judæis non Judæum , ut omnes lucrifaceret . Adeo pro temporibus , & personis , & causis quedam reprehendebant , in quæ & ipsi æquè pro temporibus , & personis , & causis committebant : quemadmodum si & Petrus reprehenderet Paulum , quod prohibens circumcisionem , circumciderit ipse Timotheum .* At mihi longè probabiliiores videntur Augustini interpretationes . Qui verò ea , quæ in adversum producta sunt , probabilia autumat , defendat potius , utrumque Apostolum usum aliquando simulatione minus idoneâ , quàm Pauli verba dispensationem quamdam continere , ab officioso mendacio haud satis abhorrentem : August. Epist. 19. *Non est , inquit , credibile hoc in Petro Paulum , quod ipse Pau-*

Paulus fecerat, arguisse. Non nunc inquirō quid fecerit, sed quid scripserit quaso... Et si tale aliquid Paulus ipse iam fecerat, correctum potius etiam ipsum credam Coapostoli sui correctionem potuisse negligere, quàm mendaciter aliquid in sua Epistola posuisse.

C A P U T V.

*Eminentiss. Baronii sententia
examinatur.*

Auctores omnes, qui rem hanc tractaverunt, vel Hieronymo, græcisque Patribus, vel Augustino, Patribusque latinis suffragati sunt; nihil aliud conjectari, ac dici posse censentes, quàm, vel ea, quæ Paulus refert, ex composito, ac dispensativè fuisse peracta, indeque nullius erroris Petrum fuisse reum, aut seriò, verèque gesta fuisse; ac idcirco Petrum in culpam aliquam incidisse. Soli Eminent. Baronio ab utraque discedendum sententia visum fuit, & quòd congruè dari possit media quadam interperatio, juxtà quam & ea haud ex composito facta, & Petrum omni prorsus caruisse culpa, defendi possit: Nos, inquit sub Christi anno 51. num. 39. *neutrum harum sequentes, dicimus, ea nec ex composito facta, nec ea faciendo Petrum*
vel

vel minimum deliquisse. Nempè, videtur mihi, aptissimè in Baronium, adversus tantorum virorum, scriptorumque omnium sententias novum quid opinantem, illud dici posse, quod utique minùs commodè Hieronymus in Augustinum protulit, *Tu quomodo istam locum edisseres? utique meliora dicturus, qui veterum sententiam reprobasti*.

Expositionem igitur suam aggressurus, ut exploratum, indubiumque supponit, Apostolos absque culpa etiam levissima, pro loci, ac temporis ratione uti potuisse legalibus. Id comprobat exemplo Pauli, quem ea sæpiùs exercuisse compertum est; adeò ut ex hoc tantummodò, quòd Petrus cum Judæis aliquando judaicè vixerit, culpæ alicujus non nisi immeritò argui possit. Aperit deinceps quæstionis statum, quem in eo, & rectè quidem, collocat, num scilicet, quæ Petrus innocenter exequi poterat, opportuno loco, ac tempore, cæterisque reservatis circumstantiis, fecerit? Et controversiam resolvendo contendit, quòd si unquam eâ licentiâ Petro utendum fuit, numquam opportuniùs, atque commodiùs eâ uti potuerit, quàm in casu, quo de controvertimus. Fundamentum verò ejus est, quòd nimirum providere debuit Petrus, nè Judæis fidelibus Antiochiam appulsis, scandali, & offensionis esset occasio; id verò futurum satis prudenter timuit, nisi ab Gentilium convictu se subtra-

xif.

xisset, legisque Mosaicae observatorem se simulasset: suscepit enim ipse speciale Judaeorum patrocinium, quibus admodum cordi erant Mosaicae legis statuta; nec absque scandalo, Judaeorum aliquem praesertim verò eorum Patronum Petrum, illis haud obtemperare conspexissent.

Sed enim Paulus scribit, Petrum hoc in facto reprehensibilem fuisse, seque propterea in faciem ei restitisse. Pugnant verò hæc è diametro, *Non peccavit, & Reprehensibilis erat*. Respondet ipse, in unaquaque hominis actione duo esse considerata; intentionem scilicet, qua aliquid factum est, & opus ipsum, quod quale sit, ab hominibus cernitur. Et prioris quidem Deus tantum, qui intuetur cor, est iudex, & vindex: opus verò tantum, quod videtur, humano iudicio judicatur. *Non potuit ergo Paulus reprehensibilem dixisse Petrum ex ejus animi intentione, qua non inspiceret, sed tantum ex facto quod cerneret: In quo, subdit, rursus duo adhuc sunt pensanda, opus ipsum, & quod ejus occasione provenit. Sed quod ad ipsum opus spectat, illud, quod permissum esset, quod & ipse Paulus sæpius facturum esset, nec à Paulo reprehendi poterat, nec ejus causa Petrus reprehensibilis dici. Solum ergo restat, ut Paulus reprehensibilem Petrum dixerit, quod occasione operis jure, ritèque ex dispensatione patrati, res, quæ reprehenden-*
da

da meritò foret, esset oborta; nimirum, quòd ejus exemplo gentes ad judaizandum impellerentur; à quo quidem facto cum & animus Petri procul abesset, nec peccatum inesse potuisse certissimum est.

Hac est Annalium Parentis de hoc Petri facto sententia, cui an deinceps aliquis suffragatus fuerit, ignoro. Illud tamen probè scio, neminem eam jurè complecti posse. *Ad Paulum confugio*, inquit Augustinus Epist. 19. *ad ipsum omnes, qui aliud sentiunt literalibus suis tractatibus, provoco; ipsum interrogans interpello, & requiro in eo, quod scriptum est ad Galatas, vidisse se Petrum non rectè ingredientem ad veritatem Evangelii, &c.* Si enim sincerè, verèque scribit Paulus, Petrum fuisse reprehensibilem, & ad Evangelii veritatem rectà non ambulasse, quā deinceps cohærentiā potest asseri, Petrum nulli prorsus crimini obnoxium fuisse? Hoc enim quid est aliud, quàm eum minimè fuisse reprehensibilem, gressusque suos ad Evangelii veritatem rectà direxisse? Cui verò hoc de Petro sentiendum videtur, jam Paulum mendacem facit, ut luce ipsa est clarius.

Quæro, nùm Paulus existimaverit Petrum verè reprehensibilem, verèque ab Evangelii veritate declinasse, vel nè? Qui primum asserens, Petrum nihilominus omni culpâ caruisse contendit, is Paulo quæstionem movet, eumque falsi judicii arguit; quòd nem-

pè Petrum meritò reprehendendum esse putaverit, cùm tamen ille nil gesserit reprehensibile: Qui verò alterum amplectitur, ei Paulus à mendacio vindicandus est; cùm de Petro, quem innocenter se gessisse, rectèque ad Evangelii veritatem ambulasse cognoverat, scriptum reliquerit, & reprehensibilem fuisse, & ad Evangelii veritatem rectà non ambulasse.

Nam quòd Paulus existimaverit Petrum verè reprehensibilem, non jam ex ejus animi intentione, *quam non inspiceret*; neque ob opus patratum; quippè quod licitum fuit, & opportunis circumstantiis exornatum: sed solummodò quòd occasione ejusdem operis res meritò reprehendenda esset oborta, inepta est speculatio: Alioquin & Christus Dominus haud absimiliter sæpiùs verè reprehensibilis dici potuisset, eò quòd occasione suorum operum, dictorumque, res meritò reprehendendæ multoties obortæ fuerint, Judæorum scilicet scandala: Hinc Matth. 15. Discipuli dixerunt ei: *Scis quia Pharisei audito verbo hoc scandalizati sunt*. At verò injustè quis ob aliorum peccata reprehenditur, quorum nulla ratione fit particeps: neque vitæ, justitiæ, doctrinæque veritas deferenda est ob scandalum aliorum, in quod propriâ vel inscitiâ, vel malitiâ prolabuntur. Quocirca Juris regula est, *Utilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relin-*
qua-

quatur. In eos Verò, qui aliorum bona opera contuentes, offenduntur, dici potest illud Patris familias Matth. 20. *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?*

Dignum etiam reflexione est, quòd cùm Eruditissimus hic Auctor de Petri intentione, & animo tam disertè pronunciet, quòd rectus, optimusque fuerit, *A quo quidem facto cùm & animus Petri procul abesset*: Et *Quàm prudens, & sagax, ac denique necessarium videri poterat Petri consilium, &c.* Inficiatur nihilominus, Paulum de Petri intentione iudicium ferre potuisse, *Non potuit ergo Paulus reprehensibilem dixisse Petrum ex ejus animi intentione, quam non inspiceret*. Sanè si Paulo, qui & Paulus, & facto diligens observator interfuit, Petri consilium aut potuit innotuisse, quis deinceps illud sibi compertum asseverarit? *Donec veniam, inquit August. Epist. 19. quilibet aliud opinantes: Ego magis credo tanto Apostolo in suis, & pro suis literis juranti, quàm cuiquam doctissimo de alienis literis disputanti.*

CAPUT VI.

*Quis, & quantus fuerit assertus
Petri lapsus, expenditur.*

ET haecenus Petrum ab omni culpa vindicari non posse, fat, ut arbitror, demonstratum est. Expendendum superest, quisnam fuerit his Petri lapsus, quantæque gravitatis censendus sit? Existimant aliqui eum animi imbecillitate, atque timore minùs rationabili adversùs propriam, veramque sententiam agere fuisse coactum, ut scilicet non tam timuerit Judæis, ne sua cum gentilibus conversatio illis esset in scandalum, quàm Judæos, ne se veluti legis prævaricatorem in discrimen adducerent. Opinionis hujus assertores temeritatis redarguit Eminentiss. Baronius num. 40. inquit, *Hæc idcirco, ut his retundatur temeritas dicentium, Petrum timore irrationali percitum, in errorem esse lapsum, cujus à Paulo est redargutus.* Cui quidem notæ minimè subscribendum censeo, vel eo saltem, quòd Summus Pontifex Gelasius, ac Divus Ambrosius ejusdem opinionis fuisse videntur; Ambrosius equidem in Epist. ad Galatas, modò suum sit illud opus, inquit: *Timebant impetum audaciæ eorum, qui emulabantur legem:*

gem : Gelasius vero Epist. de Anathematis vinculo, ubi ait : *Numquidnam aut ejus recta doctrina cum his, quæ humanitùs acciderunt, repudianda est, aut illa adhuc imbecillis inscitia cum perfectâ ejus doctrina suscipienda est?*

Longè tamen veriùs est, minimè jam sibi Petrum, sed Judæis timuisse, deque eorum salute fuisse sollicitum : Jam enim plerisque in occasionibus animi sui firmitudinem ostentaverat, sive Christi Evangelium liberè prædicando, sive Sadducæis, ac Senioribus constantissimè resistendo, eorumque minas contemnendo, sive verbera ob Jesu nomen alacriter patiando, ut absurdum prorsus sit suspicari, tam generosum cor discriminis alicujus timore potuisse deinceps corripì. Veritus ergo fuit, ne Judæi fideles illuc appulsi se Gentilibus adhærere conspicientes, ut Mosaicæ legis prævaricatorem horrerent, Evangeliumque ab se receptum excuterent, quòd illis profectò, haud sibi timere fuit : Chrysost. super Epist. ad Galat. *Non hoc metuens, ne veniret in discrimen : nam qui in initio non metuerat, multò minùs tum timuisset. Verùm illud metuebat, ne deficerent ; quandoquidem & ipse Paulus loquitur Galatis, Timeo de vobis, ne frustrà laboraverim : ac rursus, Timeo, ne quemadmodum Serpens decepit Evam, corrumpantur sensus vestri. Apud illos igitur mortis*

tis metus nihil erat ; verum metus ne perderent suos discipulos vehementer concutiebat illorum animos .

Petro errorem doctrinae affingunt aliqui, quasi Gentiles , Judæis coram adstantibus , Mosaica quoque legalia observanda docuerit, non factis tantum , sed etiam verbis , nec solo conversationis exemplo , sed docentis etiam imperio . Et huic opinioni libenter subscribunt quicumque Romani Pontificis in rebus fidei , morumque decernendis indefectibilitatem oppugnant , arbitantes , hujusmodi facto , quod multis , & crebrius exaggerant , propositum confecisse .

Cæterum isthæc opinantes à veritate nimium abhorrere , vel textu ipso Apostolico abundè convincitur . Neque etenim ibi legitur , Petrum sermone aliquo Gentilibus legalium observantiam indixisse , eosque decretis suis ad judaismum impulisse ; sed solummodò , Judæorum Antiochiam adventantium gratiâ , ab gentilium convictu discessisse , simulando se legis Zelatorem : *Prius enim quàm venirent quidam à Jacobo , cum gentibus edebat* : probè nimirum noscebat , atque credebat , legalia Christi fidelibus haud esse servanda , nihilque jam apud Deum esse circumcisionem , vel præputium ; suamque fidem operibus ipsis contestabatur , cum gentilibus edendo nullo habito ciborum delictu . *Cum autem venisset , subtraherebat , &*
se-

segregabat se , timens eos , qui ex circum-
cissione erant : Veritus nempe , nè Judæi le-
galium zelantissimi , se veluti legis prævari-
catores , suamque doctrinam abjicerent , ab
Gentilium mensis , atque convictu interim
censuit abstinendum . Et simulationi ejus con-
senserunt ceteri Judæi , ita ut & Barna-
bas duceretur ab eis in illam simulationem :
 Petrus segregando se ab gentilibus , visus est
 facto ipso Judæorum opinionem de legis ob-
 servatione post Evangelium approbare , in
 quo simulavit proculdubio , cum sententiæ
 suæ veritatem Judæis occultaverit , exterius
 agendo non juxta suam , sed juxta illorum
 opinionem . *Sed cum vidissem quod non re-*
cte ambularent ad veritatem Evangelii , quod
scilicet simulatis illis operibus Evangelicæ li-
bertati adversarentur , Dixi Cepha coram om-
nibus : Si tu , cum Judæus sis , gentiliter
vivis , quomodo gentes cogis judaizare ? exem-
plo scilicet tuo , tuaque simulatione . Ex gen-
tibus namque fideles Apostolorum principis
facto , & auctoritate permoti , & ipsis quo-
que pro salute legalibus utendum opinari cæ-
perant . Tota res in facto consistit , nullum-
que hac de re Petrus decretum , vel sermo-
nem habuit .

Et quidem Tertullianus lib. de præscrip.
 cap. 23. Petro non jam doctrinæ , sed con-
 versationis vitium adscribit , inquiens : *Cete-*
rum si reprehensus est Petrus , quod cum
 con-

convixisset Ethnicis, postea se à convictu eorum separabat personarum respectu; utique conversationis fuit vitium, non prædicationis. Idem repetit lib. 1. contra Marcionem, cap. 20. Et suffragatur apertissimè Augustinus Epist. 9. ubi Petrum ejusdem cum Paulo extitisse sententiæ de legalium inutilitate disertè asserit; ac non jam erroneæ alicujus doctrinæ, sed quòd facto ipso gentes ad judaismum impelleret, redargutum testatur: Quapropter non ideo Petrum emendavit, quòd paternas traditiones observaret, quod si facere vellet, nec mendaciter, nec incongruè faceret; quamvis enim jam superflua, tamen solita non nocerent: sed quoniam gentes cogebat judaizare; quod nullo modo posset, nisi ea sic ageret, tamquam adhuc etiam post Domini adventum necessaria salutis forent. Actionibus igitur, ac operibus simulatis, quibus se Petrus legis ostentabat observatorem, gentiles ad judaismum compulisse asserit Augustinus, ac subdit, Quod vehementer per Apostolatam Pauli veritas dissuasit. Nec Apostolus Petrus hoc ignorabat; sed id faciebat timens eos, qui ex circumcisione erat.

Et Epist. 19. Si autem hoc ante illud Hierosolymitanum Concilium Petrus fecit, nec sic mirum est, quòd cum volebat Paulus non timide obtegere, sed fidenter asserere quod cum pariter sentire jam noverat.

Non

Non ergo Petrus errore aliquo detinebatur, nec Judæorum gratiâ adversus propriam, veramque sententiam quidquam decernendum, vel effutiendum est arbitratus: in eoque solum reprehensibilis fuit, quod illis timens, simulatione minus consultâ, veritatem obtulerit; *Neque enim negamus in hac sententia fuisse jam Petrum, in qua & Paulus fuit. Non itaque tunc eum quid in ea re verum esset docebat; sed ejus simulationem, qua gentes judaizare cgebantur, arguebat.*

Ergo frustra Launojus plures Augustini congerit auctoritates, ut Petro doctrinæ lapsum affingat; vera siquidem, atque germana ejus mens non jam ex iis, quæ obiter scripsit, sed ex illis potius, quæ fusiùs, accuratiùsque hac de re edidit, accipienda est. At verò nullibi maximus hic Doctor luculentiùs, ac operosiùs rem hanc pertractavit, quàm in laudatis ejus Epistolis ad Hieronymum, in quibus tamen Petri doctrinam, atque sententiam laudans, factum solummodò reprehendendum existimat. Quòd si contendat Launojus, nos Epistolarum Augustini sententiam minimè affecutos, audiat saltem Hieronymum earumdem sensum Epistolarum, octavæ scilicet, ac nonæ, brevibus sic restringentem, Epist. 74. *Totius ergo sermonis tui, quem disputatione longissima protraxisti, hic sensus est, ut Petrus non erraverit*

in eo, quod iis, qui ex Judæis crediderant, putaverit legem esse servandam; sed in eo à recti linea deviarit, quod gentes coegerit judaizare; coegerit autem NON DOCENTIS IMPERIO, SED CONVERSATIONIS EXEMPLO.

Quid, quod nec testimonia, quibus utitur, suo suffragantur intentui? Primum producit ex lib. Exposit. Epist. ad Galat. ubi asserit quidem Augustinus, voluisse Petrum legis jugum gentilibus imponere; non tamen id verbis docendo, sed simulatis operibus; nec eò quidem directis, ut gentes ad Judaismum traheret, sed quod Judæorum evitaret scandala; licet ex hoc malum illud oboriri cæperit. Secundum ex Epist. 19. non moramur; fat enim jam ostendimus, quid verè ea in Epistola Augustinus sentiat. Tertium ex lib. 2. de Baptismo contra Donat. cap. 1. aliud non continet, quàm egisse Petrum aliter, ac Evangelii veritas postulabat; quod nos ultrò concedimus. Similiter quintum ex lib. 2. contra Cresconium, cap. 32. habet solùm, Petrum coegisse gentes judaizare. Quartum ex lib. 6. de Bapt. contra Donatistas cap. 2. ait quidem, Petrum aliquando dixisse, quod fieri non debebat, sed verbum illud, *dixisse*, fortassè commodius explicabitur, quasi id dixerit simulatio sua, factumque minùs idoneum, satis alioquin eloquens.

Difficilior videri poterit objectio ex Epist. 3.
 Pelagii 2. ad Episcopos Istriae, ubi sic scri-
 bit laudatus Pontifex, *Diù quippè restitit,*
Petrus, ne ad fidem gentes sancta Ecclesia
sine circumcisione reciperet; diù se a con-
versarum gentium communione subtraxit,
Paulo attestante Numquid, fratres di-
lectissimi, Petro Apostolorum principi sibi
dissimilia docenti, debuit ad hæc verba res-
ponderi, Hæc quæ dicis, audire non possu-
mus, quia aliud ante prædicasti? quibus fa-
 nè verbis error non qualiscumque, sed do-
 ctrinæ statui videtur. Percontemur tamen
 Launojum, an hisce verbis eundem tribuat
 sensum, ac Apostolico textui, vel alterum?
 Hoc certè non asseret, alioquin seipsum fru-
 straretur: Asseverabit ergo primum; propte-
 reaque, vel ipso Judice, eadem est Aposto-
 li, ac Pelagii II. sententia. At verò Aposto-
 lus disertim docet, Petrum Antiochiæ degen-
 tem ante Judæorum adventum gentilibus fi-
 delibus convixisse, deinceps verò Judæis ti-
 mens, subtraxisse se ab illorum convictu:
Prius enim quàm venirent quidem à Jacobo,
cum gentibus edebat, cum autem venissent,
subtrahēbat, & segregabat se, timens eos,
qui ex circumcisione erant: Nimirum tan-
 tùm abest, Petrum diù restitisse, ne gentes
 incircumcisæ ad fidem admitterentur, quin
 apertissimè Paulus oppositum contestetur.
 An non primus Apostolorum, qui circumci-

fionem , cæteraque legalia post Evangelium inutilia existimaverit , Petrus fuit ? Consultantur Apostolorum Acta cap. 10. & 11. ubi Petrus Cornelium Centurionem , ejusque familiam divino jussu baptismo abluit , cum eoque aliquandiù permansit , atque comedit , posthabitis legalibus ; hujusque rei Judæis adversum se disceptantibus rationem reddidit. Si hæc eadem est Pelagii verborum sententia , vel ipse Launojus definiat , an sibi suffragentur , an scilicet doctrinæ , vel potius puri facti errorem contineant ?

Ergo verba illa , *Diù quippè restitit, ne ad fidem, &c.* non jam eum habent sensum , quasi Petrus contenderit , productis argumentis , ac testimoniis , gentiles haud recipiendos , nisi Mosaicæ legis jugo colla submitterent , Paulo obsistente , ac denique prævalente ; id enim clarissimis scripturæ textibus refragatur. Sed quantum conjecto , Pelagii mens est , Petrum se subtrahentem , gentiles sæpiùs ut eis conviveret , quemadmodum consueverat , invitasse ; id verò eum , Judæis timens , abnuisse , in suaque simulatione , ac resistentia diù permansisse , donec scilicet Pauli reprehensione correctus fuit : Docuisse verò , ac prædicasse , gentiles nisi circumciderentur , minimè admittendos , non jam decretis , aut sermonibus ad hæc persuadenda concinnatis , sed facto ipso , consultaque simulatione .

Sed

Sed inquires, id satis esse ut Petrus errorum doctrinæ reus fiat: neque enim verbis tantummodò, sed factis quoque, & quidem efficacius, falsa dogmata invehi possunt; longè siquidem facilius est exemplis persuadere, quàm verbis. Itaque cùm Petrus sic simulandum existimaverit, ut simulatione sua veluti insinuaret, legalia nedum Judæis, verùm etiam gentilibus esse servanda, ut notat Augustinus Epist. 9. *Sed quoniam gentes cogebat judaizare: quod nullo modo posset, nisi ea sic ageret, tamquam adhuc etiam post Domini adventum necessaria saluti forent*; jam falsæ doctrinæ assertor habendus est, quippè qui factis ipsis illam effundere cæperit.

At res non ita se habuit: Petrus etenim legalium observantiam simulavit, non quò simulatione sua Gentilibus insinuaret id quoque iis faciendum esse; sed ut Judæi illuc appulsi se patriis legibus adhærere conspicerent, eorumque zelus nullius scandali occasionem acciperet. Probè siquidem ipse ingenia Judæorum noverat, sciebatque, nullum eos ab se deinceps doctrinæ verbum audituros, si se legalium desertorem comperti forent. Eorum ergo salutis studens, se coram eis legis observatorem simulat, non quò illos in errorem stabiliat, sed œconomix gratiâ, ut hac eos ratione sensim paulatimque à priscis, ac consuetis revocet institutis, nova-

vaque faciliùs invehat . Et his etiam motivis Paulum circumcidisse Timotheum asserit Chrysostomus Homil. 34. in Acta Apost. in-
quiens : Hæc est causa circumcidendi ; Non enim ferebant (Judæi) audire verbum ab incircumciso . Et cur ? vide opus : Circumcidit ut circumcisionem tollat dogma afferebant non circumcidendi , & circumcidit .

Et res quidem utilis erat , optimèque cedebat Judæis , pro quibus simulatio patrabatur , minimè verò Gentilibus , qui Petrum ad legis opera reversum aspicientes , ejusque consilium ignorantes , nutabundi , atque perplexi usui legalium sese jam accommodabant : Et licèt ad hoc Petrus opus suum minimè direxisset , id tamen contigit : & fortassè simulationem suam gentilibus , ac Evangelicæ veritati , cujus probè erat instructus , perniciosam comperiens , jamjam ab ea discessurus erat , quidve interiùs sentiret , liberè professurus ; sed eum reprehendendo prævenit Paulus .

In hoc ergo lapsus est Petrus , quòd ut Judæis nimium consulere , gentiles neglexit , cùm tamen æquè omnium pastor esset , cunctorumque saluti æquè providere debuisset . Utendum itaque potius ipsi fuisset auctoritate prælati , ut ait Doctor Subtilis , ac illud , quod verum interiùs sentiebat , minimè gratiâ Judæorum obtegere , sed costanter coram
 om-

omnibus prædicare. Neque debuisset vereri, nè Judæi scandalum paterentur; quibus olim hac ipsa de re adversum se disceptantibus, *Quòd ad viros præputium habentes introisset, & manducasset cum illis*, Act. 11. divinam revelationem de legalium inutilitate sibi factam exposuerat, remque adeò eis persuaserat, ut nedùm eum coarguere destiterint, sed Deum quoque glorificaverint, *His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Deum, dicentes, Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam*. Huic ergo doctrinæ, quam princeps ipse docuerat, apertè sistendum fuisset ei; & si qui Judæorum scandalum fuissent passi, medendum illis fuisset non simulatione, sed libera, ac iterata veritatis patefactione, ut inquit Augustinus Epist. 19. *Proinde si post hoc Apostolorum decretum (in Hierosolymitano Concilio) Petrus habuit illam in Antiochia simulationem, qua gentes cogebat judaizare. Quid mirum si constringebant eum Paulus liberè asserere quod eum cæteris Apostolis se Hierosolymis decrevisse meminerat?*

Levissimus tamen fuit hic Petri lapsus, & materialis tantummodò, quippè in quem ex inconsideratione, vel defectu luminis, & prudentiæ ceciderit, ut observat à Lapide. Arbitrabatur etenim bonâ fide se Judæorum, quorum hætenus specialis fuerat Doctor, & Apostolus, offensionem cavere debere potius quàm

quàm Gentilium ; idque gentes scire , aut facile cogitare posse . At erravit sic opinando . Ut enim sapienter notat à Lapide , *Vix potest humanæ mentis infirmitas in rebus perplexis omnes circumstantias ita considerare , & librare , ut non aliquando cæcutiat , eligatque id quod sibi bonum videtur respectu unius , non considerans id malum esse respectu alterius .* Et licet Spiritus Sanctus in Apostolos descendens eos deinceps confirmaverit in prudentia , & gratia , ut peccata omnia mortalia devitarent , non tamen ut etiam venialia omnia effugerent , ut Theologis omnibus est confessò .

C A P U T VII.

An ex hoc facto Paulum Petro superiorem , vel saltem parem fuisse , inferri possit , examinatur .

SEed quoniam litigiosis nunquam lites defunt , eisque quælibet occasio peropportuna est , ut veritati diem dicant , Pontificiæ auctoritatis emuli ex facto , quo de hætenus egimus , haud leve se natos argumentum autumant , quo vel illam prorsùs inficientur , vel arctioribus circumscribant limitibus . Paulus , inquiunt , coram adstante fidelium cætu correxit , ac repreh-

hendit Petrum : reprehendentis verò quàm reprehensi potior est auctoritas , vel , ut id detur aqualis : est ergo Paulus Petro superior , vel , quò id nobis indulgeant , eo non inferior . Opinionis hujus princeps fuit Julianus Apostata , teste Cyrillo contra Julianum lib. 9. sub finem ; & quoniam , veteri proverbio , pares cum paribus facillimè congregantur , in idemque conspirant , nostrorum temporum Novatoribus Apostatæ commentum nimium arrisit , eique libentissimè subscripserunt .

Sed enim in rebus ad Ecclesiæ dogmata spectantibus potior est Scripturarum , Traditionum , Sanctorumque Patrum auctoritas defultoriæ impietatis excursibus : Calvinus verò ne tantum procax , sed ridiculus quoque est , quippè qui Patrum omnium , Ecclesiæque universæ doctrinas contemnens , Apostatæ longè scelestissimi mendaciis adstipulatur ; dignus profectò talis magistri discipulus . Neque enim unquam Paulo à Domino dictum legitur , *Pasce Agnos meos , Pasce Oves meas* , omnium nempè fidelium te Pastorem constituo , te fidelem , prudentemque dispensatorem super familia mea delectum volo , quòve nil tanto desit muneri , totius auctoritatis claves tibi trado ; quæ tamen Petro dicta esse neminem latet . Nisi fortassè Dominum anteaكتورum pœnituisse , deincepsque Petrum indultis titulis exuisse , iisque Pau-

lum exornasse, dicendum velint; quod cum gratis asseverari non possit, ostendendum eis superest, ubi, & quando contigerit.

At Petrum Paulus reprehendit: Et Veteranus quidam Augustum, & muliercula Trajanum; an idcirco & veterano Augustus, & mulierculâ Trajanus inferior? Et quò exemplis aptioribus, veluti ex scriptura decerptis, utamur, Joab acriter reprehendit Davidem, 2. Reg. 19. & Jethro Moysen Exodi 18. nec tamen propterea aut Joab Davidi, aut Jethro Moyse prapofuerimus. Subditos à recti via declinantes Prælatus jure potestatis corrigit; Prælatis verò ab recti, veri, justique tramite deflecentibus subditi jure veritatis obsistunt: Magna est proculdubio Principum, atque Pontificum auctoritas, *Sed veritas manet, & invalescit in æternum, & vivit, & obtinet in sæcula sæculorum; nec est apud eam accipere personas, neque differentias.* Est itaque Petro inferior Paulus, sed veritas Petro superior est: nulla est Paulo in Petrum auctoritas; at omnes veritati subdimur, eamque cujuslibet fortis homo colere, adorare, proque viribus vindicare debet.

Et mirum sanè est, factum hoc Heterodoxis videri aptum, quò Petri primatui obstrepant, ac insultent, cum tamen cuncti Ecclesiæ Doctores eo usi sint ad illud amplissimè celebrandum. Pleraque testimonia
supe-

superiùs cap. 4. protulimùs , quibus hîc alia quædam subnectere non pigebit : Cyrillus Alexandr. lib. 9. contra Julian. in fine , *Ad hac audax ille , & confidens Petrum Apostolorum præcipuum cavillatur , & hypocritam esse dicit , atque à Paulo reprehensum , &c.* Hieronymus in Epist. ad Galat. *Quòd si cui iste non placet sensus , quo nec Petrus peccasse , nec Paulus procaciter ostenditur arguisse majorem , debet , &c.* Gregorius Magnus homil. 18: in Ezechielem , *Seque etiam , Petrus , minori fratri ad consensum dedit , atque in eadem re factus est sequens minoris sui , etiam ut in hoc præiret ; quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine , esset & primus in humilitate .* Augustinus lib. 2. de Bapt. contra Donatistas , cap. 1. *Ecce ubi commemorat Cyprianus , quod etiam nos in scripturis sanctis didicimus : Apostolum Petrum , in quo primatus Apostolorum tam excellenti gratia præeminet , aliter quàm veritas postulabat , de circumcissione agere solitum , à posteriore Apostolo Paulo esse correctum .* Sic Patres Paulum inferiorem Zelotem , Petrumque superiorem humilem dignis encomiis evehunt .

At inquires , Paulum à Domino electum fuisse , ut sibi vas esset electionis , suumque nomen portaret coram gentibus , & Regibus , & filiis Israel , Act. 9. ipseque de se testatur , sibi omnium Ecclesiarum curam in-

cumbere , 2. ad Corinth. 11. quæ fanè nisi maiorem , certè haud inferiorem innuunt potestatem , quàm verba illa , *Pasce oves meas.* Hinc SS. Patres Paulum Petro æqualem faciunt , Epiphanius Hæresi 27. *Romæ primi omnium Petrus , & Paulus Apostoli pariter , & Episcopi fuerunt .* Irenæus lib. 3. adversus hæres. cap. 3. ait , *Ecclesiam Romanam à Sanctis Apostolis Petro , & Paulo institutam fuisse , ac fundatam .* Divus Maximus Taurinensis ferm. 5. in Festo Apostolorum , eos appellat *Princeps Ecclesiarum , & fidei Christianæ .* Denique pluribus aliis omissis , Gregorius Magnus lib. 1. Dialog. cap. 12. *Numquidnam nescis quoniam Paulus Apostolus Petro Apostolorum primo in principatu Apostolico frater est ?*

Hæc tamen nullam ingerunt difficultatem , Paulum etenim in omnibus Petro parem æqualemque fatemur , modò unum excipias capitis privilegium ? Epiphanius eos pariter Apostolos , ac Romanos Episcopos vocat , spectato utique docendi munere , non jure regendi . Irenæus verò Romanam Ecclesiam æquè ab ipsis institutam , atque fundatam asserit , quòd ambo illic Evangelium prædicaverint , & gentes , Judæosque inibi degentes ad Christi fidem adduxerint , quod longè aliud est , ac eos æquali auctoritate fuisse præditos . Verba Maximi haud egent expositore , satis enim ipse ibidem explicat ,
quo

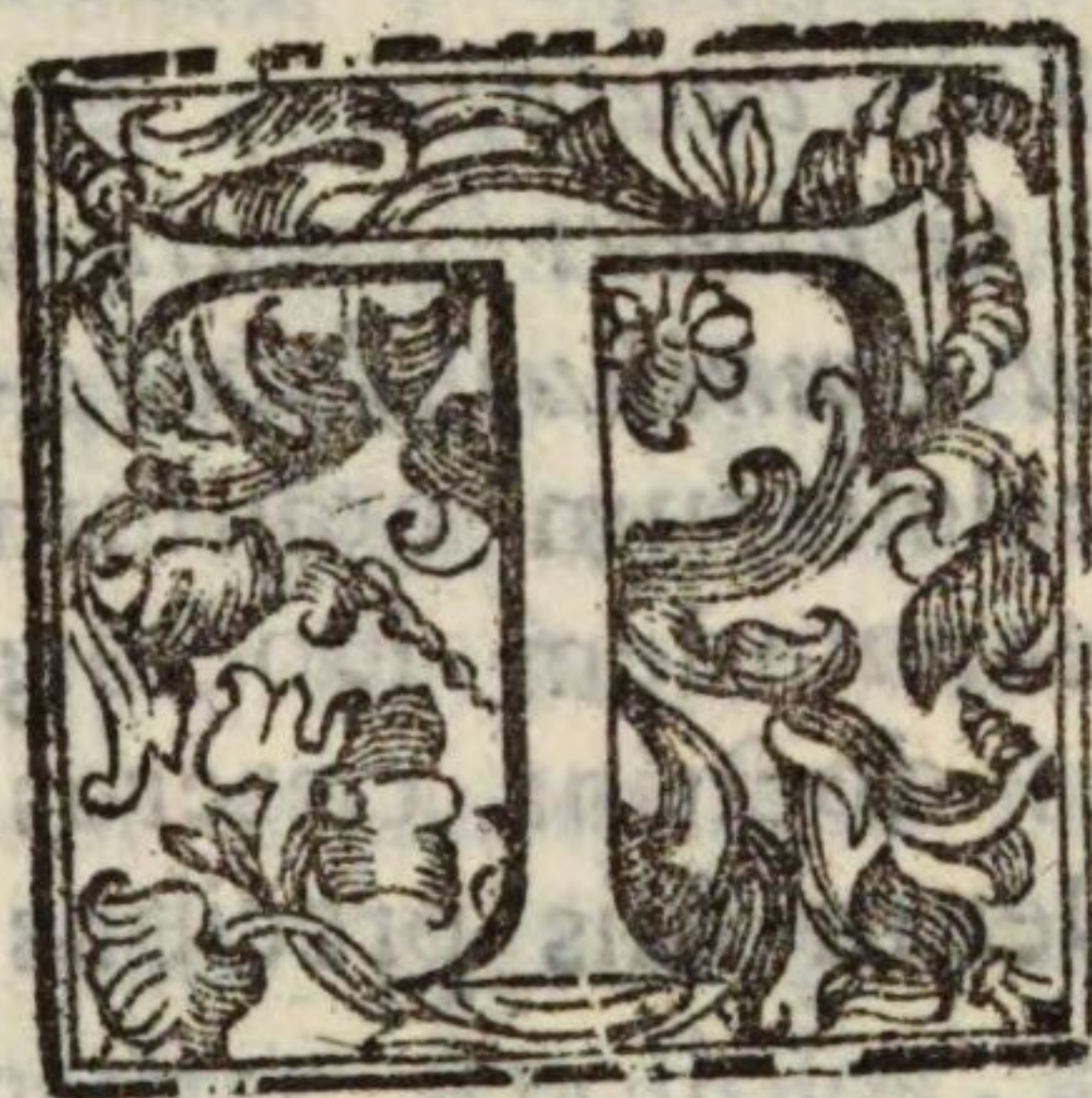
quo sensu eos Ecclesiarum Principes appellaverit, inquit, *Petro sicut bono dispensatori clavem Regni Cælestis dedit: Paulo tanquam idoneo Doctori magisterium Ecclesiasticæ institutionis injunxit; ut quos iste erudierit ad salutem, ille suscipiat ad quietem; ut quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat Regna Cælorum.....* Ambo igitur claves à Domino perceperunt, scientiæ iste, ille potentiæ. En potentiam, capitis scilicet auctoritatem, supremamque jurisdictionem Petro attributam, non Paulo. Gregorius denique sententiam suam disertè aperit verbis laudatis ista subjiciens, *Scio equidem, nec dubium est, quia & si minimus omnium Apostolorum, plus tamen omnibus laboravit.* Nimirum Petro Ecclesiarum omnium Pastori frater est Paulus earumdem Doctor; Petrus auctoritate, Paulus doctrina cæteros antecellunt, ipsi nobis Deum suis precibus propitium faciant.

DISSERTATIO UNICA

Eleutherii vindicias complectens.

Ertullianus Ecclesiæ jam desertor, irrisor, & opugnator, cap. I. libri adversus Praxeam hæreticum, Patris, & Filii divini personas minimè distinguentem, Romani cujusdam meminit Pontificis, qui Montani novas prophetias amplexus, atque Phrygiæ, Asiæque Ecclesiis nimium conturbatis, ob Montanumque plurimum discordantibus, suis literis pacem inferens, Praxeæ tunc Romanam ex Asia appulsi opera, prædictas prophetias abjecit, datasque literas revocavit : *Nam idem, inquit, Praxeas, tunc Episcopum Romanum agnoscentem jam prophetias Mon-*

Montani, Priscæ, & Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesiis Asia, & Phrygia inferentem, falsa de ipsis, & Ecclesiis eorum asseverando, & præcessorum ejus auctoritates defendendo coegit, & literas pacis revocare jam emissas, & à proposito recipiendorum charismatum concessere. Quisnam verò is fuerit Romanus Pontifex. Tertulliani aliorumque silentio redditur subobscurum, nec una est hujusce rei opinio Recentiorum. Eminent. Annalium Parens arbitratur, eum fuisse Anicetum, Valesius in Notis ad Eusebium, Eleutherum potius fuisse censet. Pagi verisimilius est fuisse Victorum. Natalis demùm Alexandri Zephyrinum fuisse autumat.

C A P U T I.

Expenditur quisnam fuerit ille Romanus Pontifex, cujus meminit Tertullianus?

INficiamur imprimis Pontificem hunc fuisse Anicetum. Satis namque compertum est, Anicetum Montani hæresim præcessisse, quippè qui è vivis sublatus fuerit anno Marci Aurelii octavo, vel nono incæpto, ut auctor est Eusebius tùm in Chronolog. tùm lib. 4. Hist. cap. 19. Quod etiam fit

fit clariùs ex proemio lib. 5. Hist. ubi Eleutherii electio consignatur anno decimo septimo Marci Aurelii; è quibus si detrahantur anni octo Pontificatus Soteris (tot enim ad minus Soteri annos tota tribuit antiquitas, non quatuor, ut perperam Eminent. Baron.) reliqui fiunt anni novem Imperii Marci Aurelii: anno igitur hujus Imperatoris nono Soter Aniceto successus est. At verò Montani hæresis erupit anno Marci Aurelii undecimo, ut Eusebius notat in Chronico; consequens ergo fit, Aniceti obitum montanismi initia biennio præcessisse.

Non equidem me fugit, Epiphanium montanismi epocham consignare anno Antonini pii decimonono; quod sanè si vero congruit, Aniceto adhuc superstite, imò diù ante ejus decessum montanismus erupit. Sed fortassè verior est Eusebii chronotaxis, quippe qui illis propinquior temporibus, & Epiphanio eruditior, atque in hisce rebus constituendis exactior. Neque solum in chronico, sed etiam in Histor. hæreseos hujus initia sub Marco Aurelio statuit Eusebius; Etenim lib. 4. cap. 27. loquens de Apollinare Episcopo Hierapolitano, inquit, *Apollinaris verò licet penès multos multa extent opera, hæc tamen sola ad nos pervenerunt: Oratio ad suprascriptum Imperatorem: adversus Gentiles libri quinque.... Et alii quos postmodum scripsit contra Cataphrygum hæresim;*

resim, quæ quidem non longè postea maximus tumultus excitavit: **TUNC TEMPORIS** primum enasci ceperat, Montano cum falsis vatibus suis adhuc erroris sui fundamenta jaciente. Tempus hîc designatum subsequitur septimum Marci Aurelii annum, quo occasione persecutionis in Christianos excitatæ, Apollinaris orationem Apologeticam concinnavit Imperatori Marco Aurelio tradendam, ut cap. 26. ejusdem libri disertè constat. Si his ergo temporibus Montanismus oboriri cæpit, jam ejus initia constituenda sunt post septimum Marci Aurelii annum.

Quin licèt concedamus veram esse Epiphaniî sententiam, atque sub Aniceto cæpisse Montani hæresim, id tamen Eminentiss. Baronio minimè suffragatur. Tertullianus namque verbis super allatis ait, Praxeam Romam appulsum, Romanum illum Pontificem à Montanismi probatione deterruisse, tum *falsa de ipsis* (Montano scilicet, Prisca, & Maximilla) *& Ecclesiis eorum asseverando*, tum *præcessorum ejus auctoritatem defendendo*, præcessorum nempe ejus, qui aut Montanismum non probaverant, aut prorsus respuerant. Porrò si sub Aniceto Montanismus erupit, nullus profectò Aniceti præcessor hæresiarchæ huic potuit obstisse, ut luce ipsa est clariùs; consequenter Pontifex ille, quo de loquitur Tertullianus, Anicetus esse non potuit.

Sed neque eum Zephyrinum fuisse crediderim ; hic etenim Sanctus Pontifex Apostolicam obtinuit Cathedram viginti octo saltem annis ab novarum eruptione prophetiarum : verisimile autem est , Montani calliditatem errores suos cautiùs sub initium obtegentis , tot annorum beneficio fuisse omnibus exploratam . Sanè Tertullianus lib. de præscript. adversùs hæret. quem primo , vel ad summum quarto Zephyrini anno lucubravit , cap. 52. Montani hæresim supponit proclamatissimam , atque jam in alios discissam errores : *Accesserunt* , inquit , *alii hæretici , qui dicuntur secundum Phrygas ; sed horum non una doctrina est . Sunt enim qui Kata Proclum dicuntur , sunt qui secundum Æschinem pronunciantur : hi habent aliam communem blasphemiam ; aliam blasphemiam non communem , sed peculiarem , & suam : & communem quidem illam , qua in Apostolis quidem dicant Spiritum Sanctum fuisse , paracletum non fuisse : & qua dicant , paracletum plura in Montano dixisse , quàm Christum in Evangelium protulisse ; nec tantum plura , sed etiam meliora , atque majora , &c.* At verò Sanctissimum hunc Pontificem hæresim jam detectam , omnibusque compertam , fuisse complexum , quis credere auferit ?

Et quidem Tertullianus lib. adversùs Praxeam verbis superiùs allatis , sat innuit ,
quo

quo tempore Pontifex ille pacis literas emisit, Montani hæresim adhuc in latebris extitisse, pietatis larvâ contectam, nihilque de ea certi Romæ auditum fuisse; ait namque, Praxeam ex Asia tunc Romam appulsum, falsa (intellige vera) de novis Prophetis, eorumque Ecclesiis asseverando, Romanum Pontificem à proposito Montano favorabili revocasse. Adhuc ergo Montani hæresis Romæ minimè detecta erat, cùm illuc Praxeas advenit, cùmque Romanus ille Pontifex pacis literas emitteret. Haud ergo is Zephyrinus extitit, quippè cujus tempore Montani errores vulgatissimi jam, ac in ore omnium essent, & ubique proscripti.

Inficiantur quidem Critici recentiores, hæreticorum catalogum incipientem à cap. 45. lib. de præscript. ad ultimum usque, unde nuper testimonium protulimus, Tertulliani opus esse, tùm ob styli, ut ajunt, dissimilitudinem, tùm quòd in exemplaribus quibusdam antiquioribus hujusmodi catalogus non occurrat. Sed tamen haud ita visum est Pamelio in Tertulliani vita, Eminentiss. Baronio ad Christi annum 173. num. 3. & 36. Antonio Pagi in sua Critica Historico-Chronologica ad annum Christi 171. aliisque doctissimis, ac eruditissimis Scriptoribus, qui catalogum hunc adscribunt Tertulliano. De ejus sanè vetustate certos nos facit Hieronymus in Dialogo advers. Luciferianos sub

finem, ubi ex eo pleraque, paucis immutatis, transcribit. Quod attinet ad stylum, historicus ille est, planior, atque liquidior stylo aliorum operum; hanc porro styli varietatem in operibus, quæ certò Tertulliani sunt, quilibet facile offendet. Quod si in vetustis aliquibus exemplaribus hic catalogus non occurrit, occurrit certè in aliis, quibus usus est Pamelius, aliique viri docti.

Affererem Pontificem hunc controversum fuisse Victorem, nisi conspicuus Eusebii locus lib. 5. Hist. cap. 3. ab ea me opinione revocaret. Testatur etenim illic Eusebius, Episcopos Gallos de Montano, ejusque affectis suum habuisse judicium, illudque cum Epistolis martyrum, quas priusquam interficerentur ad Eleutherum, & ad Asiam, ac Phrygiæ Ecclesias scripserant, ad Eleutherum ipsum misisse, de illarum pace Ecclesiarum ob novas dissentientium prophetias christianè solliciti: *Ceterum, inquit, cum Montanus, & Alcibiades, ac Theodotus tunc primum in Phrygia opinione hominum Prophetæ celebrari cepissent cumque illorum hominum causa dissensio orta esset; qui in Gallia erant Fratres, privatim de his judicium suum, religiosum imprimis, & cum recta fide consentiens, rursus eidem Epistolæ subjunxerunt, prolatis interfectorum apud se martyrum variis Epistolis, quas illi*

illi dum in vinculis adhuc essent , partim ad Fratres in Asia , & Phrygia degentes , partim ad Eleutherum Romanæ Urbis Episcopum scripserant , pro pace Ecclesiarum quasi legatione fungentes .

Si in rebus subobscuris licitum est conjectari , videtur mihi , quod & Valesio visum fuit , locum hunc haud parum congruere verbis Tertulliani cap. i. lib. advers. Praxeam , superiùs allatis , quibus meminit Romani Pontificis Ecclesiis Asiæ , Phrygiæque pacem inferentis , atque hoc consilio pacis literas jam emittentis . Quid ergo obstat , nè Pontificem hunc Eleutherum fuisse dicamus ? Verisimillimum namque est Eleutherum acceptis Gallorum Epistolis , eum pro illarum pace Ecclesiarum deprecantium , pacis literas emisisse ; neque enim Montani error compertus jam erat , eoque claritatis devenerat , ut is manifestus haberetur hæreticus , aliunde de dissentione constabat : quas deinceps literas , Praxeâ monente , atque rem omnem detegente , opportunè revocare potuit .

Sed inquires , ex Tertulliano sæpiùs laud. lib. advers. Praxeam , cap. i. colligi , Pontificem illum pacis literas revocasse Praxeæ operâ , *Præcessorum ejus auctoritates defendendo* , Præcessorum abdubiò ejus , qui Montanismum abjecerant . Porro si Eleutherus is fuit , id minimè verum erit , quando-
qui-

quidem Montanismus sub Sotere immediatō Eleutherii Præcessore obortus fuerit, qui propterea ab Eleutherii præcessoribus reprobari non potuit. Sed facilè occurritur, potuit namque Soter rejicere Montanismum, confusum tunc maximè, ac obscurum, ut ex laudatis Tertulliano, & Eusebio disertè constat, titulo novitatis nunquam non suspectæ, nunquam non devitandæ. Id comprobatur Anonymus à Sirmondo in lucem editus, Hæresi 26. de Cataphrygibus, inquiens, *Scriptis contra eos librum 5. Soter Papa Urbis*. Quòd verò ab uno prædecessorum factum est, & sapiùs, & non incongruè à prædecessoribus factum dici solet.

Dices iterùm, Tertullianum verbis allatis lib. advers. Praxeam, nedum asserere Pontificem illum Montani Prophætias abjecisse, sed etiam Praxeæ hæresim confovissè, ac roborasse: *Non iste*, inquit (de Praxea loquitur) *primus ex Asia hoc genus perversitatis intulit Romanæ humo*; & infra, *Ita duo negotia Diaboli Praxeas Romæ procuravit, prophetiam expulit, & Patrem crucifixit*. Hæc verò Tertullianum de Eleuthero scripsisse haud esse verisimile, quippe de quo jam vitâ functo in lib. de præscript. cap. 30. honorificè admodùm locutus fuerat. His verò perstringi Victorem esse verosimilius, idque comprobare ejusdem Tertulliani verba lib. de præscript. cap. 53. *Sed*
post

post hos omnes etiam Praxeas quidam hæresim introduxit, quam Victorinus corroborare curavit. Cujus etenim Victorini nomine Victorem Papam innuit existimat Pagi.

At hæc etiam objectio nihil ingerit difficultatis. Imprimis nusquam Tertullianus asseruit, Romanum Pontificem specialem Praxeæ hæresim confovisse: neque id probant allata ejus verba ex lib. advers. Praxeam, quibus innuitur quidam, cum suam Romæ hæresim effudisse, minimè verò Pontificem suam huic rei operam contulisse. Quin constat potius, Praxeam Romani Pontificis, aliorumque catholicorum opera errores suos revocasse, atque abjurasse, licèt deinceps ad vomitum redierit: *Denique*, inquit ibidem, *caverat pristinum doctor de emendatione sua, & manet chirographum apud Psychicos, apud quos tunc gesta res est, exinde silentium..... Avenæ vcrò illæ ubique tunc semen excusserunt. Ita aliquandiù per hypocrisin subdola vivacitate latitavit; & tunc denuò erupit.* Neque crediderim, Tertullianum catholicum, qualis erat dum librum de præscript. adornabat, de Victore Summo Pontifice scripsisse, quòd Praxeæ hæresim roborarit; quod fanè de tali Pontifice nonnisi per summam calumniam dici, aut asseri potest; Nemo etenim hætenus inventus est antiquus, vel recens Scriptor, qui Victorem inter Patropassianorum fautores

res adnumerarit. Quocirca Pagi conjecturæ nostrum calculum adjicere non possumus. Non me latet, recentiores quosdam inficiari, librum de præscriptionibus concinnatum à Tertulliano adhuc catholico. At si res accuratiùs consideretur, constabit proculdubio, Tertullianum in prædicto libello nedum cæteras hæreses, sed Montanismum quoque refellere, non solum in catalogo, quem negant esse ejus opus, sed etiam in præcedentibus capitibus, quibus præscriptiones continentur.

Sed sit ita, Tertullianum nempè Pontifici illi favorem Praxeanae hæresi affinxisse; quidni tamen illum Eleutherum fuisse asseverare poterimus? De hoc, inquires, honorificè antea locutus fuerat. Quasi scilicet maxima extiterit Tertulliani firmitas, atque constantia, & non potiùs nimiae ejus levitatis clarissima sint argumenta. Nam qui Ecclesiam, & fidem deserere, pro qua tamdiù, & fortissimè dimicaverat, hæreticamque pravitatem amplecti potuit, longè faciliùs Eleutherum antea collaudatum, deinceps contumeliis afficere potuit, & id quidem consentaneè; nullus enim innumerorum hæreticorum, qui Orbem hætenus sedaverunt, Romanorum Pontificum laudator fuit.

CAPUT II.

*Montanismi ortus, atque progressus
brevibus explicatur.*

QUò verò clariùs, atque disertius procedamus, ab re non erit aliqua de Montanismi ortu, ac progressu brevibus prænotare. Montanum genuit *Ardaba* Pagus Mysiæ, an majoris, vel minoris haud est compertum. Christi fidem professus, paulò post vana quædam, & inaudita, dæmone repletus, vaticinari cæpit. De tempore quo pestis hæc eruperit, sat superius dictum est. Duas sibi ascivit mulierculas, quas fuisse nobiles, ac opulentas, testatur Hieronymus ad Ctesiphontem; atque viros habuisse, illosque à Montano seductas, ipsumque secutas reliquisse, subdit Apollonius illorum temporum auctor apud Eusebium lib. 5. Hist. cap. 18. cùmque se Paracletum jactaret, Priscam, & Maximillam, sic dictæ mulierculæ vocabantur, tanquam prophetissas honorari, ac suscipi jubebat. Quoniam verò hæresis hæc in Phrygia oborta est, ibique plurimùm invaluit, factum inde est, ut ejus Sectatores Cataphrygæ vocati fuerint.

Et sub initiis quidem ea cæperunt of-
fundere , quæ severioribus , atque rigidiori-
bus Christi fidelibus non prorsus improba-
rentur , imò probarentur : Iteratas nimirum
nuptias haud esse concedendas ; persecutio-
nis tempore , instanteque martyrio illicitam
esse fugam : tribus quolibet in anno qua-
dragesimis esse jejunandum ; Mæchos , alios-
que gravioribus delictis obnoxios , ad pœni-
tentiam haud esse recipiendos . Nam cæteros
errores huic sectæ ascriptos , non tam Mon-
tanus , quàm ejus discipuli invexerunt ; ut
quòd in Apostolis Spiritus quidem Sanctus
fuerit , non verò Paracletus ; qui plura , &
meliora quidem , atque majora in Montano
dixerit , quàm Christus in Evangelio protu-
lerit . Jam verò divinarum confusio persona-
rum ab Æschine quodam Montanista subin-
troducta est ; cùm tamen Montanus de Tri-
nitatis mysterio non malè senserit , ut testan-
tur Phylastrius , & Epiphanius , inquiens ,
*Nam de Patre , & Filio , & Spiritu San-
cto eadem cum Ecclesia Catholica sentiunt .*

Quinimò aliquibus visum est , Mon-
tanistas priusquàm eam in hæresim incidissent ,
viros fuisse insigni pietate , miraculis , & va-
ticipiniis claros , adeo ut etiam in hæresim
prolapsi , hanc multis , sanctisque viris im-
posuerint ; hujusque rei testem proferunt
Eusebium lib. 5. Hist. cap. 3. inquentem ,
*Cùm Montanus , & Alcibiades , & Theo-
dotus*

dotus in Pbrygia jam prophetandi opinio-
nem apud complures adepti fuissent (per-
multa enim, divinâ gratiâ largiente, mi-
racula, & opera stupenda ad illud usque
tempus per varias Ecclesias edita, fidem mul-
tis faciebant, illos etiam donum prophetiæ
fuisse consecutos) cūque de his hominibus
controversia orta esset, &c. Quæ quidem
verba perpendens Eminent. Baronius ad Chri-
sti annum 173. num. 2. opinioni huic di-
sertim astipulatur, inquit, Hæc de illis
cū scribat Eusebius, penè significare vi-
detur, eos aliquando rectè ambulasse, ac di-
vinâ gratiâ illustratos signa, & miracula
edidisse.

Hanc tamen opinionem ab historiæ ve-
 ritate nimiùm abhorrere, facile comperiet
 quicumque laudata Eusebii verba accuratiùs
 examinabit; iis etenim dumtaxat asseritur,
 Montani pseudoprophetias eò etiam fidem
 adeptas, quòd vera tunc signa, & miracu-
 la in Ecclesiis fieri solerent; nusquam verò
 dicit, eum, suosque sectatores divinæ gra-
 tiæ signa, atque miracula edidisse. Imò qua-
 lia Montanismus initia sortitus fuerit, mul-
 tis explicat cap. 16. prædicti libri, ex Ano-
 nymo nobili illorum temporum Scriptore, quem
 perperam Baronius Apollinarem Hierapolita-
 num credidit. Is porrò Anonymus ait, *Vi-*
cus quidam esse dicitur in Mysia contermi-
na Pbrygiæ, nomine Ardaba. In quo ajunt,

Montanum quendam ex iis, qui fidelium numero recens adscripti fuerant, immodica primi loci cupiditate captum, primum sub Grato Asiae Proconsule aditum in se adversario spiritui praeuisse: Et Dæmone repletum, subito quodam furore, ac mentis excessu concuti cepisse, Et nova quaedam, atque inaudita proloqui, hariolantem, ac praedicentem futura praeter morem, atque institutum Ecclesiae à maioribus traditum, Et continua deinceps successione propagatum. En quomodo Montanismus ab suis initiis divinam gratiam destitutus, maloque repletus demone, pseudosigna, ficta miracula, vanasque prophetias ediderit!

Quod vero multis, sanctisque viris fucum fecerint, inficiatur laudatus Anonymus; loquens enim de iis, qui à Montano, ejusque prophetissis decepti fuerant, inquit, Hi perpauci erant Phryges hujusmodi fraude decepti. Universam verò, quae per orbem terrarum sparsa est, Ecclesiam, idem ille arrogantissimus spiritus maledictis appetere eos docebat, eò quod nec honorem, nec aditum ullum ad ipsam pseudopropheticus spiritus reperiret. Hos autem perpaucos Phrygas ex simplicioribus, minusque cautis fuisse paulò ante declarat. Longiùs tamen, latiùsque pervagatus deinceps est error, atque plures alias Asiae Ecclesias conturbavit, ut illarum partium Episcopi sapiùs, plurimisque

que in locis convenire , & concilia celebra-
re coacti fuerint , ut idem Auctor testatur ,
Nec ambigendum est , eos ad Romanum Pon-
tificem novas prophetias detulisse , quos vel
Gallos Episcopos hac de re consuluisse con-
stat ex Eusebio lib. 5. cap. 3. ejusque rei
fidem facit Anonymus à Sirmondo in lucem
editus , hæresi 26. scribens , Sanctum Sote-
rem Papam adversus Cataphrygas librum
concinnaſſe .

C A P U T III.

*Eleutherus à Montanismi comproba-
tione vindicatur .*

Pontificiæ indefectibilitatis hostes in sui
comprobationem erroris cùm aliis alio-
rum Pontificum , tùm Eleutheri fa-
cto abutuntur . Neque enim , inquiunt,
in rebus fidei decernendis infallibiles haben-
di sunt illi , quos aliquando hæreses appro-
basse compertum est . Eleutherum verò va-
nas Montani prophetias , ejusque errores fuiſ-
ſe complexum , aſſerit Tertullianus lib. con-
tra Praxeam , cap. 1. licèt poſtea reſipuerit,
ſuoque defectu cognito Montaniſmum abje-
cerit : *Fuit ergo , infert Ellies du Pin , tùm
temporis Romanus Pontifex , qui novas Mon-
tani prophetias approbavit , & per literas*

Montanistis communionem impertit , quæ errore cognito revocare coactus est . Tota hujusce rei fides Tertulliani testimonio innixa est , & Tertulliani quidem non jam Catholici , sed Ecclesiæ desertoris , novarumque prophetiarum causam acerrimè protegentis .

Hinc aliquibus visum est , Tertulliano Montanistæ tantum in hac re credendum , quantum Calvinistæ , aut Lutherano sacras literas pro se afferentibus . Solere hæreticos errores suos Pontificibus affingere , ut eorum nomine , & auctoritate se tueantur , fucumque catholicis faciant , exemplis sanè plurimis ostendi potest . An ergo piaculum erit , si quis Tertullianum hæreticorum doctrinam secutum , eorum quoque mores imitatum dixerit ? Eleuthero Summo Pontifici dies dicitur : Accusationes adversus primæ dignitatis personas admittendæ non sunt , nisi argumentis probabilibus , multumque verisimilibus fulciantur . Quibusnam verò monumentis hæc innititur accusatio ? Tertulliani solius , atque hæretici testimonio : Testem nempe unicum , eumque Reo prætenso inimicissimum proferunt . Superest ut legem afferant , quæ Testem unicum , atque inimicum nedum non explodat , sed ejus quoque depositionem ad Rei prætensi damnationem sufficere definiat .

Sed tamen Rigaltius Tertulliano suo fidem adhibendam productis argumentis con-

ten-

tendit, inquit : *Negue est quod suspicemur, Tertullianum virum gravem, etsi tunc Montani partibus additum, in historia tam recenti, tamque manifesta, inque opere, quod adversus Praxeam hereticum pro fidei catholica articulo inter precipuos nobili, componebat, mentiri voluisse; cum praesertim mendacio splendido, ac statim facile confutando, pretium nullum.* At quis Tertullianum Montani, ejusque prophetissarum somnia prosequentem, mordicusque propugnantem, viri gravis elogio exornabit? Mihi certe hominum omnium levissimus videtur, & quò ceteris doctior, ac eruditior, eò etiam inconstantior. Augetur suspicio, quòd Eleutherum Praxæ opera pacis literas revocasse, novaque charismata abjecisse asserat: Cum tamen Divus Pacianus Praxeam Montani sectatorem fuisse testetur, atque ex ipso eodem Tertulliano satis deduci possit, eum Æschinem Montanistam divinas Personas confundentem fuisse secutum. Parum autem verisimile est, hominem Montanistam Montanisini damnationem tanto studio procurasse, ab ejusque comprobatione Romanum Pontificem deterruisse.

Nè verò tota Eleutherii defensio in simplici hujus facti negatione collocetur, aliter occurrunt nostri, & dando quidem veram esse Tertulliani narrationem, inquit, ex ea solùm confici, Romanum illum Pontificem

cem falsis assertionibus deceptum ; pacis ;
atque communionis literas Montanistis de-
disse . Errorem hunc facti esse , in eumque
Romanum Pontificem facile cadere potuisse ,
cùm Montanismus ut res optima , rectæque
fidei in omnibus congruens , sibi proponere-
tur , & commendaretur . Qui tamen à Pra-
xeæ rei veritatem edoctus , pacis literas re-
vocando , & communionem rumpendo , illi-
batæ fidei suæ argumentum præbuit ; ut mi-
rum sit , Novatores huic Pontifici Montani
hæresim affingere , quem constat , veritate
compertâ , illam abjecisse , atque damnas-
se .

Sed huic responsioni , plausibili licet ,
atque communi , astipulari non possumus .
Semel enim , quòd detur veram esse Ter-
tulliani narrationem , consequens est ut dica-
tur , Pontificem illum Montani , Priscæ , &
Maximillæ prophetias probasse , & pacis , at-
que communionis literas emisisse , postquam
ejus Prædecessores Montanum , suasque pro-
phetissas , & prophetias repudiaverant . Scri-
bit namque Tertullianus , Praxeam à Mon-
tanismi favore Romanum illum Pontificem
abduxisse , *Præcessorum ejus auctoritatem*
defendendo , à quibus proculdubiò Monta-
nismus rejectus fuerat . Id autem si verum
esset , quî culpâ careret Romanus ille Pon-
tifex ? Haud enim debuisset Montanismum
probare , hominibusque illis communionem im-
pertiri ; sed Prædecessorum suorum potius ju-

judicium sequi , cumque illis Montanismum abjicere . An propositum recipendi Montani charismata esse potuit irreprehensibile ? Montanum scilicet credere Paracletum , ejusque mulierculas Paracleti ministras . Hæc tamen de eo Pontifice asserit Tertullianus , in-
quiens , Praxeæ opera Romanum illum Pon-
tificem à proposito recipiendorum charisma-
tum concessisse , atque Româ prophetiam
expulsam , & Paracletum fugatum .

Duo itaque in Tertulliani narratione sunt distinguenda , literarum nempe pacis , & communionis emissio , ac ratio , quâ motus Pontifex hæc literas dederit . Et haud quidem inficiamur , Eleutherum pacis literas edidisse : at quòd illas emisit eò quòd Montani prophetias agnoverit , ac probaverit , ut Tertullianus asserit , numquam concedemus . Non ergo ad hæc literas conscribendas motus est Pontifex , quòd Montanistis addictus fuerit , aut quòd ab illis deceptus putaverit , eos probos esse , verorumque mirabilium effectores ; sed ex una parte , quòd Galli Episcopi , & Martyres eum ad id faciendum hortati , ac deprecati fuerint ; ex altera vero , quòd Montanismus Romæ adhuc erat obscurus , & incompertus ; & licet in Asia à pluribus oppugnaretur , à plerisque tamen propugnabatur , ob eamque rem magna erat Ecclesiarum illarum dissensio . Hæc facile constare possunt ex lib. 5.
 Hist.

Hist. cap. 3. ubi ait Eusebius : *Cumque illorum hominum (Montani scilicet, Alcibiadis, & Theodoti) causâ dissensio orta esset, qui in Gallia erant fratres, privatim de his iudicium suum, religiosum imprimis, & cum recta fide consentiens, rursus eidem Epistolæ subiunxerunt : prolatis interfectorum apud se Martyrum variis Epistolis, quas illi dum in vinculis essent, partim ad fratres in Asia, & Phrygia degentes, partim ad Eleutherum Romanæ Urbis Episcopum scripserant, pro pace Ecclesiarum quasi legatione fungentes.*

Quî ergo asseverabimus, Eleutherum irreligiosum quid, aut rectæ fidei dissonans hisce literis conscripsisse, cum ad illas emitendas motus quoque fuerit literis martyrum, atque Gallorum iudicio religioso, & cum recta fide consentiente? Quin potius dicendum est, Eleutheri iudicium simile prorsus fuisse iudicio Gallorum, ejusque literas literis martyrum in omnibus congruisse. Quid verò continuerint literæ martyrum, verisimiliter conjicit Valesius in Notis ad laudatum Eusebii locum, inquiens : *Quod si conicere licet, hæc illorum videtur fuisse sententia : Prophetas illos benignè tractandos esse, & ad pœnitentiam revocandos; ac siquidem resipiscerent, ad Ecclesias admittendos esse, ut pax inter fratres solidaretur : Si verò pertinaces in errore suo permanerent, nec*
post

post frequentes admonitiones obtemperare Sacerdotibus vellent, ab Ecclesiæ corpore abscindendos. Si hæc Martyres de Montanistis senserunt, hæc eadem fuit Eleutheri literarum sententia. De Ecclesiarum pace, novitatum expulsione, deque Novatorum salute sollicitè agebatur; his motus Pontifex pacis literas dedit prædictis conditionibus impertiendæ, minimè verò, quòd novas agnovit Prophetias, & novi paracleti charismata recipere proposuerit, ut Tertullianus comminiscitur, sibi, suisque Montanistis patrocinium impendendo.

Sed inquires, cur literas tam religiosas, ac pias Praxeæ persuasione revocasset Eleutherus? quòd tamen id fecerit, testatur Tertullianus in hoc sanè non refellendus. At jam advertimus, valdè dubiam in hoc esse Tertulliani fidem, quippè qui introducit hominem Montanistam Montanismum profligantem, propriæque professionis damnationem toto conatu procurantem; quod certè non est verisimile. Nisi fortasse velimus dicere, Praxeam, cùm Romam appulit, egitque adversùs Montanum, fuisse catholicum, deinceps verò Æschinem Montanistam secutum fuisse. Et si res ita se habuit, Praxeæ persuasio fat esse potuit, ut Eleutherus datas literas revocaret; has enim ipse dederat cùm ad tollendam Ecclesiarum Asiæ dissensionem, tùm quòd Montani errores essent dubii, nihilque

hilque de illis Romæ certè constaret ? Rem
ergo illarum partium Episcopis suis literis
commiserat, jubens illis quidem, ut eam pa-
cificè contractarent. Adveniente deinceps
Praxeâ negotium ut erat addidicit, atque
Montanum manifestum hæresiarcham data-
rum lenitate literarum indignum censuit;
easque proindè revocare curavit, & Monta-
num, ejusque sectatores proclamavit hæreti-
cos, privavitque Catholicorum consortio.

*Desiderantur quæ de hoc argumento
erant reliqua; sed doctissimus Auctor, ut
Lectorem monuimus, quod in hoc genere pro-
miserat, morte præventus præstare non potuit.*

FINIS.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Basile, Matteo

Dissertationes de vindiciis divi Petri

Panormi 1736

4 Polem. 309

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10688491-6